

Marija BOŠNJAK ▪ Lada KANAJET ŠIMIĆ

POVJESTICE

Monografija Sveučilišne škole
hrvatskoga jezika i kulture

POVJESTICE

Monografija Sveučilišne škole hrvatskoga jezika i kulture

POVJESTICE

Monografija Sveučilišne škole
hrvatskoga jezika i kulture

Hrvatska matica iseljenika
Sveučilište u Zagrebu
Zagreb, 2025. / 2026.

Nakladnici

Hrvatska matica iseljenika, Trg Stjepana Radića 3, Zagreb
Sveučilište u Zagrebu, Trg Republike Hrvatske 14, Zagreb

Za nakladnike

Ravnatelj Hrvatske matice iseljenika mr. sc. Zdeslav Milas
Rektor Sveučilišta u Zagrebu prof. dr. sc. Stjepan Lakušić

Recenzentice

Zrinka Jelaska
Jasna Novak Milić
Lidija Cvikić

Lektura i korektura

Marija Bošnjak
Lada Kanajet Šimić

Korektura

Marko Petar Beljo

Fotografije

Arhiva Hrvatske matice iseljenika i
Sveučilišne škole hrvatskog jezika i kulture

Grafičko oblikovanje i priprema

Denis Stankov,
Ljubičasti mrav j.d.o.o.

Naklada

400

ISBN 978-953-8403-09-5

CIP zapis je dostupan u nacionalnom skupnom katalogu knjižničnog sustava
Bukinet pod brojem 991005956996209366.

© Hrvatska matica iseljenika i Sveučilište u Zagrebu

Nijedan dio ove knjige ne smije se umnožavati, fotokopirati, reproducirati
niti prenositi u bilo kojem obliku (mehanički, elektronički i sl.) bez prethodne
pisane suglasnosti nakladnika.

Marija Bošnjak
Lada Kanajet Šimić

POVJESTICE

Monografija Sveučilišne škole
hrvatskoga jezika i kulture

Zagreb, 2025. / 2026.

SADRŽAJ

1. UVODNE RIJEČI	7
Sveučilišna škola hrvatskoga jezika i kulture – mjesto koje povezuje iseljenu Hrvatsku s (pra)domovinom i šire	9
Sveučilišna škola hrvatskoga jezika i kulture – filološko blago koje obvezuje	13
Zašto je monografija nazvana <i>Povjestice</i>	17
Kako je počelo moje putovanje sa Sveučilišnom školom	18
Škola koja povezuje svjetove	20
2. ORGANIZATORI	23
Sveučilište u Zagrebu	25
Hrvatska matica iseljenika	27
3. POVIJEST	29
Prvi programi za učenje hrvatskoga jezika i kulture	31
Novo partnerstvo i nadogradnja programa	35
Institucionalne potpore nakon demokratskih promjena	41
4. SVEUČILIŠNA ŠKOLA HRVATSKOGA JEZIKA I KULTURE	43
Sveučilišna škola (ljetni program)	45
Sveučilišna škola u nazivima skupina	50
Naši polaznici	55
Predavači i suradnici 1993. – 2025.	65
Nastavnici	66
Predavači i suradnici programa kulture	73
Susreti u Hrvatskoj matici iseljenika	82
Dodjele diploma	84
Za dobra stara vremena	86

5. ODJECI I UTJECAJI SVEUČILIŠNE ŠKOLE	89
Radovi i spoznaje proizašli iz Sveučilišne škole hrvatskoga jezika i kulture	92
Prvi međunarodni znanstveni skup hrvatskoga kao inoga jezika	94
Prvi časopis za hrvatski kao ini jezik	96
Hrvatski internetski tečaj HiT-1.....	97
Individualni e-tečaj Hej	103
Tečaj za mlade useljenike/povratnike i HOLA program	106
Mala škola hrvatskoga jezika i kulture i drugi programi	107
6. DODATAK	111
LITERATURA	112
RECENZIJE	114
Životopisi autorica.....	118

► Dvor Trakošćan, 2017.

UVODNE RIJEČI

SVEUČILIŠNA ŠKOLA HRVATSKOGA JEZIKA I KULTURE - MJESTO KOJE POVEZUJE ISELJENU HRVATSKU S (PRA)DOMOVINOM I ŠIRE

Činjenica koja je općepoznata jest da Republika Hrvatska – bez obzira na to u kakvim je državnopravnim savezima bila tijekom povijesti ili baš upravo zbog tih saveza – ima jednu od najrazgranatijih i najmnogoljudnijih dijaspora s obzirom na broj stanovnika u matičnoj državi, našoj zajedničkoj domovini. Upravo ta stvarnost nalaže i(li) vapi za brigom o iseljenoj Hrvatskoj. Usto ta iseljena Hrvatska ne egzistira u vakuumu, nego je svoje prebivalište – ili (privremeno) boravište – našla u drugim zemljama, na drugim kontinentima, u drugim kulturama, među drugim narodima, drugim svjetovima, uronjena u druge jezike. Time je utjecala i na tamošnje stanovništvo koje je nužno došlo u doticaj s hrvatskim jezikom, hrvatskom kulturom i civilizacijom. Brojne su priče koje o tome svjedoče, a o nekima se može čitati i u ovoj knjizi.

Ono što danas znači i što se zove Sveučilišnom školom hrvatskoga jezika i kulture inicirala je Hrvatska matica iseljenika 1980. Jezični, kulturni i folklorni program Hrvatska matica iseljenika – tada Matica iseljenika Hrvatske – provodila je sa svojim tadašnjim partnerima. Sveučilište u Zagrebu uključeno je u izvedbu 1987. kada je program bitno proširen sudjelovanjem Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Naime, tematiziralo se pet područja: povijest, književnost, primijenjena lingvistika, teorija i praksa simultanoga prevođenja te teorija i praksa prevođenja. Polaznici koji su

▲ Prof. dr. sc. Stjepan Lakušić, rektor Sveučilišta u Zagrebu

uspješno završili program dobivali su diplome koje su se priznavale na svim svjetskim sveučilišnim programima studija slavenskih jezika i književnosti.

Od početka devedesetih godina 20. stoljeća – kada Republika Hrvatska postaje samostalna i neovisna država, boreći se za svoju suverenost – Sveučilište u Zagrebu izravno sudjeluje u provođenju programa Sveučilišne škole. Otada je Sveučilište, bez posredstva ijedne od sveučilišnih sastavnica, izravno preuzelo odgovornost za izvođenje akademskoga dijela programa koji se tiče poučavanja hrvatskoga kao inoga jezika. Naravno, u kontekstu suradnje s Hrvatskom maticom iseljenika taj je jezik najčešće bio nasljedni ili predački, ali ne tako rijetko i strani, i to upravo zbog činjenice da su Hrvati tijekom migracija bili i jesu u kontaktu s osobama koje ni na koji način do toga susreta nisu bile upoznate s hrvatskim jezikom i kulturom. Upravo je u tome dvojak značaj združenoga programa koji okuplja i hrvatske iseljenike i one koji iz osobnih ili profesionalnih razloga upisuju različite programe koje nudi Sveučilišna škola. Ne treba ostati nespomenuta nimalo nevažna činjenica da svi polaznici svih programa Sveučilišne škole dobivaju dvojezične diplome s hrvatskim i međunarodnim ocjenama te ECTS-bodovima. Riječ je o diplomama koje su priznate diljem svijeta.

Sveučilišna škola nudi više programa: semestralne početne e-tečajeve u zimskome i ljetnome semestru u svakoj akademskoj godini (HiT-1), naprednije e-tečajeve (Hej) te program Ljetne škole koji se redovito organizira u četirima tjednima (od kraja lipnja do kraja srpnja). Valja istaknuti da su tijekom povijesti Sveučilišne škole održani i prigodni tečajevi za potrebe doktorskih studenata iz tzv. trećih zemalja te da su uz Ljetnu školu postojale svojevremeno Proljetna i Jesenska. Dosad je programe Sveučilišne škole pohađalo i(li) pohađa oko 2.000 polaznika iz Afrike, Australije, Azije, Europe, Sjeverne Amerike i Južne Amerike. Bez ikakve pristranosti može se ustvrditi da je to iznimno reprezentativan broj polaznika koji su svoje znanje i iskustvo ne samo stekli u Sveučilišnoj školi nego su ga i prenosili u sredine iz kojih dolaze. Dovoljno o potrebi, interesu i potencijalu programa Škole govori i to da se na sveučilišni natječaj za e-tečaj HiT-1 akademske godine 2025/2026. prijavilo 95 polaznika, i to samo iz Južne Amerike.

Brineći o hrvatskome jeziku i kulturi u iseljenoj Hrvatskoj i svim generacijama iseljenika koji žive izvan (pra)domovine, Sveučilište u Zagrebu razvijalo je i razvija znanstveno-stručni aspekt bavljenja hrvatskim kao inim jezikom. Otkad je Sveučilište u Zagrebu uključeno u izvođenje akademskoga dijela programa počeo je razvoj hrvatskoga jezika u glotodidaktičkoj perspektivi. Tako je pri Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu znanstveno-stručno bavljenje hrvatskim kao inim jezikom inaugurirano kao posebna disciplina, prepoznata i priznata. U tome su kontekstu programi Sveučilišne škole omogućili razvoj metoda poučavanja, razvoj teorije i metoda procjenjivanja jezičnoga znanja hrvatskoga kao inoga jezika i, što je najvažnije, oblikovanje kolegija u studijskim programima koji se tiču inojezičnosti. To je izravno utjecalo na obrazovanje novoga kadra koji je, osnažen teorijskim i empirijskim spoznajama – zahvaljujući programima Sveučilišne škole – iznjedrio ne samo novo područje, nove kolegije posebno

namijenjene pitanju poučavanja nego i više generacija subspecializiranih stručnjaka za poučavanje hrvatskoga kao inoga jezika. Nemalen broj takvih stručnjaka predaje hrvatski jezik i kulturu na inozemnim sveučilištima, što se može smatrati značajnim doprinosom Sveučilišta u Zagrebu vidljivosti „hrvatskoga“ na međunarodnoj razini.

Naravno, u kontekstu glotodidaktike i akademije u najširem smislu na temelju programa Sveučilišne škole obranjeno je mnoštvo diplomskih radova i doktorskih disertacija. Svakako da se tu u akademskome smislu ne zadržavamo: redovito se prijavljuju kompetitivni i institucijski projekti koji u žarištu interesa imaju hrvatski kao ini, upravo potaknuti iskustvima nastavnika i znanstvenika koji su uključeni u akademski program Sveučilišne škole.

O akademskoj uključenosti Sveučilišta u Zagrebu mogla bi se napisati još jedna knjiga. Ipak, ono što je važno u ovome kontekstu jest činjenica da Sveučilišna škola hrvatskoga jezika i kulture nadilazi ciljeve koje si je zadala. To se tiče i akademskoga dijela programa i kulturnoga za koji je zadužena Hrvatska matica iseljenika. Programi Sveučilišne škole brojnim korisnicima nude inicijalni kontakt s Republikom Hrvatskom, hrvatskim jezikom, njegovom književnošću i kulturom. Nemalen je broj onih koji nastavljaju e-tečaj na naprednijem programu. Mnogi dolaze u Hrvatsku na Ljetnu školu, upućuju svoju djecu na te školske programe te time zatvaraju krug onoga što nam je svima cilj. Taj se cilj i ta se svrha svih programa Sveučilišne škole – onih mrežnih i onih *in vivo* – ogledaju u upoznavanju s (pra)domovinom iseljenih Hrvata i u ovladavanju hrvatskim jezikom.

U ovoj se knjizi može iščitati da su upravo programi Sveučilišne škole izmijenili živote brojnih polaznika. Među njima su i javno poznate osobe i one javno nepoznate – sve jednako važne za misiju Sveučilišta. Radujem se što mogu izraziti svesrdnu podršku programu koji je u četvrtome desetljeću svojega postojanja, programu u kojemu sudjeluje Sveučilište u Zagrebu, mijenjajući životne priče iseljenih Hrvata i onih s kojima su naši sunarodnjaci u dodiru.

Prof. dr. sc. Stjepan Lakušić
Rektor Sveučilišta u Zagrebu

SVEUČILIŠNA ŠKOLA HRVATSKOGA JEZIKA I KULTURE – FILOLOŠKO BLAGO KOJE OBVEZUJE

Migracije su trajno obilježje ljudske povijesti, odraz potrebe pojedinca i zajednica za boljim životom, sigurnošću i mogućnostima. U tim procesima mijenjaju se prostori, ali i ljudi – identiteti se obogaćuju, jezici dodiruju, a kulture prožimaju. Ipak, uza svu dinamiku globaliziranoga svijeta, ostaje prirodna potreba čovjeka da sačuva vlastite korijene, svoj jezik i pripadnost.

Hrvatski narod, sa svojom dugom poviješću iseljavanja, dobro poznaje složenost života izvan domovine u višejezičnim i višekulturnim migrantskim destinacijama. Naraštaji hrvatskih iseljenika u različitim dijelovima svijeta stvarali su nove domove, uspješno se školovali, osnivali obitelji i svojim znanjem, radom i upornošću obogaćivali znanstvenu, kulturnu i umjetničku scenu zemalja primateljica pridonoseći razvoju domicilnih društava u kojima su živjeli. Istodobno, brižno su čuvali svoje filološko blago, svoj identitet i na taj način, unatoč udaljenosti, u srcu sačuvali osjećaj pripadnosti i povezanosti s Hrvatskom, prenoseći ga na svoje potomke i tako čuvajući nit koja ih povezuje s domovinom.

U novije vrijeme svjedočimo i sve izraženijim povratničkim pričama – potomci, brojni stručnjaci i mladi ljudi iz hrvatskoga iseljništva, ponovno pronalaze svoje mjesto u suvremenoj Hrvatskoj. Oni sa sobom donose bogatstvo iskustava, znanja i međukulturnih dodira, stvarajući novu dimenziju (transnacionalnoga) hrvatskoga identiteta – otvorenu, dinamičnu i globalno povezanu.

U tom trajnom susretu domovine i svijeta, u potrebi da se jezik, kultura i pripadnost prenesu naraštajima i prostorima, svoje poslanje našla je Hrvatska matica iseljenika. Od samoga svog osnutka sredinom 20. stoljeća sustavno i promišljeno povezuje Hrvate u domovini i one diljem svijeta te je u ovih više od sedam desetljeća djelovanja postala prepoznatljiv most između

▲ Mr. sc. Zdeslav Milas,
ravnatelj Hrvatske
matice iseljenika

naraštaja i kontinenata, mjesto susreta jezika, kulture i identiteta. Upravo u toj misiji – očuvanja jezičnoga i kulturnoga identiteta te jačanja povezanosti s domovinom – nastala je i Sveučilišna škola hrvatskoga jezika i kulture, naš najdugovječniji i jedan od prepoznatljivih programa.

Povijest Sveučilišne škole hrvatskoga jezika i kulture započela je u desetljeću uoči pada Berlinskoga zida, još 1980. godine, pod nazivom Ljetna škola hrvatskoga jezika i folklora kao prva ljetna škola takve vrste u Hrvatskoj i prva koja je isticala samosvojnost hrvatskoga jezika. Tijekom godina program se razvijao i obogaćivao, šireći svoje sadržaje od tradicijske kulture prema sveobuhvatnoj.

Demokratske promjene početkom devedesetih donijele su i novo poglavlje – suradnju Hrvatske matice iseljenika i Sveučilišta u Zagrebu, u sklopu koje Škola poprima današnji naziv i oblik. Primjer je to uspješnoga međuinstitucionalnog prepoznavanja, uvažavanja i povezivanja, ali i međusobnog obogaćivanja specifičnostima misija obiju ustanova.

Danas Sveučilišna škola hrvatskoga jezika i kulture predstavlja cjelovit i suvremen program koji objedinjuje akademsku izvrsnost i bogatstvo kulturnih sadržaja, a njezina vrijednost mjeri se ne samo znanjem koje pruža, nego i osobnim iskustvom polaznika. Svaki naraštaj polaznika unosi u Školu novu energiju, novu radoznalost i nov odnos prema hrvatskome jeziku i kulturi bez obzira na svoje podrijetlo ili motiv dolaska. Mnogi od njih nakon Škole ostaju vezani uz Hrvatsku – vraćaju se na studij, uključuju u kulturne i znanstvene projekte, aktivno sudjeluju u važnim procesima u našem društvu ili postaju promicatelji hrvatskoga jezika i kulture u svojim sredinama. Upravo zbog toga, Sveučilišna škola ne samo da ima neprocjenjivu ulogu u očuvanju i širenju hrvatskoga identiteta, nego je i primjer razgranate djelatnosti Hrvatske matice iseljenika u svim područjima ljudske djelatnosti.

Uz ovaj program, Matica već desetljećima razvija i niz drugih programa posvećenih ovladavanju, poučavanju i promicanju hrvatskoga jezika i kulture. Među njima posebno mjesto zauzima Mala škola hrvatskoga jezika i kulture, namijenjena djeci i mladima od 9 do 14 godina. Taj program, koji se neprekidno održava od 1993. godine, mnogima je bio prvo iskustvo učenja hrvatskoga jezika i upoznavanja s vlastitim korijenima. Vrijednost Male škole vidljiva je i u raznim programima koji su iz nje proizašli, poput Putujuće škole (u suorganizaciji sa Središnjim državnim uredom za Hrvate izvan Republike Hrvatske), Igračke u srcu, mrežne platforme s nastavnim materijalima Hrvatski izvan domovine – hrID i drugih. Poseban iskorak Matica je napravila 2008. godine inicijativom za pokretanje Hrvatskoga internetskog tečaja – HiT-1, prvoga sveučilišnog online tečaja hrvatskoga kao inoga jezika. Ovaj program, koji Matica provodi u suradnji sa Sveučilištem u Zagrebu i Sveučilišnim računalnim centrom Srce, omogućio je da se hrvatski jezik uči bilo gdje u svijetu, a Matici i suradničkim ustanovama otvorio novo poglavlje u pristupu učenju hrvatskoga jezika – suvremeno, digitalno i globalno.

Osim programa čija je temeljna zadaća učenje i poučavanje inojezičnoga hrvatskog, hrvatskim jezikom neformalno se ovladava i u svim ostalim Maticinim programima, od Zimske i Ljetne škole hrvatskoga folklora, Eco He-

ritage Task Forcea, seminara Stvaranje kazališta i Filmske radionice, preko časopisa Matica, Hrvatskoga iseljeničkog zbornika i mnogih drugih knjiga i publikacija do organiziranih susreta ili turneja te brojnih drugih programskih aktivnosti koje provodimo na godišnjoj razini.

Ova monografija pokazatelj je da je Sveučilišna škola hrvatskoga jezika i kulture više od programa. Tijekom više od četiriju desetljeća neprekinutoga djelovanja postala je prepoznatljivo susretište domovine i svijeta potvrđujući da se jezik i kultura čuvaju ljubavlju i znanjem. Svojim radom pridonijela je ugledu Sveučilišta u Zagrebu i Hrvatske matice iseljenika te stvaranju spona među ljudima različitih kultura. Njezina dugovječnost svjedoči o predanosti organizatora, nastavnika i suradnika koji su svojim znanjem i entuzijazmom stvorili program prepoznat diljem svijeta. Istodobno, ona je oplemenila živote brojnih polaznika – onima hrvatskih korijena pružila je osjećaj pripadnosti i povezanosti s domovinom, a onima bez njega otvorila vrata bogate kulturne baštine i jezika kroz koje su upoznali toplinu i vrijednosti hrvatskoga naroda.

Uvjeren sam da će Hrvatska matica iseljenika iz svoje baštine 75 godina djelovanja i u godinama koje dolaze, zajedno sa svojim partnerima i prijateljima, nastaviti graditi mostove između Hrvatske i svijeta te s istom predanošću zajednički provoditi Sveučilišnu školu hrvatskoga jezika i kulture, čuvajući njezinu izvrsnost i nadograđujući je novim sadržajima i oblicima suradnje.

Mr. sc. Zdeslav Milas

Ravnatelj Hrvatske matice iseljenika

ZAŠTO JE MONOGRAFIJA NAZVANA POVJESTICE

Monografija je nastala povodom obilježavanja 45 godina od prve Ljetne škole hrvatskoga jezika u Hrvatskoj koju je 1980. godine zajedno sa Sveučilištem u Kansasu (SAD) pokrenula Hrvatska matica iseljenika, 35 godina otkad je Sveučilište u Zagrebu preuzelo akademski jezični program te 15 godina od početka provođenja Hrvatskoga internetskoga tečaja HiT-1.

Sveučilišna škola hrvatskoga jezika i kulture ima dugu tradiciju i prepoznata je kao važan nositelj promicanja i očuvanja hrvatskoga jezika i kulture izvan Lijepe Naše, a njezini su brojni polaznici postali ambasadori hrvatske kulture diljem svijeta. Suradnja Sveučilišta u Zagrebu i Hrvatske matice iseljenika primjer je kvalitetnoga i hvalevrijednoga partnerskog odnosa dviju ustanova različitoga djelokruga rada, a motiviranost, marljivi rad i uspjeh svih polaznika potvrda su vrijednosti ove škole za sva vremena.

Zašto je monografija nazvana Povjestice? Tijekom godina suradnici Ljetne škole došli su na ideju da bi neke zanimljivosti iz Škole, fotografije, događaje, zapažanja i različite tekstove polaznika mogli zabilježiti na jednome mjestu kako bi ostao i njihov pisani trag kao uspomena na lijepe dane provedene u Školi. Na inicijativu Jasne Novak Milić pokrenute su školske novine koje su nazvane *Sveučilišne povjestice*. Prvi broj objavljen je 2001., a zadnji 2017. Stoga se nekako spontano rodila ideja da se i ova monografija nazove tim imenom.

U tekstu ove knjige prvo će se kratko predstaviti programi za poučavanje hrvatskoga jezika i kulture koje je organizirala Hrvatska matica iseljenika, a koji su prethodili najvećem i najduljem od njih – Sveučilišnoj školi hrvatskoga jezika i kulture kojoj će se posvetiti glavnina ove knjige, posebno njezinoj Ljetnoj školi. Također će se predstaviti svi razgranati programi nastali u okviru Škole, kao i druge djelatnosti i programi koji su bili potaknuti njome, poglavito na Sveučilištu u Zagrebu i Hrvatskoj matici iseljenika. U tekstove će se uvrstiti i izjave bivših polaznika te predavača i suradnika koji su se u Školi zadržali najduže kako bi se prikazala ne samo znanstvena, nego i ljudska strana svih projekata pod okriljem Sveučilišne škole čija je glavna misao vodilja uvijek bila predavačka izvrsnost, timski rad, ugodno radno ozračje na visokoj razini i zadovoljni studenti, što se može iščitati i iz izjava koje donosimo u knjizi. Stoga hvala svima jer su bez imalo oklijevanja potvrdno odgovorili na naš upit i poslali osvrte o tome kakve je odjeke Škola imala u njihovu životu.

I kako su skoro svake godine završavali naši tekstovi u Sveučilišnim povjesticama i u časopisu Matici, tako i mi sada završavamo uvodne riječi našim najdražim stihovima: *Bilo bi dobro vidjeti vas opet za ona dobra, dobra, dobra stara vremena...*

Autorice

KAKO JE POČELO MOJE PUTOVANJE SA SVEUČILIŠNOM ŠKOLOM

Radeći na monografiji, čitajući izjave naših bivših polaznika i suradnika, počele su se vraćati prelijepi uspomene i sjećanja na same početke mogega sudjelovanja u Sveučilišnoj školi hrvatskoga jezika i kulture. Oduvijek sam željela biti profesorica i raditi u školi, stoga sam i upisala studij Kroatistike misleći kako ću cijeli svoj radni vijek provesti predajući u nekoj osnovnoj školi. Međutim, upisom izbornoga kolegija Hrvatski kao strani jezik čiji je nositelj bila profesorica Zrinka Jelaska, zakoračila sam u jedan meni potpuno novi svijet. Kao sastavni dio kolegija bilo je i hospitiranje u Sveučilišnoj školi i te 1998. godine dogodila se ljubav na prvi pogled prema takvome obliku poučavanja koja traje i danas.

Osim što mi je sudjelovanje u Školi, prvo kao hospitantice pa onda kao predavačice punih 25 godina, otvorilo neke nove poglede na jezik općenito, potaklo me i na proučavanje i promatranje hrvatskoga jezika iz jedne potpuno nove perspektive. Od tada je hrvatski kao ini postao središte mogega interesa kako u predavačkome, tako i u istraživačkome smislu.

Nekoliko godina kasnije pokretanjem ideje o izradi prvoga online tečaja za hrvatski kao ini jezik u Hrvatskoj moje se zanimanje za tu temu još više produčilo. Iako je inicijativa za izradu e-tečaja tadašnje ravnateljice Hrvatske matice iseljenika Danire Bilić pokrenuta sad već daleke 2008. godine, još uvijek se dobro sjećam prvoga sastanka dugogodišnje voditeljice Sveučilišne škole Zrinke Jelaska, kolegice Lidije Cvikić i mene s ravnateljicom Bilić i s kolegicom Ladom Kanajet Šimić u Matici. Naravno, svi smo bili voljni i zainteresirani da se pokrene i takav oblik učenja hrvatskoga jezika, ali je iznad naših glava bilo i jako puno upitnika jer do tada nitko od nas nije imao iskustva izrade i organiziranja takvoga programa, a i do tada takvoga tečaja u Hrvatskoj nije bilo te su izazov i odgovornost bili još i veći. No dugogodišnje stručno, znanstveno i predavačko iskustvo, kao i želja svih nas da što većemu broju naših iseljenika omogućimo učenje hrvatskoga jezika, bili su dobro polazište i dobar temelj da se upustimo u takav projekt i da se okušamo u nečemu novomu. Moram priznati da sam na početku pomalo dvojila oko te odluke, no budući da sam se jako voljela baviti svime što je u vezi s hrvatskim jezikom, odlučila sam sudjelovati u projektu i nimalo ne žalim zbog toga. Štoviše, uvijek ponavljam da bih puno toga propustila i stručno i znanstveno, ali i osobno, da sam odlučila drugačije, a rad na HiT-u potaknuo me i da doktoriram na tu temu. Od tada i moje radno mjesto i većina mojih istraživanja i članaka imaju predznak e-.

Tijekom dugogodišnjega predavačkoga staža u svim programima Sveučilišne škole (Ljetna, Zimska, Proletna, Jesenska škola, Internetski tečaj HiT-1, Individualni e-tečaj Hej) bilo je uspona i padova, no unatoč svim poteš-

koćama, bilo je puno više onih lijepih trenutaka kojih se rado sjećam. Hvala svim rektorima i prorektorima, kao i kolegama sa Sveučilišta u Zagrebu i iz HMI-ja koji su prepoznali važnost i vrijednost naših programa, posebno gospođi Heli Hajdić-Nikolić koja je uvijek bila naša velika podrška.

Veliki je broj kolega sudjelovao u radu Škole, učili smo zajedno, rasli i predano gradili nešto posve novo, nešto što je tek bilo u začetcima. Zahvaljujući svima njima, a posebno profesorici Zrinki Jelaska, Lidiji Cvikić te suautorici ove monografije Ladi Kanajet Šimić, moj predavački, znanstveni i stručni rad, ali i osobni život postali su još bogatijim i ispunjenijim. Zahvalna lica naših polaznika, svakodnevno praćenje njihova napretka u učenju, vođenje sve duljih razgovora na hrvatskome i o hrvatskome jeziku, najveća su nagrada. Imala sam priliku upoznati veliki broj zanimljivih osoba različitoga profila te puno naučiti od njih, a među njima sam stekla i nekoliko jako dobrih prijatelja za cijeli život.

Posljednjih 15-ak godina virtualno poučavanje i susreti s ljudima diljem svijeta od ranoga jutra do kasno u noć postali su moja svakodnevica, a posljednjih 25 godina lipanj i srpanj posvećeni su Ljetnoj školi s kojom je i započela moja inojezična priča.

Motiviranost polaznika za učenjem hrvatskoga jezika, kao i ljubav prema svemu što je hrvatsko, velika su inspiracija i potvrda da radimo nešto dobro. Ni pandemije, ni potresi nisu nas spriječili da svih ovih godina uspješno provodimo nastavu, stoga se nadam i vjerujem da će tako biti i u budućnosti.

Marija Bošnjak

ŠKOLA KOJA POVEZUJE SVJETOVE

Moji prvi susreti s hrvatskim kao inim jezikom i svijetom hrvatskoga izvandomovinstva započeli su jednom slučajnošću. Radeći kao mlada profesorica hrvatskoga jezika u jednoj zagrebačkoj osnovnoj školi, zamolio me moj tadašnji kolega Pavao Jerolimov da se uključim u program pod nazivom Mala škola hrvatskoga jezika i kulture, a u kojemu je kao asistent glavne voditeljice Silvije Letica i sam sudjelovao kao vanjski suradnik. I tada je sve počelo – moj put koji traje i danas.

Zaposlivši se nekoliko godina kasnije u Hrvatskoj matici iseljenika, otkrih da je Mala škola mlađa sestra „velike“ Sveučilišne škole, ali i da je duga i plodonosna povijest ove ustanove bogata i velikim brojem iznimno uspješnih programa namijenjenih ovladavanju i poučavanju hrvatskoga jezika. No, otkrih i onu ljudsku stranu – uz priče polaznika hrvatskoga podrijetla upoznala sam kako je to živjeti između dviju domovina, s jedne strane čeznuti za rodnim krajem, a s druge imati privilegij odrastati u multikulturnome ozračju. Jedan od najupečatljivijih trenutaka uvijek mi je bio prvi dan Sveučilišne škole kada se polaznici i organizatori okupljaju u Matici. Gotovo da nema niti jedne godine da nas netko od polaznika nije duboko dirnuo opisujući iseljeničku priču svoje obitelji ili svoje odrastanje u hrvatskoj zajednici, posjete domovini svojih predaka, dirljive susrete s članovima obitelji prilikom posjeta Hrvatskoj koji su ih motivirali da upišu našu školu. Upravo je ta mogućnost povezivanja potomaka hrvatskog iseljeničtva s domovinom njihovih roditelja i djedova, ali i otvaranja Hrvatske brojnim stranim studentima i ljubiteljima hrvatskoga jezika i kulture, jedna od najvećih vrijednosti Škole.

I dandanas se sjećam svojih prvih sveučilišnih škola, dapače i imena gotovo svih polaznika. Kako sam im tada godištem bila blizu, naša druženja nisu se vezivala samo uz službeni dio. A najljepše od svega jest da sam, nakon nekoliko godina, zahvaljujući razvoju globalnih društvenih mreža, s nekima ponovno uspostavila kontakt. Uvijek je lijepo saznati kako se dalje razvijao život tih mladih ljudi, ali i čuti potvrdu o vrijednosti naše škole i kako je ona utjecala na njihov osobni i profesionalni život. S posebnim ponosom u monografiji izdvajamo sjećanja onih polaznika koji su nastavili živjeti u Hrvatskoj te danas kreiraju važne društvene procese u Lijepoj Našoj, ali i onih koji to čine u zemljama u kojima žive. Uz neupitan doprinos Sveučilišne škole području koje se bavi hrvatskim kao inim jezikom i potrebu da on bude zabilježen, upravo su nam te priče bile motivacija za pisanje monografije. Također, želja nam je bila da se višedesetljetni trud, iskustvo i nasljeđe zabilježe, ali i da se oda priznanje svima koji su Školu stvarali, gradili i nosili, od partnerskih ustanova Hrvatske matice iseljenika i Sveučilišta u Zagrebu koje su ujedinile svoje znanje, viziju i ljubav prema hrvatskome jeziku i kulturi,

do pojedinaca – s obje strane granica – koji su je oplemenili svojim znanjem, iskustvom i osobnošću.

Počašćena sam što sam dio ove priče. Zahvalu za ovaj ispunjeni segment moga profesionalnog života dugujem prije svega kolegama Silviji Letica i Pavlu Jerolimovu, kojih na žalost više nema među nama, te mome prvome ravnatelju u Hrvatskoj matici iseljenika Anti Belji koji je u meni prepoznao potencijal, otkrio mi osebnost hrvatskoga čovjeka koji živi u migrantskim prilikama te potaknuo na daljnji profesionalni rast i razvoj. Na tome putu podršku su mi dali svi sljedeći ravnatelji i kolege iz moje Matice te brojni suradnici programa kulture, koji su godinama stvarali ozračje suradnje, povjerenja i prijateljstva, na čemu sam im neizmjerljivo zahvalna. Iz sveučilišnoga kruga osobito zahvaljujem dr. sc. Zrinki Jelaska i njezinim suradnicima, a napose Lidiji Cvikić te suautorici ove knjige Mariji Bošnjak s kojom godinama dijeлим posvećenost Sveučilišnoj školi hrvatskoga jezika i kulture.

Sveučilišna škola hrvatskoga jezika i kulture za mene je više od programa – ona je zajednica koja spaja naraštaje, domove i srca. Vjerujem da će i ova monografija biti svjedočanstvo te povezanosti, ali i poziv da se ta lijepa priča nastavi – novim polaznicima, novim predavačima i suradnicima te novim mostovima između domovine i svijeta.

Lada Kanajet Šimić

Sveučilište u Zagrebu
University of Zagreb

350
1669. - 2019.

SVEUČILIŠTE
U ZAGREBU

▶ Sveučilište u Zagrebu, 2019.

Sveučilište u
Zagrebu
University of Zagreb

350
1669. - 2019.

PRAVNI
FAKULTET

ORGANIZATORI

- ▶ Prof. dr. sc. Stjepan Lakušić i mr. sc. Zdeslav Milas, 35 godina strateške suradnje Sveučilišta u Zagrebu i Hrvatske matice iseljenika, 2025.

- ▶ Otvaranje Zimske škole, 1991.

- ▶ Otvaranje Ljetne škole, 1992.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

Sveučilište u Zagrebu najstarije je sveučilište u Hrvatskoj i jedno od najstarijih u Europi. Njegova povijest počinje 23. rujna 1669. kada su diplomom rimskoga cara i ugarsko-hrvatskoga kralja Leopolda I. tadašnjoj isusovačkoj Akademiji u slobodnome i kraljevskome gradu Zagrebu priznati status i povlastice sveučilišne ustanove, što je prihvaćeno na saboru Hrvatskoga kraljevstva 3. studenoga 1671. Stoga Sveučilište godinu 1669. uzima kao godinu svojega utemeljenja, a 3. studenoga kao Dan Sveučilišta.

Godine 1861. Hrvatski je sabor – na poticaj velikoga mecene hrvatske prosvjete, kulture i umjetnosti biskupa Josipa Jurja Strossmayera – donio zakonsku osnovu o Sveučilištu u Zagrebu. Car Franjo Josip potpisao je 1869. godine, prilikom boravka u Zagrebu, zakonski članak o Sveučilištu u Zagrebu, a pet godina kasnije izrađen je novi zakonski članak koji je zaslugom bana Ivana Mažuranića dobio vladarevu sankciju 5. siječnja 1874. Na temelju toga svečano je 19. listopada 1874. otvoreno moderno Sveučilište u Zagrebu. Vladar je odredio da ga tijekom svečanosti otvorenja zastupa ban Mažuranić. Tom je prigodom izrađena Spomenica s potpisima uglednika, profesora i studenata. Zakonskim člankom iz 1874. Sveučilište u Zagrebu trebalo je imati četiri fakulteta: Pravni, Bogoslovni, Filozofski i Medicinski.

Broj studenata i doktora znanosti na Sveučilištu rastao je iz godine u godinu uz cjelokupno unapređenje visokoškolske nastave. Brojčani podatci to najbolje pokazuju. U akademskoj godini 1874./1875. na Sveučilištu je bilo upisano 205 studenata, 1924./1925. ukupno 2.805 studenata, 1994./1995. ak. god. 52.592 studenta, ak. god. 2007./2008. taj broj iznosi 60.440, a u ak. god. 2025./2026. upisano je 68.935 studenata. Danas Sveučilište u Zagrebu ima 31 fakultet i 3 umjetničke akademije.¹

Budući da je Sveučilište u Zagrebu osnovano prije više od 350 godina, u ovoj knjizi ne možemo spomenuti sve njegove rektore, ali želimo zahvaliti svima onima koji su tijekom ovih 35 godina podržavali sve programe Sveučilišne škole te uvelike doprinijeli da se oni uspješno provode i razvijaju i dalje: Zvonimir Šeparović (1989. – 1991.), Marijan Šunjić (1991. – 1998.), Branko Jeren (1998. – 2002.), Helena Jasna Mencer (2002. – 2006., od 1993. kao prorektorica), Aleksa Bjeliš (2006. – 2014., prije toga prorektor od 2002.), Damir Boras (2014. – 2022.) i Stjepan Lakušić (od 2022.) te njihovim prorektorima, posebno iz Ureda za međunarodnu suradnju, kao i svim kolegama sa Sveučilišta u Zagrebu koji su na različite načine bili uključeni u rad Škole.

¹ www.unizg.hr, preuzeto 20. veljače 2026.

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA

Hrvatska matica iseljenika utemeljena je 1951. godine kao kulturno-prosvjetno društvo sa zadaćom održavanja kulturnih veza između iseljeničtva i domovine. Osnivačka skupština tadašnje Matice iseljenika Hrvatske održana je u Zagrebu 12. veljače 1951. godine. Padom komunizma u Europi i stvaranjem neovisne i demokratske Republike Hrvatske institucija je preimenovana u Hrvatsku maticu iseljenika (pokrata HMI) te od 1990. djeluje na temelju Zakona o Hrvatskoj matici iseljenika (NN, 59/1990) koji je donio Hrvatski sabor, dodavši ustanovi 2018. konačnu pravnu poziciju. Republika Hrvatska svoje odnose s hrvatskim izvandomovinstvom uredila je 2011. Zakonom o odnosima Republike Hrvatske s Hrvatima izvan Republike Hrvatske kojim je definirana i uloga HMI-ja kao jednoga od nositelja suradnje budući da je HMI „svojim djelovanjem usmjeren na očuvanje i razvoj hrvatskoga nacionalnoga, jezičnoga i kulturnoga identiteta Hrvata izvan Republike Hrvatske“. Iste godine osnovan je sadašnji Središnji državni ured za Hrvate izvan RH kao središnje tijelo državne uprave nadležno za odnose Republike Hrvatske i Hrvata izvan RH.

Slijedom iskustava iz protekloga razdoblja, a prateći promjene u zemlji, neposrednoj okolini i u svijetu, te prilagođujući svoje djelovanje procesima u hrvatskim zajednicama u svijetu, HMI priređuje specifične kulturne, obrazovne, sportske, nakladničke i informativne programe namijenjene Hrvatima u Bosni i Hercegovini, hrvatskoj manjini u europskim državama te hrvatskom iseljeničtvu. Također, slijedeći suvremene izazove, sudjeluje i u humanitarnim, ekološkim, obnoviteljskim i razvojnim programima građanskih inicijativa, državne uprave i regionalne/lokalne samouprave, pridonoseći raznovrsnosti i dinamici društvenoga dijaloga u Republici Hrvatskoj, te između domovine i hrvatskih zajednica u svijetu. Danas na godišnjoj razini HMI provodi oko 150 programa i manifestacija.

Na čelu organizacije Matice iseljenika Hrvatske od 1951. do 1990. bili su: Zlatan Sremec, Vicko Krstulović, Većeslav Holjevac, Jure Franičević-Pločar, Oleg Mandić, Vanja Vranjican te Stjepan Blažeković. Od samostalnosti Republike Hrvatske do danas HMI su vodili sljedeći ravnatelji: Boris Maruna (1990. – 1992. i 2000. – 2003.), Vinko Nikolić (1992. – 1993.), Ante Beljo (1993.– 2000.), Nikola Jelinčić (2003. – 2006.), Katarina Fuček (2006. – 2008. i 2009. – 2012.), Danira Bilić (2008. – 2009.), Marin Knezović (2012. – 2016.), v.d. Mirjana Ana-Maria Piskulić (2016. – 2017.), Mijo Marić (2017. – 2025.) i Zdeslav Milas (od 2025.). Svi su oni, kao i neki od djelatnika HMI-ja, svojim znanjem i iskustvom pridonijeli kontinuitetu i kvaliteti programa namijenjenih učenju i poučavanju hrvatskoga jezika, pa tako i Sveučilišne škole hrvatskoga jezika i kulture, na čemu im zahvaljujemo.

▲ Hrvatska matica iseljenika

◀ Svečana otvaranja Ljetne škole

Matičina ljetna škola

Pozdravne riječi na otvorenju "Ljetne škole '93" (zdesna na lijevo): mr. prof. Z. Babić, voditeljica Škole, dr. M. Šunjić, rektor, dr. S. Bašić, dekanica zagrebačkog Sveučilišta, A. Beljo, ravnatelj HMI i mr. prof. M. Cesarec, predavač u školi.

HRVATSKI KROZ LJUB

Mr. Zrinka Babić: "Bilo mi je drago i uzbudljivo raditi i družiti se s polaznicima Ljetne škole jer oni istinski žele osmisliti svoj dolazak u Hrvatsku, i to Hrvatsku za kojom su godinama žudjeli njihovi roditelji i djedovi."

3

KI

AVNU PRIČU

a
lji

POVIJEST

Among those attending the Summer School was Bernadette Luketich who has been particularly interested in the folklore aspects of her academic program. In our picture we can see her as she discovers a new musical partitura shown to her by a teacher from this school, professor Željko Bradić.

Students of the «Summer School», photographed in Zadar at the Student Hostel in the summer resort of Borik where the first part of classes have been held for this School of Language and Folklore.

PRVI PROGRAMI ZA UČENJE HRVATSKOGA JEZIKA I KULTURE

Povijest Sveučilišne škole hrvatskoga jezika i kulture započela je 1980. godine pod nazivom Ljetna škola hrvatskoga jezika i folklor. Radilo se o prvom ljetnom programu toga tipa u Hrvatskoj, a zasluge za njezino pokretanje pripadaju dugogodišnjoj istaknutoj djelatnici Hrvatske matice iseljenika Silviji Letica, koja je svoj plodonosni radni vijek posvetila očuvanju i promicanju hrvatske kulture, jezika i identiteta među iseljenicima i njihovim potomcima.

U časopisu *Matica* (Greblo, 1980) navodi se da se Škola održavala od 21. lipnja do 8. kolovoza u Zagrebu i Zadru (na Boriku). Hrvatskoj matici iseljenika (tadašnjoj Matici iseljenika Hrvatske) partner je bilo Sveučilište u Kansasu, a glavni predavač bio je slavist William March, inače s majčine strane podrijetlom iz Nerezina na otoku Lošinju². Za provedbu programa *Matica* je okupila tadašnje stručnjake iz zadarskoga i zagrebačkoga akademskoga kruga: Ivku Brkić i Zvezdanu Radej s Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zadru te Dobrilu Vignjević i Miljenka Kovačićeka iz zagrebačkoga Centra za strane jezike, dok su predavači folklornoga dijela bili hrvatski etnolog, etnokoreolog i koreograf Ivan Ivančan i glazbeni pedagog Željko Bradić.

U vrlo brojnoj skupini polaznika od njih četrdeset sedam bila je i kćerka Bernarda M. Luketicha, legendarnoga i dugogodišnjega predsjednika Hrvatske bratske zajednice (HBZ), ekonomistica Bernadette Luketich-Sikaras. Ona je danas glavna tajnica i rizničarka HBZ-a, čiji su prinosi djelovanju Školarinske zaklade HBZ-a neprocjenjivi. Posebno je zanimljivo i to da je bila glavna dirigentica tamburaškoga orkestra prilikom prvoga Festivala Kulturne federacije mladih Hrvatske bratske zajednice u samostalnoj Hrvatskoj.

Bernadette Luketich-Sikaras – *Hrvatska bratska zajednica i Hrvatska matica iseljenika oduvijek su usko surađivali, a ja sam, zahvaljujući zajedničkim turnejama po Hrvatskoj, već poznavala ljude iz Matice. Kada sam čula za pokretanje Škole hrvatskoga jezika i kulture, imala sam 21 godinu i odlučila sam se upisati. Bio je to moj prvi samostalni odlazak u inozemstvo.*

² Od 1966. do 1978. to je američko sveučilište imalo ljetnu školu na zagrebačkom Filozofskom fakultetu, ali samo za studente slavistike na američkim sveučilištima. S vremenom je taj organizacijski oblik oslabio te je profesor Joseph Conrad, slavist čija je žena podrijetlom Zagrepčanka, uz pomoć profesora Williama Marcha potražio novi oblik. A to novo bili su *Matica iseljenika Hrvatske* i naši iseljenici (Vujović, 1988).

▲ Bernadette Luketich-Sikaras, Crkva sv. Ivana XXIII. pape, Festival Hrvatske bratske zajednice, 2024.

Šestotjedni tečaj tada se održavao u Zadru, u Ferijalnom savezu. Tijekom dana imali smo nastavu, a navečer zabave. Organizirano je i nekoliko izleta, a u sjećanju mi je ostao posjet Plitvičkim jezerima. Bilo je prekrasno upoznati sudionike iz cijelog svijeta. Stvarali smo male grupe i stekli mnoga prijateljstva, a najviše sam vremena provodila s nekoliko polaznika iz Sjedinjenih Američkih Država i jednim dečkom iz Australije.

Jedan od najboljih trenutaka bilo je predavanje koje nam je održao Željko Bradić, talentirani glazbeni voditelj i učitelj tamburice, kojeg sam otprije poznavala. Govorio nam je o hrvatskoj tradicijskoj baštini, a njegova strast i znanje ostavili su snažan dojam na mene.

Bilo je to fantastično iskustvo. Iako nam je tečaj možda donio više prijateljstva i zabave nego jezičnih vještina, ostavio mi je puno lijepih uspomena — u koje ne ubrajam buđenje svakog jutra uz pjesmu Nadalina. Stvarno mi je drago što sam bila dio tečaja od samoga početka, tim više što sam nedavno postala ponosna državljanka Republike Hrvatske i što suradnja između Hrvatske bratske zajednice i Matice i dalje traje.

Sljedeće godine program se održao u istome terminu, no ovaj put u Zagrebu i na Krku. Kao i 1980. godine, sastojao se od dvaju dijelova. Jezični program provodio se u Zagrebu (Studentskom gradu, tada Pionirskom gradu), trajao je mjesec dana, a provodili su ga stručnjaci iz tadašnjega zagrebačkoga Centra za strane jezike. Za spomenutu svrhu u suradnji s HMI-jem izrađen je i posebni udžbenik s dva pripadajuća priručnika za studente i nastavnike (s vremenom su to bili prepoznatljivi udžbenici današnje Škole stranih jezika Vodnikova).

Folklorni dio trajao je dva tjedna, održavao se na Krku i bio u nadležnosti Prosvjetnoga sabora Hrvatske, Zavoda za narodnu umjetnost i Etnografskoga muzeja u Zagrebu. Ovakav dvodijelni program u organizaciji Hrvatske matice iseljenika i Sveučilišta u Kansasu uspješno se održavao i sljedećih godina

u autentičnim lokalitetima tisućljetne hrvatske kulture. Naziv škole mijenja se 1988. godine u Ljetnu školu hrvatskoga jezika i kulture budući da je, osim tradicijske kulture, program uključio i druge sastavnice hrvatskoga kulturnoga identiteta koji se ostvarivao kazališnim radionicama, posjetima raznim kulturnim događajima, upoznavanjem spomeničke baštine tijekom izleta i sl. (Kanajet Šimić, 2020).

Evo i jedne zgodne crtice. Godine 2018. prijavljujući svoju kćerku Maju u Maticinu Malu školu hrvatskoga jezika i kulture, njezina je majka Sanja Köster napisala: "I ja sam kao djevojka sa 16 godina sudjelovala u programu Summer Croatian Language and Culture School, bilo je to 1988. i bilo mi je prekrasno!" Pronašli smo tada da se mlada šesnaestogodišnja Sanja (tada Müller) spominje i u tekstu u Matici. Zamolivši je da nam za članak u Hrvatskom iseljeničkom zborniku 2021. napiše čega se sve sjeća nakon više od 30 godina, emotivno je napisala:

Sanja Köster – *Bila sam najmlađa i oduševljena sam bila sresti toliko mladih iz različitih zemalja. Pamtim prekrasan položaj Pionirskoga grada, u šumi, malo povišeno, kako smo sjedili na terasi. Bilo nas je iz Amerike, Australije i Novog Zelanda. To je važan dio mojih uspomena: taj osjećaj kako je sve nas, koji smo živjeli u tako različitim kulturnim i jezičnim sredinama, spojilo ovo jedno zajedničko hrvatsko podrijetlo.*

Što se tiče nastave hrvatskoga jezika moje se pisanje poboljšalo, a prvi put sam svjesno ušla u kontakt s hrvatskom literaturom. Čitali smo pjesme Dobriše Cesarića i ja sam kupila tada knjigu s njegovim pjesmama koju do danas čuvam. Jako me je oduševio hrvatski tradicijski ples koji smo tamo naučili i redovito plesali. Još danas se sjećam ovoga divnoga osjećaja i sanjam ga jednoga dana opet plesati!

Pamtim i izlete po cijeloj Hrvatskoj koji su mi dali sliku o različitosti kulture i prirode jer sam do tada poznavala samo Dalmaciju i Zagreb, kao kći i kao unuka mojih bake i djeda kod kojih sam provodila praznike. Poznavala sam samo obitelj i prijatelje svojih roditelja. Taj boravak u školi bio je temelj za moju 'odraslu', samostalnu vezu s Hrvatskom!

Kasnije, nakon što sam završila fakultet, otišla sam godinu dana raditi u Zagreb kao lektorica za njemački. Prošle je godine moja kći sudjelovala u programu Male škole. I za nju je to bio prvi korak u samostalnu vezu s Hrvatskom – pun lijepih sjećanja!"

Časopis Matica (Goll, 1988) navodi da se 1987. godine održala prva Zimska škola hrvatskoga jezika i kulture, okupivši uglavnom „naše sunarodnjake iz zemalja južne hemisfere, koji su u ovo doba godine na zimskim odmorima“. Organizatori su bili HMI, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Sveučilište Kansas i Victoria State College iz Melbournea. Škola je pokrivala pet područja: povijest, književnost, primijenjenu lingvistiku, teoriju i praksu simultanoga prevođenja te teoriju i praksu prevođenja. Nakon uspješno položenoga ispita dobivala se diploma koja se priznavala na programima za slavenske jezike diljem svijeta.

▲ Sanja i Maja Köster

Prof. Vladimir Ivir, dean of the Faculty of Philosophy, greeted the participants of the seminar and wished them success in their studies.

The reception for participants of the Matica School is now a tradition. They were greeted warmly at the Emigration Center by Matica president Prof. Stjepan Blažeković.

▲ Časopis Matica, br. 1/2, 1988.

▼ Eduardo Rodolfo Antonich i sin Ivo na fotografiji na kojoj, prema Ivinim riječima, zajedno rade ono što najviše vole.

Važno je spomenuti da je Hrvatska matica iseljenika (tadašnja Matica iseljenika Hrvatske), osim navedenih Ljetne i Zimske škole hrvatskoga jezika i kulture, provodila i druge programe namijenjene ovladavanju i poučavanju hrvatskoga jezika, a također i dodjeljivala stipendije za učenje hrvatskoga jezika u Hrvatskoj. Tako su se vrlo uspješno provodili tečajevi hrvatskoga jezika i kulture za gradišćanske i moliške Hrvate čiji je autor bio Matičin djelatnik Ante Blaženčić, kao i tečajevi hrvatskoga jezika u Južnoj Americi koji su se 1980-ih godina provodili u suradnji s Centrom SUVAG.

Osim toga, Matica je davno shvatila potrebu da djeca iseljenika u domovini njihovih predaka uče hrvatski jezik i susretnu se s njezinom kulturom. Stoga je, uz Ljetnu i Zimsku školu, dodjeljivala stipendije i za programe partnerskih ustanova. Tako je 1987. godine današnji počasni konzul Republike Hrvatske u Montevideu (Urugvaj) Eduardo Rodolfo Antonich pohađao tečaj hrvatskoga u zagrebačkome SUVAG-u. Ljubav prema domovini predaka prenio je na svojega sina Ivu koji je tri desetljeća kasnije, 2019. godine, upisao i pohađao upravo Sveučilišnu školu hrvatskoga jezika i kulture.

Eduardo Rodolfo Antonich – *Uvijek se rado sjećam lijepih trenutaka koje sam živio od ožujka do svibnja 1987. u Zagrebu, a osobito u Hrvatskoj matici iseljenika sa Silvijom Leticom. Ona je bila krasna osoba i pomogla mi tijekom cijelog mog boravka u Hrvatskoj. Nakon posjeta Urugvaju gospodina Stjepana Blažekovića i Damira Pesutica 1986. godine, dobio sam stipendiju za učenje hrvatskog jezika u SUVAG-u. Profesorica mi je bila Inga Orlovac, ja sam bio jedini učenik, a tečaj se odvijao tri puta tjedno. Sve mi je bilo novo: prvi put u Hrvatskoj, prvi put u Bribiru, rodnom kraju mojih predaka. Došao sam nakon završetka Univerzijade, slika maskote igara Zagija i pjesme o Univerzijadi još su se vidjeli i čuli po Zagrebu. Sjećam se da sam se iznenadio kada sam došao na tadašnji Trg Republike i vidio da nema spomenika banu Jelačiću, kako mi je pričao moj djed Makso Antonić. U početku sam bio smješten u Studentskom domu "Stjepan Radić" na Savi, a poslije sam iznajmio sobu u gradu, u današnjoj Novoj cesti.*

Kada sam došao 1987. godine nisam znao ni jednu riječ na hrvatskom, a nakon par mjeseci u SUVAG-u malo po malo sam učio te sada mogu razumjeti

i pisati, ali s malim poteškoćama. Zahvaljujem Matici ne samo što je pomogla meni osobno, nego i našoj zajednici oko Hrvatskog doma, koji je osnovan 1928. Naša zajednica je uvijek imala veze s HMI-jem od samog početka ove ustanove 1951. bez obzira na političke prilike jer smo mi u Urugvaju uvijek bili vezani za hrvatsku domovinu, a o čemu sam pisao i u svojoj knjizi “Hrvatska i Hrvati u Urugvaju” (Montevideo 2005./Zagreb 2022.).

- ◀ Ravnatelj Hrvatske matice iseljenika Boris Maruna pozdravlja polaznike Zimske škole, 1991.

NOVO PARTNERSTVO I NADogradnja PROGRAMA

Na samome početku demokratskih promjena 1990. godine usvojen je Zakon o Hrvatskoj matici iseljenika kojim Matica iseljenika Hrvatske mijenja naziv u Hrvatska matica iseljenika, a također se određuje djelokrug njezina djelovanja koji je aktualan i danas. Na poticaj Hrvatske matice iseljenika akademski jezični program preuzima Sveučilište u Zagrebu, na čijemu je čelu tada bio rektor Zvonimir Šeparović, te Škola počinje djelovati u suorganizaciji tih dviju ustanova.

- ◀ Ministar iseljeničtva Gojko Šušak pozdravlja studente Zimske škole, 1991.

- ▲ Prijam kod rektora Sveučilišta u Zagrebu Zvonimira Šeparovića, 1991.
- ▼ Posjet Hrvatskom saboru i susret sa saborskim čelnicima Ivanom Milasom i Veliborom Kikerecom, 1991.
- ▶ Marina Deur i Davor Ivo Stier na izletu u Hrvatskom zagorju, Matica, br. 1/2, 1991.

Nakon priprema provedenih 1990. prvi je održani program bila Zimska škola hrvatskoga jezika i kulture 1991.³ Potpora drugih novoosnovanih državnih tijela Hrvatskoj matici iseljenika vidljiva je i u činjenici da je u organizaciji te Zimske škole osim HMI-ja, Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i Sveučilišta u Kansasu, sudjelovalo i tadašnje Ministarstvo iseljeničtva RH.

Ova je škola imala veliku važnost u osobnom i profesionalnom životu nekolicine polaznika koji su ostali živjeti u Hrvatskoj, prvo radeći kao dopisnici za svoje zemlje u uredu Foreign Press Bureaua⁴, a zatim gradeći uspješne profesionalne karijere, poput Marine Deur, rođene u Brazilu, i Davora Ive Stiera, rođenoga u Argentini.

³ Zadnja Zimska škola hrvatskoga jezika i kulture održana je 1998. godine.

⁴ The Foreign Press Bureau osnovan je u Zagrebu u kolovozu 1991. da novinarima omogući pouzdane informacije koje će prenositi međunarodnoj javnosti o ratu protiv Hrvatske i poslije Bosne i Hercegovine. Uredi su osim u Zagrebu bili na ključnim mjestima sukoba (Osijek, Vinkovci, Slavonski Brod, Split, Zadar, Dubrovnik i Imotski), a poslije u Mostaru, Međugorju, Tuzli, Vitezu, Sarajevu, Kiseljaku i Orašju.

Davor Ivo Stier – *S Hrvatskom maticom iseljenika vežu me uspomene na moj prvi dolazak u Hrvatsku davne 1990. godine. Kao dijete iseljenika bio sam aktivan član Društva hrvatskih katoličkih sveučilištaraca u Buenos Airesu i sanjao sam jednog dana posjetiti domovinu o kojoj su mi roditelji toliko pričali. Tim veća je bila moja radost kada sam od tadašnje Matice iseljenika Hrvatske dobio stipendiju za jednomjesečni tečaj hrvatskog jezika i kulture na Filozofskom fakultetu u Zagrebu.*

Prije demokratskih promjena takve su se stipendije često dodjeljivale članovima jugoslavenskih klubova, dok su hrvatski domovi i katoličke misije bili isključeni. Međutim, društvene i političke prilike su se promijenile nakon 30. svibnja 1990. te je tadašnji ministar iseljeništva Gojko Šušak, prilikom posjeta Argentini, najavio upućivanje stipendija i za članove hrvatskih iseljeničkih ustanova.

U Zagreb sam sletio u prosincu 1990., nekoliko dana prije donošenja povijesnog božićnog Ustava. Bilo je to vrijeme tranzicije iz socijalizma u višestranačku demokraciju, kada je započet put prema osamostaljivanju Hrvatske. Neopisiv je bio osjećaj nacionalnog ponosa i zajedništva koji se javno izražavao na ulicama i trgovima diljem zemlje, pomiješan često sa zabrinutošću zbog prvih naznaka strašne agresije koja se u Beogradu pomno pripremala protiv mlade hrvatske demokracije. U tom ozračju sam krenuo u siječnju 1991. na učenje padeža i čitanje Šenoe tijekom školskih sati, da bi se nakon nastave uključio u političke rasprave po zagrebačkim kavanama i u studentskom domu na Cvjetnom naselju.

Iako sam tečaj nije bio dug, prvi susret s domovinom ostavio je na mene duboki trag i žarku želju za povratkom. I doista sam se nekoliko mjeseci kasnije vratio u Hrvatsku, tada već kao dopisnik argentinskih medija za vrijeme Domovinskog rata. Međutim, u sjećanju će mi uvijek ostati susreti i doživljaji prvog dolaska u Hrvatsku u organizaciji Matice iseljenika.

Zbog ratne agresije na Republiku Hrvatsku nije održana Zimska škola 1992. U razdoblju od Ljetne škole 1992. do Zimske škole 1993. voditelj programa bio je povjesničar Neven Budak s Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Program kulture sastojao se od predavanja iz povijesti (Neven Budak), povijesti umjetnosti (Miljenko Jurković), zemljopisa (Dragutin Feletar) i suvremene povijesti (Zdravko Tomac), a nastavu hrvatskoga jezika na tri razine izvodili su Marijana Cesarec, Marta Vončina i Neven Kepeski. Program kulture, koji je uključivao posjete predstavama, koncertima, muzejima, galerijama te stručne izlete, organizirala je Hrvatska matica iseljenika.

U želji da se ojača jezični dio programa i da ga vodi jezikoslovac, tadašnji rektor Sveučilišta u Zagrebu Marijan Šunjić u svibnju 1993., u dogovoru s tadašnjim pročelnikom Odsjeka za kroatistiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu Ivom Pranjkićem, dodjeljuje vođenje Škole kroatistici Zrinki Jelaska. Ona je u to vrijeme imala već veliko akademsko i praktično iskustvo u poučavanju hrvatskoga kao inoga jezika, posebno što je u dva navrata kao Fulbrightov lektor po godinu dana predavala hrvatski na američkim sveučilištima.

▲ Davor Ivo Stier, zastupnik RH u Europskom parlamentu, Drugi iseljenički kongres, Šibenik, 2016.

► Rektor Sveučilišta u Zagrebu Marijan Šunjić i voditelj programa Neven Budak, 1992.

Na samome početku svojega vođenja Škole Zrinka Jelaska otpočela je svojevrsnu novu eru u poučavanju hrvatskoga. Iako su jezičnu nastavu još neko vrijeme uz voditeljicu vodili iskusni(ji) sveučilišni predavači Marijana Cesarec, Mateo Žagar i spomenuti američki profesor William March, voditeljica je okupljala i mentorirala nove mlade kroatiste koji su nakon hospitacija i suradničke nastave polako preuzimali jezičnu nastavu. Prva je od njih bila 1993. Jasna Novak (sada Novak Milić).

Mnogi su od tih mladih studenata i profesora tijekom godina postali vrsni jezični stručnjaci za (inojezični) hrvatski te izgradili zavidne profesionalne i akademske karijere, poput već spomenute Jasne Novak Milić (prvi magisterij na temu hrvatskoga kao inoga), Lidije Cvikić (prvi doktorat na temu inojezičnoga hrvatskoga), Sande Lucije Udier, Marije Bošnjak, Tanje Kuštović, Borisa Kuzmića, Gordane Hržica, Maše Musulin, Željke Macan, Ines Carović, Ane Grgić, Zrinke Kolaković, Marine Bergovec, Tomislave Bošnjak Botica, Ive Nazalević Čučević, Petra Vukovića, Aide Korajac i drugih, redom doktora znanosti od kojih većina objavljuje znanstvene radove (i) iz područja ovlađavanja hrvatskim kao inim jezikom. Zadnjih godina tomu krugu pripada i Igor Marko Gligorić, koji je 2025. godine, nakon umirovljenja Zrinke Jelaska u listopadu 2024., postao voditeljem akademskoga jezičnoga dijela Škole.

Program kulture proširio se na još nekoliko područja u kojima su predavači bili profesori sa Sveučilišta u Zagrebu: klasična glazba (Stanislav Tuksar), narodna glazba (Grozdana Marošević), hrvatska književnost (Krešimir Nemeč, Krešimir Bagić), usmena književnost (Stipe Botica), teatrologija i film (Tomislav Radić), etnologija (Vladimir Belaj, Ljiljana Marks, Ivan Lozica), povijest jezika i leksikologija (Marko Samardžija). Poslije su još u kulturnom programu povijest predavali i Boris Grbin i Damir Agić.

◀ Zrinka Jelaska i Silvija Letica s ravnateljem HMI-ja Nikolom Jelinčićem, 2005.

Škola se nastavila odvijati pod nazivom Sveučilišna škola hrvatskoga jezika i kulture te je godinama primjer kvalitetnoga i hvalevrijednoga partnerskoga odnosa dviju ustanova različitoga djelokruga rada: Sveučilište u Zagrebu provodi akademski jezični program (Škola pripada izravno Rektoratu), a Hrvatska matica iseljenika program kulture.

Temeljem svojih iskustava Sveučilište Kansas zajedno s profesorom Williamom Marchom nastavilo je još neko vrijeme svoju suradnju sa Školom (no od 1995. ne više kao dio programa Sveučilišta u Zagrebu), a suradnja se proširila i na neka druga sveučilišta – Sveučilište Macquarie (Australija), Sveučilište Waterloo (Kanada), Sveučilište Seranton (SAD), Sveučilište u Chicagu (SAD) i dr. Osim toga, Hrvatska matica iseljenika i Sveučilište u Zagrebu tijekom niza godina razgranali su svoje dobre suradničke odnose s pojedincima, hrvatskim zajednicama i drugim relevantnim ustanovama diljem svijeta, od lektorata na sveučilištima do ostalih kulturno-obrazovnih ustanova. Posebno treba istaknuti vrlo uspješnu međunarodnu suradnju Sveučilišta u Zagrebu s partnerskim sveučilištima koje je dovelo do sudjelovanja brojnih studenata s inozemnih sveučilišta. Sve je to rezultiralo činjenicom da je od 1991. do 2025. Sveučilišnu školu pohađalo više od 1200 polaznika.

Zasluge za uspjeh i dugovječnost Sveučilišne škole nedvojbeno pripadaju kako njezinoj pokretačici Silviji Letica te dugogodišnjoj voditeljici akademskoga jezičnoga programa Zrinki Jelaska tako i svim nastavnicima i predavačima te suradnicima iz raznih institucija. Svi su oni svojom profesionalnošću i predanošću pridonijeli ne samo kvaliteti programa, nego i pozitivnoj slici o Lijepoj Našoj koju su polaznici u svim etapama povijesti Škole ponijeli svojim domovima. Osim toga, Škola nije ostavila traga samo na sudionicima, nego je i uvelike utjecala i na kroatističku struku.

- ▶ Dvor Trakošćan, Ljetna škola, 2011.

- ▼ Božo Skoko sa studentima u auli Rektorata Sveučilišta u Zagrebu, 2015.

INSTITUCIONALNE POTPORE NAKON DEMOKRATSKIH PROMJENA

Iako je djelovanje Ministarstva iseljništva RH u prvim godinama hrvatske demokracije bilo relativno kratko (1991. – 1992.), njegov je učinak na području očuvanja hrvatskoga jezika među mladima u hrvatskome iseljništvu bio izuzetno jak, a ostvarivao se, između ostaloga, i potporom Hrvatskoj matici iseljenika u provedbi Škole. Također, Matica je u suradnji sa Studentskim centrom Sveučilišta u Zagrebu početkom 1990-ih dodjeljivala stipendije koje su pokrivale troškove smještaja i prehrane. Ukupno se nudilo 7 stipendija, i to po jedna stipendija za svaku od navedenih zemalja/kontinenata: Kanadu, SAD, Australiju, Novi Zeland, Južnu Afriku, Južnu Ameriku te jednu europsku zemlju.

Slijedom međunarodnih sporazuma Sveučilišta u Zagrebu u radu Škole sudjelovao je veliki broj stipendista. Najzastupljenije visokoškolske ustanove u inozemstvu čiji su studenti uspješno pohađali Školu su: Alpe Adriatic Conference mreža sveučilišta, Sveučilište u Rosariju (Argentina), Macquarie sveučilište (Australija), Sveučilište u Beču (Austrija), Sveučilište u Grazu (Austrija), Sveučilište u Klagenfurtu (Austrija), Institut Filipus Kaušić (Austrija), Sveučilište u São Paulu (Brazil), Sveučilište Sv. Kliment Ohridski u Sofiji (Bugarska), Karlovo sveučilište u Pragu (Češka), Sveučilište Magallanes (Čile), Pontificia Universidad Catolica de Chile (Čile), Sveučilište La Sapienza u Rimu (Italija), Sveučilište u Trstu (Italija), Sveučilište u Padovi (Italija), Sveučilište u Parmi (Italija), Sveučilište u Udinama (Italija), Hankuk University of Foreign Studies (Južna Koreja), Sveučilište u Torontu (Kanada), Sveučilište u Vilniusu (Litva), Panonsko sveučilište Keszthely (Mađarska), Sveučilište u Pečuhu (Mađarska), Sveučilište Szechenyi Istvan (Mađarska), Jegolonsko sveučilište u Krakovu (Poljska), Moskovsko državno sveučilište Lomonosov (Rusija), Sveučilište u Ljubljani (Slovenija), Sveučilište u Mariboru (Slovenija), Sveučilište u Glasgowu (Škotska), Sveučilište u Edinburghu (Škotska), Sveučilište u Zürichu (Švicarska), Humboldt sveučilište u Berlinu (Njemačka), Sveučilište Ludwig Maximilians u Münchenu (Njemačka), Sveučilište u Mainzu (Njemačka), Sveučilište u Regensburgu (Njemačka), Sveučilište u Würzburgu (Njemačka), Sveučilište u Istanbulu (Turska), Nacionalno sveučilište Taras Ševčenko u Kijevu (Ukrajina) i Sveučilište Ivan Franko u Lavovu (Ukrajina).

Jedna se stipendija Sveučilišta u Zagrebu od 2022. godine namjenjuje Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan RH, a od 2025. tu je stipendiju preuzelo Ministarstvo demografije i useljništva koje, zajedno s Hrvatskom maticom iseljenika, dodjeljuje stipendiju jednom polazniku na temelju natječaja.

Također je 2014. godine Zaklada Sveučilišta u Zagrebu nakon raspisanoga natječaja za dodjelu stipendija studentima iz inozemstva, a podrijetlom iz Hrvatske, koji dolaze na Sveučilište u Zagrebu radi učenja hrvatskoga jezika dodijelila tri stipendije za tri polaznika Sveučilišne škole.

▶ Trg bana Josipa Jelačića, 2023.

**SVEUČILIŠNA
ŠKOLA
HRVATSKOGA
JEZIKA I KULTURE**

► Ljetna škola, 2003.

► Ljetna škola, 2005.

► Ljetna škola, 2006.

Na početku je Sveučilišna škola hrvatskoga jezika i kulture imala ljetni i zimski program, no dugi se niz godina u okviru Sveučilišne škole održavao samo ljetni program, stoga je naziv Sveučilišna škola postao sinonim za Ljetnu školu. U novije je doba Sveučilišna škola hrvatskoga jezika i kulture krovni naziv za sve programe koji se održavaju u njezinu sastavu: Ljetna škola, Zimska škola, Proletna škola, Jesenska škola, Internetski tečaj HiT-1, Individualni e-tečaj Hej.

SVEUČILIŠNA ŠKOLA (LJETNI PROGRAM)

Od samoga osnutka Sveučilišne škole ljetni se program redovito održava u lipnju i srpnju, u trajanju od četiri tjedna. Namijenjen je mladeži hrvatskoga podrijetla i svim drugim polaznicima koji žele upoznati Hrvatsku, steći ili proširiti svoje znanje o njoj, naučiti ili usavršiti hrvatski kao ini jezik (J2). Sveučilišnu školu mogu pohađati i učitelji hrvatskoga kao inoga jezika koji se žele usavršavati u području ovladavanja inim jezikom sudjelujući u nastavi i pohađajući predmet koji je samo njima namijenjen.

Sastoji se od akademske nastave Hrvatskoga jezika u organizaciji Sveučilišta u Zagrebu te programa kulture u organizaciji Hrvatske matice iseljenika.

Akademski jezični program obuhvaća 120 školskih sati nastave, u što je uključena i terenska nastava, kao i ispiti. Polaznici imaju pet sati obavezne nastave jezika dnevno, pet dana u tjednu – od ponedjeljka do petka. Jezičnu nastavu čine posebni sati gramatike na kojima se uči i uvježbava gramatika, lektorski sati na kojima se proširuje rječnik, razvijaju komunikacijske sposobnosti te sati koji su usmjereni na pojedine jezične djelatnosti: čitanje, pisanje, slušanje i govorenje.

Znanje hrvatskoga jezika dijeli se na tri razine: početnu, srednju i naprednu. Svaka se razina dijeli na tri stupnja (početna P1, P2, P3, srednja S1, S2, S3, napredna N1, N2, N3), a postoje i podstupnjevi koji omogućuju razliko-

▲ Ljetna škola, 2004.

▲ Ljetna škola, 2010.

▲ Ljetna škola, 2017.

vanje prema vrstama jezičnoga znanja (P1a, P1b). Prednost je takvoga razgranatoga stupnjevanja vidljivost napretka u ovladavanju hrvatskim, kao i mogućnost da se povežu sa zajedničkim sustavom uključujući Europski referentni jezični okvir Vijeća Europe (2001).

Od 1994. uvedeno je dvojezično i dvokulturno ocjenjivanje tako da su uz hrvatske ocjene polaznici dobivali i ocjene po međunarodnim ljestvicama: A+, A, A-, B+, B, B-, C+, C, C-, D+, D, D-. To je bilo potrebno jer su mnogi polaznici prilagali prijepise ocjena svojim matičnim sveučilištima da bi na temelju njih dobili bodove za svoj studij.

Nastava se održava u malim skupinama (najviše 12 polaznika u skupini), a prilagođena je znanju i interesima polaznika, stoga se pravi početnici drugačije poučavaju od polaznika s jezikoslovnim interesima (poput studenata slavistike). Razina znanja polaznika određuje se na temelju ispunjenih upitnika i testova koje polaznici dobivaju elektronskom poštom neposredno prije početka Škole te razgovora s nastavnicima na samome početku Škole.

Svakoga tjedna iz hrvatskoga jezika polaznici pišu pismeni ispit kako bi nastavnici mogli pratiti njihov napredak. Tjedni ispiti služe i za navikavanje na ispit kako bi završni bio manje stresan.

Program iz hrvatske kulture i povijesti uključuje akademska i terenska predavanja o hrvatskoj kulturi i drugim sastavnicama hrvatskoga identiteta, stručno vođene posjete i razglede Zagreba te kulturnih, znanstvenih i umjetničkih institucija, odlaske na kazališne predstave i koncerte, sudjelovanje u raznim kulturnim zbivanjima, radionice, susrete s umjetnicima te studentske izlete u Hrvatsko zagorje i Plitvička jezera, uključujući i preporuke za ostale programe u kojima studenti mogu samostalno sudjelovati kao pojedinci ili skupno.

Različite kulturne aktivnosti omogućuju polaznicima izravan doživljaj hrvatske tradicije, povijesti i suvremenoga života.

▲ Dvor Trakošćan, 1991.

▲ Dvor Veliki Tabor, 1998.

▲ Susret s umjetnikom Ivanom Lackovićem Croatom, 1991.

▲ Oltar domovine, 1998.

▲ Dvorac Oršić u Gornjoj Stubici, 2004.

▲ Plitvička jezera, 2009.

▲ Muzej krapinskih neandertalaca, 2010.

▲ Dvor Trakošćan, 2024.

POVJESTICE - Monografija Sveučilišne škole hrvatskoga jezika i kulture

▲ Tehnički muzej Nikola Tesla, 2022.

▲ Trg kralja Tomislava, 2018.

▲ Polaznici Ljetne škole s klapom Nostalgija, 2009.

▲ Etnografski muzej, 2019.

▲ Prijam kod kardinala Franje Kuharića, 1991.

▲ Prijam kod predsjednika Franje Tuđmana, 1992.

Na kraju programa polaže se završni ispit iz Hrvatskoga jezika te ispit iz Hrvatske kulture. Završni se ispit iz Hrvatskoga jezika sastoji od dvaju dijelova: pismenoga i usmenoga. Pismeni dio čine komunikacijska pitanja, gramatička pitanja i sastavak o zadanoj temi. Usmeni ispit čine slušanje i govorenje te pripremljeni govor i razgovor s ispitnom komisijom.

Po završetku Škole polaznici koji polože ispite dobivaju diplomu Sveučilišne škole hrvatskoga jezika i kulture koju potpisuju rektor Sveučilišta u Zagrebu i voditelj Škole te svjedodžbu s prijepisom ocjena iz predmeta Hrvatski jezik za svaku jezičnu djelatnost posebno (slušanje, govorenje, čitanje, pisanje), a naveden je i broj odslušanih sati.

Polaznici koji polože oba dijela ispita iz predmeta Hrvatski jezik dobivaju i potvrdu o ostvarenih 8 ECTS bodova ako im je to potrebno za dalji studij. Polaznicima koji su položili ispit iz Hrvatske kulture u svjedodžbi se navodi broj odslušanih sati, a za položeni ispit dobivaju i 1 ECTS bod.

Svi su dokumenti dvojezični, na hrvatskome i engleskome jeziku.

◀ Prijam kod predsjednice Kolinde Grabar-Kitarović, 2017. (Ured predsjednice Republike Hrvatske)

SVEUČILIŠNA ŠKOLA U NAZIVIMA SKUPINA

Ljetni program Sveučilišne škole poseban je i po tome što jezične skupine svake godine nose drukčija imena.

Do 2003. nazivi skupina bili su isti, nadjeveni prema prirodi, da bi se od 2004. mijenjali pokazujući raznolikost i bogatstvo raznih sastavnica hrvatskoga identiteta, čak i raznolikosti unutar samoga jezika. U Školi se, naravno, poučava standardu, ali naši polaznici, odnosno njihove obitelji, dolaze iz različitih dijelova Lijepe Naše, pa mnogi od njih govore nekima od prelijepih hrvatskih idioma, govora, dijalekata, narječja. Stoga smo, primjerice, 2016. godine nadahnuti kartom hrvatskih naziva za *zaimaču* koju smo pronašli na stranicama Teške lingvistike⁵ nazvali skupine Kaciola, Paljak, Šeflja, Grabljača, želeći i na taj način studentima ukazati da trebaju zadržati i njegovati ono što već znaju, a da će u Školi postati bogatiji upoznavanjem i svladavanjem hrvatskoga standarda.

Sudeći po rezultatima na kraju Škole, ideja se pokazala izvrsnom, kao i kod svih ostalih naziva koji se navode u nastavku:

- 1999. – 2003. – *Zemlja, More, Jezero, Hrast, Sunce, Nebo*
- 2004. – *hrvatski književnici: Marko Marulić, Ivan Gundulić, A. G. Matoš, Miroslav Krleža, Tin Ujević, Marin Držić*
- 2005. – *hrvatske umjetnice: Cvijeta Zuzorić, Slava Raškaj, Marija Jurić Zagorka, Dora Pejačević, Ivana Brlić-Mažuranić*
- 2006. – *hrvatske regije: Slavonija, Dalmacija, Istra, Lika, Zagorje, Međimurje*
- 2007. – *hrvatske rijeke: Sava, Drava, Kupa, Mirna, Cetina, Neretva*
- 2008. – *hrvatski suveniri: Licitarsko srce, Kažun, Konavoske rečine, Paška čipka, Vučedolska golubica*
- 2009. – *hrvatska kulturna zbivanja: Špancirfest, Moreška, Vinkovačke jeseni, Riječki karneval, Sinjska alka, Dubrovačke ljetne igre*
- 2010. – *hrvatski deserti: Fritule, Rožata, Štrukli, Paprenjaci, Orahnjača, Međimurska gibanica*
- 2011. – *hrvatske građevine: Stradun, Arena, Donat, Trakošćan, Đakovačka katedrala*
- 2012. – *poznati hrvatski proizvodi: Kiki, Jana, Vegeta, Bajadera, Cedevita, Maraskino*
- 2013. – *hrvatski glazbeni sastavi: Dubrovački trubaduri, Klapa Maslina, Gustafi, Kvartet Gubec, Zlatni dukati*

⁵ <http://www.teskalingvistika.com>

2014. – hrvatski izumi: *Padobran, Kravata, Penkala, Struja, Cepelin*
 2015. – hrvatski parkovi: *Brijuni, Krka, Mljet, Risnjak, Kopački rit*
 2016. – hrvatski nazivi za zaimaču: *Kaciola, Paljak, Šeflja, Grabljača*
 2017. – hrvatske planine: *Velebit, Dinara, Psunj, Čićarija*
 2018. – hrvatski sportaši: *Luka Modrić i Danira Nakić, Goran Ivanišević i Blanka Vlašić, Dražen Petrović, Janica Kostelić i Domagoj Duvnjak*
 2019. – hrvatske biljne i životinjske vrste: *Dalmatiner i Maslina, Lipicanac i Lipa, Lički medvjed i Velebitska degenija*
 2021. – hrvatski likovi iz bajke: *Jaglenac i Rutvica, Hlapić i Gita, Regoč i Kosjenka*
 2022. – gramatički pojmovi: *Nominativ i Glasovi, Akuzativ i Riječi, Dativ i Rečenice*
 2023. – hrvatski gradovi i mostovi: *Dubrovnik i Pelješki most, Rijeka i Krčki most, Osijek i Dravski most*
 2024. – hrvatska jezera: *Modro i Crveno jezero, Vransko i Peručko jezero, Baćinska jezera i Prokljansko jezero*
 2025. – hrvatski likovi iz bajke: *Kosjenka i Regoč, Potjeh i Tintilinić, Jagor i Svarožić*

- ▼ Polaznici predstavljaju nazive svojih skupina nakon tradicionalnoga ručka u Grešnoj gorici

No nazivi skupina nisu samo simbolični nazivi koji predstavljaju različite sastavnice hrvatske kulture, povijesti, jezika, književnosti, glazbe i sl., nego su oni bili i poticaj i zadatak polaznicima svake skupine za male projekte kojima su trebali predstaviti npr. poznate Hrvate, hrvatske krajeve, izume, suvenire, proizvode, pjesme... Naime, svi su polaznici na kraju trećega tjedna tijekom izleta u Hrvatsko zagorje nakon ručka u Grešnoj gorici i u opuštenom ozračju trebali predstaviti svoju skupinu. Kreativnosti nije manjkalo tako da su, osim u našim sjećanjima, i u našim Sveučilišnim povjesticama ostali zabilježeni brojni zanimljivi igrokazi, poster, skladane su nove ili dorađene neke poznate pjesme. Fotografije s tih događanja podsjetnik

su na obilje smijeha, veselja i zabave, a čak su 2004. polaznici i neki nastavnici snimili film o Školi.

Rožata

TV Hrvatska Kuhinja

Voditeljica/Cathy: Dobrodošli na TeVe Hrvatska Kuhinja! Ovo je Gospoda Rožatić, naša kuharica. Ovo je njezini gosti. Možete li se predstaviti?

Gosti: Ja sam Gospoda Ništanezamić; Ja sam Gospodin Ništanezamić; Ja sam Gospoda Sveznamić; Ja sam njezina sestra, Gospoda Sveznamić; Ja sam Gospodin Inamsliković; Ja sam Gospodin Inamsliković.

Gospoda Rožatić/Melanie: Danas kuhamo nešto novo. To je specijalitet iz Dubrovnika.

Gospoda Ništanezamić/Kendall: A gdje je Dubrovnik?

Gospoda Sveznamić/Gillian: Dubrovnik je na jugu Hrvatske. Dubrovnik je grad na moru.

Gospodin Inamsliković/Šho: Imam sliku. Ovo je Dubrovnik.

Gospodin Ništanezamić/Chris: Što znate o Dubrovniku?

Gospoda Sveznamić/Lorraine: Dubrovnik je jako lijep grad. Grad je pod zaštitom UNESCO-a. Ima ludo, Stradun, i kulu Svetoga Vlaho.

Gospoda Ništanezamić/Kendall: Što je Lindo?

Gospoda Sveznamić/Gillian: To je ples iz Dubrovnika. Jedan muzikarac svira, a parovi plešu oko njega.

Gospodin Inamsliković/Šho: Imam glazbu!

Gospodin Ništanezamić/Chris: Što je stradun?

Gospoda Sveznamić/Gillian: Stradun je glavna ulica. Ljudi tamo šetaju i piju kavu.

Gospoda Ništanezamić/Kendall: Što danas jedemo?

Gospoda Rožatić/Melanie: Danas ćemo jesti rožatu. Trećamo

- 1 l mlijeka
- 30 dag šećera
- 2 vrećice vanilin-šećera
- malo limunove kore
- 7 jaja
- 2 žumanjka
- 20 dag šećera za karameliziranje
- malo niljeka za karamel

Voditeljica/Cathy: Ako vi želite jesti rožatu, mi imamo recept za vas. Dobar tek. Nemojte id. Nakon reklama, možete gledati emisiju o Papirnjacima.

Svi: Dobar tek!

Sveučilišne povjestice

broj 4, 2004.

UMJETNOST

TAMBURICA, KLAPE I OLIVER

Republika Hrvatska ima različite kulture, koja ima bogate narodne nošnje i običaje, ali i bogatu glazbu. Druga je glazba u Slavoniji, Dalmaciji ili u Zagorju. Ove regije imaju različite instrumente.

U Slavoniji popularni je instrument tamburica; to je mala gitara. Kada sviraš, ona ima zvuk koji podsjeća na zvuk s hrvatskom gitaru. U Dalmaciji je tradicionalno pjevanje a capella. Ono je predstavljeno kroz klape. Imamo instrument koji se naziva gajde. U Dalmatinoj Zagorju popularne su gusle. To je pjev i glazba s gusli to je instrument koji ima jednu žicu. Uz gusle se pjeva o slavni djelama junake i povijesti kroz pjevača kao što je bio Homer; on je bio također pjevač. Pjesme mogu biti duge i malo zanimljive, također glazba s gusli je uspavala. Također glazba s gusli je poznat u Srbiji ili Bosni. Te dva instrumenta imaju svoju korijene u Turskoj u kulturi osmanske.

Narodne glazbe ima također sada koliko čak u sadašnjost glazbu ili u hrvatskoj kulturi. U Hrvatskoj u ljetovima ima puno klape (Omiš), tamo pjevaju umjetnici rock-pop. Hrvatski kralj glazbu je Oliver Dragojević. On živi na Korčuli. On pjeva pjesme o ljubavi. Njegove pjesme su *Cesarica*, *Moj lipi anđele*, *Stine*... I još dvoje pjevači u Splitu. Prvi to je Tedi Spalato, on je također skiadatež. On pjeva hit *Zauvik tvoj*. Drugi to je Gibonni. Njegova popularna pjesma je *Činim pravu stvar*. Poticati do slušanja!

Magdalena Szymanowska

Oliver je kralj hrvatske glazbe

FILM O LJETNOJ ŠKOLI

Profesorice Dijana i Vlatka su imale ideju snimati film o ljetnoj školi. One su tražile sudionice i pozvale sve koji se zanimaju proizvoditi film za prvi sastanak. Ja nisam bio motiviran za puno posla u moja slobodna vremena nakon škole, ali kako me uvijek zanimalo kako se proizvodi film, išao sam u učionicu gdje je bio prvi sastanak. U početku su se našli tri radosnaci. Za vrijeme sastanka su još drugi došli i broj od sudionici je rastao. Dijana i Vlatka su prezentirale kako su zamislile film. On bi trajao 5 do 10 minute i pokazati život u ljetnoj školi. Većina još nije podijelo entuzijizam Dijane i Vlatke, ali polako su se pomolilo prve ideje. Uglavnom, rezultat od prvog sastanka je bio da ćemo se naći sjedeći dan u restoranu za drugi sastanak. Drugi sastanak bio je u pizzeriji Katharina. Atmosfera je bio već inspiriranje. Naše ideje su se konkretizirale i još druge su došle. Na kraju smo znali sve u svemu što i kako ćemo snimati. Samo još nam je kamera falila. Dva dana kasnije smo ju dobili i smo počeli za snimanje. Ponekad kaotičan, ponekad profesionalan smo snimali učenice koje ule, profesorice koje predaju, ventilatore koji se zaljubi i druge stvari. Kaveh smo snimali iz svašta pozicija i postavili mu pitanje kao na primjer: *Koja ti je najdraža riječ u hrvatskom jeziku? Što je ljubav? Što je tamburica?* I smo snimali učenice koje su čak odgovorilo na naše pitanje. Sada, nakon dva tjedna, snimanje je gotovo. Sjedeći tjeđan ćemo napraviti montažu, i ako ćemo to uspjeti, možete se diviti našem filmu na Internetu.

Danijel Marković

U Zagrebu prije puno, puno godina...

LIEČNIK (ANNE-SOPHIE)
Vi ste bolesni! Ne možete nastaviti tako. Trebate promijeniti svoj život.

KUHAR (S VELIKIM TRBUHOM) (CVJETKO)
Što mogu raditi?

LIEČNIK (ANNE-SOPHIE)
Trebate jesti zdravo: povrće, voće, puno ribe. Ne smjete jesti previše masnu hranu.

KUHAR (CVJETKO)
Pa doktore, ja volim meso, slanu hranu i sve. Ne volim povrće i voće. Što drugo mogu jesti?

LIEČNIK (ANNE-SOPHIE)
Budite kreativni!!!

(I, a sastojci dolaze)

VIA:
Imam kakao u sebi. Kada me jedeš, ako zadovoljan i sretan. Ja sam

E-SOPHIE)
Dobra sam za zdravlje zato što je i zdrave masnoće. Štitim od

Bajadera

MLIEKO (MARINA)
Ja sam mlijeko. Imam vitamine i proteine. Ja sam osvježavajuće. Trebate me za jake kosti.

KEKS (VALENTINA)
Ja imam puno vlakana i sam jako dobra. Kad me jedeš, sretan si!!! Ja sam keks.

(Sastojci se miješaju)

(Kasnije)

LIEČNIK (ANNE-SOPHIE)
Bože!!! Kak ste zgodni! Kako ste to radili?

KUHAR (BEZ TRBUHA) (CVJETKO)
Uzmio sam i jeo sam bajaderu!!!

BAJADERA ZA SVE!!!

Sveučilišne povjestice 12

▶ Tijekom godina suradnici Ljetne škole došli su na ideju da bi neke zanimljivosti iz Škole, fotografije, događaje, zapažanja i različite tekstove polaznika mogli zabilježiti na jednome mjestu kako bi ostao i njihov pisani trag kao uspomena na lijepe dane provedene u Školi. Prvi broj *Sveučilišnih povjestica* objavljen je 2001., a zadnji 2017.

▲ Sveučilišne povjestice

Sveučilišne su povjestice od 2001., kada je objavljen prvi broj, do 2013. godine bile u tiskanome obliku, a od 2013. do 2017. godine objavljivane su u e-izdanju. Urednici Sveučilišnih povjestica bili su sami nastavnici koji su osmišljavali strukturu svakoga broja, tako da su prvih nekoliko brojeva uređivale Jasna Novak Milić i Lidija Cvikić, urednici četvrtoga broja bili su Željka Macan, Stipe Kekez i Gordana Hržica, potom su urednici nekoliko brojeva bili Adam Vuk, Ana Grgić, Zrinka Kolaković i Marija Bošnjak, a urednici e-izdanja bili su Adam Vuk i Marija Bošnjak.

NAŠI POLAZNICI

Prema dostupnoj brojčanoj arhivi od 1991. do 2025. ljetni program Sveučilišne škole hrvatskoga jezika i kulture pohađalo je više od 1200 polaznika sa sedam kontinenata svijeta te se od prvih polaznika do danas stvorila globalna mreža studenata. Po zastupljenosti zemalja prva tri mjesta pripadaju prekontinentalnim državama SAD-u, Australiji i Kanadi. U nastavku je popis prvih deset najzastupljenijih zemalja, a potom popis kontinenata i zemalja odakle su dolazili polaznici.

1. Sjedinjene Američke Države (oko 250)
2. Australija (oko 55)
3. Kanada (oko 50)
4. Austrija (oko 45)
5. Njemačka (oko 40)
6. Francuska (oko 30)
7. Italija (oko 30)
8. Švedska (oko 20)
9. Švicarska (oko 20)
10. Velika Britanija (oko 20)

Europa – Austrija, Belgija, Bjelorusija, Cipar, Češka, Danska, Finska, Francuska, Irska, Island, Italija, Litva, Mađarska, Nizozemska, Norveška, Njemačka, Poljska, Rusija, Slovačka, Slovenija, Srbija, Španjolska, Švedska, Švicarska, Turska, Ukrajina, Velika Britanija

Sjeverna Amerika – Kanada, Meksiko, Sjedinjene Američke Države

Južna Amerika – Argentina, Bolivija, Brazil, Čile, Peru, Urugvaj, Venezuela

Azija – Hong Kong, Iran, Izrael, Japan, Jemen, Južna Koreja, Kina, Ujedinjeni Arapski Emirati

Afrika – Južna Afrika

Australija i Novi Zeland

Ljetna škola svake godine većinom okuplja mlade, akademski obrazovane polaznike, od studenata do doktora znanosti te profesionalaca raznih struka koji tijekom četiri tjedna, uz padeže, glagole, razna pravila i mnoštvo novih riječi, nauče i zapjevaju koju hrvatsku pjesmu, pojedu pravi zagorski ručak, uživaju u jedinstvenoj boji Plitvičkih jezera, prošeću starim Gričem, zabave se uz Jarunsko jezero, steknu nova prijateljstva i životna iskustva te osjete gostoljubivost svojih domaćina: organizatora i profesora. Zahvaljujući raznolikosti i zanimljivosti sadržaja jezičnoga i kulturnoga dijela programa te profesionalnosti svih onih koji su uključeni u organizaciju i provedbu Sveučilišne škole, polaznici iz Hrvatske odlaze obogaćeni lijepim uspomena-

▲ Fernando Veliz (sada Zamola) na radionici u Etnografskom muzeju, 2008.

novim znanjima iz jezika, kulture, povijesti, a ono što posebno raduje jest činjenica da ona ostavlja veliki trag i u njihovim životima. To se može vidjeti i iz njihovih izjava koje navodimo u knjizi, ali i iz svih evaluacija koje polaznici ispunjavaju na kraju programa.

Naročito je dirljiva priča Fernanda Veliza, polaznika iz Argentine koji je dvije godine zaredom (2007. i 2008.) sudjelovao u programu Škole. Sa svojom majkom, Hrvaticom iz Dubrovnika koja je kao dijete otišla u Argentinu, nije mogao razgovarati na hrvatskome jeziku 35 godina i tek se nakon povratka iz Sveučilišne škole to dogodilo prvi put. Rekao je: „Kada sam sa svojom majkom progovorio na hrvatskome, to je bio posebno emotivan i novi trenutak u našem životu. Od tada je naš odnos drugačiji, posebniji...“ (Matica, 2008).

Neki su polaznici dolazili u Školu po nekoliko puta, neki su upisivali e-tečajeve HiT-1 i Hej, neki su motivirali svoju braću, sestre, rođake i prijatelje za dolazak u Školu, nečija su se djeca, nekoliko desetljeća kasnije, pridružila ili istoj toj školi ili su sudjelovala u Maloj školi hrvatskoga jezika i kulture ili na e-tečajevima.

Priča obitelji Kilic možda je jedan od najljepših i najslikovitijih primjera kontinuiteta Škole, njezine stručnosti i privlačnosti za sve generacije, od njezinih početaka pa sve do danas. Tata Jason dva je puta pohađao Školu, prvi put dok je još bila u organizaciji Matice iseljenika Hrvatske i Sveučilišta u Kansasu, a drugi put 2000. godine. Jason je danas otac dvoje djece. Sin Luke je pohađao Školu 2024. godine i nakon nje izjavio da mu je dolazak u Školu bila najbolja životna odluka, a 2025. godine Školu je pohađala njegova sestra Sienna.

Jason Kilic – *Kao australski Hrvat (rođen u Australiji) nisam bio sposoban pričati ili komunicirati sa svojom rodbinom u Hrvatskoj na hrvatskom jeziku. Bilo mi je kao da imam prazninu u svom životu. Slučajno mi je netko 1989. predložio da idem u Zagreb gdje ima neka posebna škola za sve one koji žele naučiti hrvatski jezik. Odmah sam tražio informaciju i pristupnicu Matice iseljenika Hrvatske. Primili su me i stigao sam u Zagreb u ljeto te godine, spreman učiti. Škola je tada bila u Pionirskom gradu (kod Dubrave) gdje sam počeo učiti i razumijevati one riječi koje sam čuo stotinu puta kao dječak. Nakon toliko godina još uvijek imam iste prijatelje od onog vremena, prijatelje iz svih zemalja. Stvarno je to promijenilo moj život, zauvijek. Opet sam 2000. godine imao čast ići u istu ljetnu školu, ovaj puta u centru Zagreba.*

Danas, 2025. godine imam dvoje djece, zovu se Luke i Sienna, i oboje imaju istu želju – naučiti hrvatski jezik u Zagrebu. Moj sin Luke je bio lani, a moja kćerka Sienna ide ove godine.

Zahvalan sam što sam imao priliku ići u tu školu s fantastičnim učiteljima (dva puta) i da moja djeca danas imaju istu šansu naučiti hrvatski jezik.

▼ Jason Kilic kao polaznik Ljetne škole, 2000.

Također vrlo zanimljivu priču ima Diana Jaksic, koja je tijekom odvijanja Škole upoznala svoga supruga. Danas žive u SAD-u, a njihove dvije kćeri već tri godine dolaze u Malu školu hrvatskoga jezika i kulture, dok je Diana, osim dva puta u Ljetnoj školi, sudjelovala i na e-tečajevima HiT-1 i Hej.

Diana Jaksic – Sveučilišna škola hrvatskog jezika i kulture vratila me mome nasljeđu, a nakon završetka prvog tečaja 2006. godine u mome se životu sve promijenilo. Duboko me se dojmilo kako su me sati jezika i terenska nastava sustavno uronili u svakodnevni život Hrvata. Dirljivo mi je bilo biti u učionici sa studentima iz cijelog svijeta – Australije, Europe, Sjeverne Amerike i Južne Afrike – čija su prezimena bila slična mome. Kada sam se sljedeće godine ponovo upisala, Škola je odredila moj budući život: na jednoj pauzi za kavu upoznala sam konobara koji je kasnije postao moj muž. Sada živimo u SAD-u s naše dvije kćeri, a tradicija se nastavlja svako ljeto. Naša djeca već treću godinu pohađaju Malu školu hrvatskoga jezika i kulture kako bi doživjela Hrvatsku na isti način kao ja. U Americi živimo u multinacionalnoj zajednici, a kada drugim obiteljima pričam o Maloj školi, svi ostanu zadivljeni. Znam da su drugi roditelji, pokušavajući svojoj djeci usaditi istu vrstu povezanosti sa zemljom porijekla, tražili sličan program u Bugarskoj, Italiji i Meksiku, ali bez uspjeha.

Drugi sjajan program koji je Sveučilišna škola razvila za nas Hrvate rođene izvan Hrvatske su online tečajevi koji su mi bili od neprocjenjive vrijednosti tijekom pandemije Covid-19. Kad je normalan život bio ograničen na boravak kod kuće, prijavila sam se na online tečaj i nastavila učiti jezik, i to s istom profesoricom koju sam godinama ranije upoznala na nastavi u Ljetnoj školi.

Kao vrhunac svih tih iskustava koja su mi obilježila život, nedavno sam podnijela zahtjev za hrvatsko državljanstvo kako bih u potpunosti učvrstila svoju vezu s Hrvatskom.

▲ Jason Kilic s obitelji

◀ Diana Jaksic kao polaznica Ljetne škole, 2006.

▲ Ivo Antonich na susretu upoznavanja u Hrvatskoj matici iseljenika, 2019.

Potaknut lijepim iskustvima svoga oca Eduarda Antonicha s tečajem u zagrebačkome SUVAG-u, 2019. godine Sveučilišnu školu pohađao je sin Ivo.

Ivo Antonich – *Ljeto 2019. sigurno će ostati jedna od mojih najneza- boravnijih i najdražih uspomena. Još se sjećam dana kada sam stigao u Hrvatsku maticu iseljenika na kratko upoznavanje i spoznaje da, iako se prvi put susrećemo, svi mi imamo toliko toga zajedničkoga. Nitko od nas nije mogao ni zamisliti koliko ćemo se zblžiti u predstojećim danima i koliko će biti čvrsta ta poveznica u našim životima.*

Ljetna mi je škola puno značila, i u osobnom i u poslovnom životu. S jedne strane, s izvrsnim nastavnicima nastavio sam učiti jezik koji sam od rođenja slušao uz mogućnost služenja jezikom svaki dan jer sam živio u Zagrebu. S druge strane, ti “neznanci” koje sam upoznao prvog dana postali su istinski prijatelji s kojima sam više od mjesec dana provodio cijele dane. Imali smo i priliku putovati u različita mjesta u Hrvatskoj, upoznati lokalno stanovništvo, probati njihove specijalitete, upoznati običaje i tradiciju.

To mi je bio prvi put da sam u Hrvatsku došao sam, ali sam na svakom koraku osjećao podršku i znao da su svi u Matici i na Sveučilištu spremni pomoći ako zatreba.

Kad me danas netko hrvatskih korijena pita kako je najbolje naučiti jezik i kulturu našeg naroda, uvijek preporučim Ljetnu školu. I dalje sam jako zahvalan ovom programu i svim ljudima koji na njemu rade, stoga bih želio zahvaliti i Hrvatskoj matici iseljenika i Sveučilištu u Zagrebu na ovoj sjajnoj prilici za sve Hrvate izvan domovine!

No, motivacija je znala biti i obrnuta, tj. da dijete motivira roditelja. Posebna je priča obitelji Buzolić – oca Marka, počasnoga hrvatskoga konzula u Antofagasti, i kćerke Javiere.

Javiera Buzolić – *Meni Ljetna škola je bila sjajna. Išla sam u školu 2018. godine, baš za vrijeme Svjetskog prvenstva u nogometu, kada je Hrvatska osvojila drugo mjesto. Učiti hrvatski u takvom okruženju, s profesorima koji su nas osim jezika učili i pjesme koje smo kasnije pjevali na utakmicama, i zajedno s ljudima iz cijelog svijeta koji su imali istu strast za učenjem hrvatskog, bilo je nevjerojatno. Svaki dan smo, također, imali kulturne aktivnosti, što je cijelo iskustvo učinilo još boljim.*

Živim u Zagrebu već 7 godina. Programi učenja hrvatskog jezika pomogli su mi jer mogu živjeti u Hrvatskoj kao prava Hrvatica, mogu komunicirati s mužem i njegovom obitelji, prijateljima, pa čak i s mojom obitelji s Brača, i to sve na hrvatskom, a ne kao strankinja na engleskom ili španjolskom. Govoriti hrvatski više nije samo nešto što mi ispunjava srce, nego i nešto praktično što mi je potrebno svaki dan, pogotovo sada kada imam sina koji se tu rodio i koji će uskoro početi ići u vrtić i školu. Iako je moj posao u Zagrebu na engleskom, s kolegama razgovaram na hrvatskom. Da ne znam hrvatski jezik, moj bi život bio potpuno drugačiji.

Marco Buzolić – *Za našu obitelj tečajevi hrvatskog jezika na Sveučilištu u Zagrebu bili su vrlo važni. Ja sam dobio stipendiju Sveučilišta u Zagrebu za e-tečaj HiT-1. Javiera i Fernanda, moje kćeri, uspješno su završile cijeli program Croaticuma, ali se rado sjećaju Ljetne škole u sklopu Sveučilišne škole hrvatskoga jezika i kulture koje su obje pohađale.*

Danas moje kćeri žive i rade u Zagrebu sretno i bez problema u komunikaciji. Ja napredujem sporije jer učim iz Čilea, ali sada osjećam da imam sposobnost razumjeti više, da sam na putu da mogu učinkovito komunicirati i da mogu bolje pripremiti svoj dolazak u Hrvatsku sa svojom suprugom Claudijom, kako bismo možda svi mogli živjeti u Zagrebu.

Potvrda o posebnosti Škole su i polaznici koji se po nekoliko puta vraćaju u Ljetnu školu. Do danas su prvaci u tome Amerikanac s njemačkom adresom, a oženjen Hrvaticom, William J. Eldon koji je dolazio u čak pet ljetnih škola te Anna Poljičak iz Kanade koja je od početnice dosegla razinu C1. Bojan Ostojić iz Čilea i Maria McCornik iz SAD-a dolazili su u ljetne škole četiri puta, a pripadnik hrvatske manjinske zajednice iz Slovačke Darko (Dárius) Krajčír (koji je kao dijete nekoliko puta bio i u Matičinoj Maloj školi hrvatskoga jezika i kulture) dolazio je tri puta (Kanalet Šimić, 2020).

▲ Marko, Javiera i Fernanda Buzolić

▶ William J. Eldon na izletu na Plitvičkim jezerima, 2003.

▶ Anna Poljičak, Bojan Ostojčić i Darko Krajčir, Sveučilišne povjestice, 2004.

Darko Krajčir danas je načelnik Općine Devinska Nova Ves u kojoj živi najveća zajednica Hrvata u Slovačkoj. Upravo je na Krajčirovu inicijativu 2019. godine jedna ulica u toj općini nazvana Vukovarskom ulicom u znak prijateljstva i zajedništva dvaju naroda. Kad je dobio naš upit s molbom da napiše nekoliko riječi o programima koje je pohađao, ovako je izgledao njegov brzi odgovor: *Ne znam ni opisati kako sam sretan što ste mi se ovom prilikom javili, upravo pjesma Novih fosila Za dobra stara vremena često mi bude snaga u privatnom i poslovnom životu. Koliko lijepih sjećanja mi se sada opet vratilo... Napisat ću za ovaj projekt nekoliko rečenica s radošću.* Nakon toga poslao je malo duže pismo u kojem je opisao koliko mu je značilo sudjelovanje u Ljetnoj školi.

Darius Darko Krajčir – *Nekoliko godina s ponosom i zahvalnošću sudjelovao sam u programu Sveučilišne škole hrvatskoga jezika, koju organizira Hrvatska matica iseljenika i Sveučilište u Zagrebu. Ova iznimna škola mi je omogućila ne samo učenje i usavršavanje hrvatskog jezika, već i duboko upoznavanje bogate hrvatske kulture, povijesti i identiteta. Tijekom godina provedenih u programu imao sam čast slušati predavanja i sudjelovati u radionicama vrhunskih profesora i lektora, čije znanje, strpljenje i predanost ostavljaju snažan dojam. Njihova stručnost i toplina stvorile su poticajno i prijateljsko okruženje za učenje i osobni razvoj.*

Uz nastavu, program je bio obogaćen raznovrsnim kulturnim sadržajem – posjetima muzejima, izletima, kazališnim predstavama i glazbenim večerima, koje su dodatno učvrstile moju vezu s hrvatskim jezikom i identitetom. Kroz ta iskustva ne samo da sam učio, već sam i rastao kao osoba te stekao nova prijateljstva s ljudima iz cijeloga svijeta koji dijele istu ljubav prema Hrvatskoj.

Ovim putem želim izraziti svoju duboku zahvalnost Hrvatskoj matici iseljenika i Sveučilištu u Zagrebu, svim profesorima, lektorima i svima uključenima u organizaciju programa. Hvala vam što ste mi omogućili ovo neprocjenjivo iskustvo.

◀ Darko Krajčir s obitelji

Budući da program Škole nije namijenjen samo osobama hrvatskoga podrijetla, među brojnim polaznicima nalaze se i osobe koje su na neki drugi način osjetile povezanost s Hrvatskom što ih je motiviralo i da nauče jezik kako bi produbili svoju vezu i ljubav prema Hrvatskoj.

Tako je 2001. godine Školu pohađao i poznati američki novinar, odvjetnik, političar Frank McCloskey koji je bio i gradonačelnik Bloomingtona te član, odnosno zastupnik Američkoga kongresa u nekoliko mandata. Zanimanje za hrvatski jezik proizašlo je iz činjenice da je neko vrijeme boravio na prostorima Bosne i Hercegovine te radio na uspostavi mira tijekom rata, stoga je njemu u čast nazvan i jedan od mostova u Sarajevu, a njegovo ime nosi i stipendija za akademsko istraživanje na Sveučilištu u Indiani u Washington D.C.-ju mladim istraživačima s ovih prostora.⁶

◀ Frank McCloskey sa skupinom More, 2001.

⁶ https://en.wikipedia.org/wiki/Frank_McCloskey

► Posjet glazbenika Rajka Dujmića Ljetnoj školi, 2007.

Njemica Vreni Walter pohađala je Ljetnu školu dva puta, 2013. i 2015. godine, a u nastavku slijedi njezin osvrt na to što joj je Škola značila i kako je utjecala na njezin život. Budući da ju Vreni nije spomenula u svojoj izjavi, navodimo samo jednu zanimljivu crticu iz njezina života koja je povezana s Ljetnom školom, a to je da je toliko zavoljela *neslužbenu* himnu naše Škole *Za dobra stara vremena*, pa tako i sve pjesme Novih fosila da od 2013. godine ide na njihove koncerte diljem Europe. Tu je ljubav prenijela i na svoju majku koja, iako nikada nije učila hrvatski jezik i ne govori ga, zna sve tekstove pjesama Novih fosila napamet te zajedno s Vreni ide na koncerte kad god je to moguće. Stoga, kao što uvijek ponavljamo, učenje jezika puno je više od samoga učenja jezika te uvelike mijenja živote naših polaznika što je vidljivo i iz njihovih izjava.

Vreni Walter – *Odmah na početku želim reći da mi je Ljetna škola u svakom pogledu bila obogaćenje, bilo u profesionalnom ili privatnom smislu. Čak i nakon 12 godina, rado se prisjećam tog lijepog vremena koje bih voljela ponovo doživjeti. Imala sam sreću što su me učile izvrsne profesorice koje su me naučile puno više od samog hrvatskog jezika.*

Kada sam se upisala u Ljetnu školu, upravo sam bila završila srednju školu i nisam znala kojim profesionalnim putem trebam krenuti. Ljubav prema Hrvatskoj i hrvatskom jeziku uvijek je bila prisutna, unatoč tome, mučile su me sumnje hoće li moj hrvatski biti dovoljno dobar ili hoće li jednog dana postati dovoljno dobar da ga kasnije mogu koristiti i na poslu. U to vrijeme još nisam znala da sam već na dobrom putu. Kada sam krenula u školu, bila sam nesigurna, ali to se brzo promijenilo. Podrška, ohrabrenje i pohvalne riječi mojih profesorica omogućili su mi da sam postala samosvjesnija i da sam više vjerovala u sebe. Kasnije sam studirala slavistiku, a danas radim, iako nažalost samo honorarno, kao učiteljica hrvatskog jezika, tako da mi je Ljetna škola pomogla ispuniti moj san. Ja sam vam vrlo zahvalna na svemu.

► Vreni Walter s profesoricama Aidom Korajac i Marijom Bošnjak, 2013.

◀ Jennie Movrich ispred Hrvatske matice iseljenika, 2025.

Američka Hrvatica Jennie Movrich višegodišnja je draga znanica. Nakon što se na e-tečajevima HiT-1 i Hej upoznala s osnovama hrvatskoga jezika, odlučila je čak dva puta pohađati i Ljetnu školu u Zagrebu kako bi produbila i usavršila svoje znanje.

Jennie Movrich – *Obožavam priliku provesti mjesec dana u prekrasnom Zagrebu, uroniti u svakodnevni život, usavršavati svoje znanje hrvatskog jezika, raditi s izvrsnim profesorima i upoznati polaznike iz cijelog svijeta. Naravno, sve to mi pomaže ponovno se povezati s hrvatskom kulturom moje obitelji.*

► Greg Casino, Ljetna škola, 2023.

Godine 2023. jedan je od polaznika Škole bio simpatični Amerikanac Greg Casino koji se nakon završetka programa potrudio za časopis Maticu napisati svoj doživljaj Škole – na hrvatskome. Tekst je prenesen s vrlo malo ispravljajnja jezičnih pogrešaka.

Greg Casino – *Iako nemam hrvatsku krv, brzo sam našao svoje mjesto u Sveučilišnoj školi. Bilo mi je super iskustvo. Tečaj je bio izazovan, ali uz pomoć odličnih profesora dobro sam napredovao i puno naučio. Prije programa, premda sam dosta razumio hrvatski jezik, nisam mogao čitati ili pisati tako dobro. Sada, osim što mogu govoriti bolje, mogu bolje i čitati i pisati na hrvatskom. Ali to nije bio samo mjesec teškoga rada. Također smo imali priliku družiti se. Na tečaju su bili ljudi iz svih dijelova svijeta i svi su bili simpatični. Nadam se da ćemo svi mi ostati u kontaktu. Zauvijek ću se sjećati zajedničke večere na kojoj smo zajedno plesali uz hrvatsku glazbu. Jako sam zahvalan da sam našao taj program, Sveučilišnu školu. Puno hvala i pozdrava iz Amerike.*

Nadamo se da će tako lijepih, emotivnih i poticajnih priča biti i dalje te da će naši polaznici, kao i do sada, iz Škole, osim s diplomom u rukama, odlaziti s osmijehom i pjesmom na usnama, obogaćeni znanjem, doživotnim prijateljstvima i lijepim sjećanjima.

PREDAVAČI I SURADNICI 1993. - 2025.

Rad i uspjeh Sveučilišne škole ne bi bili mogući bez velikoga broja iznimnih nastavnika, predavača i suradnika koji su svojom stručnošću, predanošću, kreativnošću i entuzijazmom oblikovali njezin identitet. Svi trenutci, bili oni provedeni na nastavi, pod pauzama, na izletima ili koncertima, u službenoj korespondenciji ili neformalnim druženjima bili su prilika za učenje, rast i stvaranje nezaboravnih uspomena. Bez obzira na broj godina koliko su u Školi sudjelovali, svatko je od njih svojom inspirativnom energijom, osobnošću i profesionalnošću stvarao poticajno okruženje u kojem su se polaznici osjećali lijepo, sigurno i motivirano.

◀ Predavači Ljetne škole, 2000.

◀ Ljetna škola 2018. bila je obilježena uspjesima hrvatskih nogometaša na Svjetskom nogometnom prvenstvu.

NASTAVNICI

Broj nastavnika koji su predavali hrvatski jezik u Ljetnoj školi uistinu je dojmljiv, stoga se ispričavamo ako smo nekoga zaboravili spomenuti.

1. Adam Vuk
2. Adriana Tomašić
3. Aida Korajac
4. Ana Čalušić (sada Grgić)
5. Ana Vidović (sada Vidović Zorić)
6. Ann-Marie Magovac
7. Antonija Bitunjac
8. Antun Pavlin
10. Bojan Prosenjak
11. Boris Kuzmić
12. Branka Drageljević
13. Danijela Filipović
14. Darija Kraljević
15. Dijana Grbaš (sada Grbaš Jakšić)
16. Dora Vuk
17. Dubravka Luić-Vudrag
18. Gordana Dobravac
19. Gordana Hržica
20. Hana Ruklić
21. Igor Marko Gligorić
22. Ines Šafarić (sada Carević)
23. Iva Cikojević
24. Iva Dragičević (r. Miličević)
25. Iva Klobučar
26. Iva Nazalević (sada Nazalević Čučević)
27. Ivan Botica
28. Ivana Abramović
29. Ivana Barkijević (sada Lederer)
30. Ivana Olujić
31. Ivana Tolja (sada Bilić)
32. Jagoda Novak
33. Jasna Novak (sada Novak Milić)
34. Jelena Đukić
35. Jelena Kuvač (sada Kuvač Kraljević)
36. Jelena Vlašić (sada Vlašić Duić)
37. Katja Petrović
38. Klara Haluga
39. Krešimir Bagić
40. Krešimira Gudelj
41. Kristina Barišić
42. Lidija Bistrički
43. Lidija Cvikić
44. Lucija Bošnjak
45. Marica Čilaš (sada Čilaš Mikulić)
46. Marija Bilić (sada Dražić)
47. Marija Bošnjak
48. Marijana Cesarec
49. Marina Balent (sada Bergovec)
50. Marina Mandac
51. Marta Kozina
52. Marta Kunić
53. Martina Biškup
54. Martina Kekelj (sada Stilin)
55. Martina Plietić
56. Martina Pongrac
57. Maša Musulin
58. Mateo Žagar
59. Melita Kovačević
60. Michaela Jamnický
61. Milena Žic Fuchs
62. Mirela Barbaroša (sada Barbaroša-Šikić)
63. Mirela Brkić
64. Nebojša Koharović
65. Nina Rendulić
66. Petar Vuković
67. Sanda Lucija Piteša (sada Udier)
68. Sandra Stričević (sada Vuković)
69. Sandra Franičević
70. Sanja Romić
71. Sanja Slukan (sada Žinić)
72. Senka Barbarić (sada Sušac)
73. Slađan Lipovec
74. Staša Skenžić
75. Stipe Kekez
76. Tanja Tomašić (sada Kuštović)
77. Tatjana Ratkajec
78. Tatjana Vukadinović
79. Tihana Radojčić
80. Tomislava Bošnjak (sada Bošnjak Botica)
81. Vlatka Blagus
82. Zoran Novosel
83. Zrinka Jelaska
84. Zrinka Kolaković
85. Zrinka Katalinić (sada Kovačićek)
86. Željka Macan
87. William March

Zbog ovako brojčano impresivnoga popisa nismo mogli tražiti izjave svih nastavnika, stoga smo se obratili samo onima koji su se u Školi zadržali najduže, a izjave slijede kronološki onako kako su suradnici dolazili u Školu. Krećemo s Jasnom Novak Milić i Lidijom Cvikić koje su bile među prvim najdugovječnijim suradnicima profesorice Jelaska, ujedno pokretačice i urednice prvih Sveučilišnih povjestica, a koje su uz ostale kolege i suradnike ostavile veliki trag u programu Škole, kako u predavačkom, stručnom, tako i u znanstvenome smislu.

Jasna Novak Milić – Sveučilišna škola u mnogome je oblikovala moju karijeru i pružila mi neprocjenjiva iskustva koja su me trajno obilježila, i profesionalno i osobno. Počela sam kao studentica druge godine Kroatistike u ulozi potčeka, kako sam tada opisivala svoju ulogu. Nanosila sam se i knjiga i ventilatora, no brzo (i dobro!) obavljeni posao značio je više slušanja nastave koju su držaliiskusni predavači, pioniri i doajeni u poučavanju hrvatskoga kao drugoga i stranoga jezika. Učeci od najboljih, ubrzo sam počela sudjelovati u nastavi te sam kroz više od dvadeset godina u Školi stekla neprocjenjivo stručno znanje te organizacijske i menadžerske vještine. No, Sveučilišna škola nije bila samo radno mjesto. Ona je bila obitelj, mentorstvo, prijateljstvo i iskustvo koje i danas traje. Veze nas koji smo u radu Škole na bilo koji način sudjelovali održavaju se i nakon što sam otišla iz Škole, a urodile su i brojnim drugim suradnjama i projektima.

Zahvaljujući studentima s kojima sam se iz godine u godinu družila, upoznala sam druge kulture i hrvatsku iseljeničku zajednicu i puno prije nego sam i sama postala njezin dio. Neka od tih poznanstava prerasla su u doživotna prijateljstva.

Iskreno vjerujem da danas ne bih radila i bila to što jesam da nije bilo Sveučilišne škole hrvatskoga jezika i kulture koja me naučila što znači dati priliku mladom čovjeku da razvije svoje potencijale. Školi i Zrinki teško mogu vratiti ono što sam od njih dobila, no zato ista načela rada primjenjujem u svojem svakodnevnom poslu i nastojim to što sam dobila i naučila prenijeti mlađim kolegama i studentima.

◀ Ljetna škola, 2012.

► Ljetna škola, 2000.

Lidija Cvikić – O načinu na koji su Sveučilišna škola hrvatskoga jezika i kulture i njezina voditeljica prof. Jelaska odredile moj profesionalni, a dijelom i privatni život, mogla bih doslovno napisati čitav roman. Ono što danas znam te što i kako radim, korijene ima u Sveučilišnoj školi. Na ono što danas znam te što i kako radim, utjecala je prof. Jelaska. I nemoguće je govoriti o Školi, a da se ne govori o njezinoj voditeljici. Sa svim je suradnicima Sveučilišne škole profesorica Jelaska nesebično dijelila svoja teorijska i praktična, znanstvena i stručna znanja. U svakome u kome je tinjala iskra znanstvenog interesa, ona je rasplamsala istraživačku vatru. U Sveučilišnoj se školi raspravljalo o kroatističkim pitanjima na koja odgovora nije bilo u gramatikama, pravopisima i rječnicima, pisali su se prvi suvremeni nastavni materijali za poučavanje hrvatskoga kao inoga jezika, izrađivali priručnici, poput Morka, kakve kroatistika do tada (a ni danas) nije imala objavljene, izrađivali nastavni programi i oblici nastave kakva se drugdje nije provodila. No, tek danas znam koliko su važne i sve one druge stvari koje sam u Sveučilišnoj školi naučila od prof. Jelaske, poput toga da su u svakom poslu najvažniji ljudi koji taj posao rade, a ne posao koji se mora obaviti, da svaki čovjek mora imati svoje mjesto u radnome prostoru, da je onaj tko fotokopira jednako važan kao i onaj tko potpisuje diplome i još mnogo, mnogo toga. Od svih divnih kolega s kojima sam radila u Sveučilišnoj školi, uz koje sam se stručno razvijala i rasla, Jasna, Marija i Lada za mene su posebno važne. Iako su mi od kolegica postale prijateljice, i nakon više od dva desetljeća ostale su i dalje moji profesionalni uzori od kojih i dalje učim. Polaznike Sveučilišne škole kojima sam predavala sigurno ne pamtim sve, no pamtim veselu atmosferu, njihov predan rad, trud, smijeh, ljubav prema Hrvatskoj i hrvatskome jeziku te zahvalnost koju su iskazivali nama lektorima za sve ono što su u Sveučilišnoj školi naučili. Prošlo je više od desetljeća od kada ne surađujem u Sveučilišnoj školi. No, za mene je ona bila i ostat će: naša Škola.

◀ Na svečanoj večeri u Hrvatskoj matici iseljenika, 2013.

Maša Musulin – Sveučilišna škola bila je za mene, i uvijek će ostati, mjesto gdje sam prvi put poučavala hrvatski kao inijezik; gdje sam imala priliku učiti od starijih kolegica; gdje sam upoznala nove kolege i studente; gdje sam stvorila neka nova prijateljstva; gdje smo uvijek puno radili, ali se i dobro zabavljali i puno družili; gdje je svaki dan bio drugačiji i nov; gdje su nastale anegdote kojima se i danas smijemo. Mjesto za koje me vežu samo lijepe uspomene i zato želim Školi da i dalje ostane takvo mjesto, gdje se isprepliće prenošenje našeg jezika s pozitivnom atmosferom i vedrim ljudima. Rad na e-tečajevima HiT i Hej pružio mi je iskustvo druženja s ljudima iz cijeloga svijeta iz moje vlastite sobe.

Ines Carović – Sveučilišna škola za mene nije bila samo ljetni program – bila je moj drugi dom, sigurno i toplo mjesto kojem sam se svake godine vraćala s radošću, i profesionalno i privatno. Okupila je nevjerojatne profesore, voditelje i hospitante, ali ono što mi je uvijek posebno grijalo srce bili su studenti. Tu nisam stekla samo kolege, već i znanstvenu mamu, obitelj i prijatelje za cijeli život. Ova škola oblikovala je moj znanstveni put, usavršila moje socijalne vještine i obogatila moj način poučavanja, a uz sve to omogućila mi je da proputujem svijet – bez da napustim učionicu. Najljepše uspomene nosim iz zajedničkih projekata, scenskih prikaza, večera i trenutaka ispunjenih smijehom, entuzijazmom i nevjerojatnim zajedništvom profesora i polaznika.

Ana Grgić – Sveučilišna škola je za mene jako važna jer sam upravo ondje otkrila, upoznala i naučila gledati hrvatski jezik kao inijezik što me je kasnije usmjerilo na znanstveno i stručno bavljenje tim područjem i tako odredilo glavni smjer mojeg profesionalnog razvoja. Uz to, u Sveučilišnoj školi upoznala sam ljude iz cijeloga svijeta, stekla mnoga poznanstva, ali i nekoliko pravih prijateljstava. Uvijek se rado sjetim svojih početaka u Školi, dragih kolega, brojnih studenata, voditeljice Škole Zrinke Jelaska te drugih vrijednih suradnika iz Sveučilišne.

► Proslava rođendana u zbornici, 2007.

Zrinka Kolaković – Bilo je to za mene prekrasnih osam zagrebačkih ljeta provedenih u Sveučilišnoj školi, počevši od 2004. godine kada sam se kao studentica hospitirajući prvi put susrela s poučavanjem hrvatskoga kao inoga i kada sam dobila priliku i sama se okušati u dodatnoj jedan na jedan nastavi pa sve do 2012. (izuzev pauze 2011. kada sam radila kao lektorica na inozemnom sveučilištu). Nakon odlaska iz Hrvatske moje veze sa Sveučilišnom školom nisu prestale jer sam, osim sudjelovanja u izradi e-tečaja HiT-1, nastavila predavati na e-tečajevima HiT-1 i Hej. To je posebno iskustvo i ponosna sam što je nas nekoliko učinilo nešto tako značajno. Sveučilišnu školu pamtim kao mjesto susreta kultura i jezika, kao mjesto učenja i poučavanja, kao mjesto koje nas je dovodilo u zahtjevne i sa stručnoga pogleda izazovne situacije potičući preispitivanja onoga što o učenju, poučavanju i jeziku znamo i mislimo da znamo potičući osobni rast i razvoj. Iskustvo poučavanja hrvatskoga kao inoga u Sveučilišnoj školi hrvatskoga jezika i kulture kao i suradnja s mnogobrojnim kolegama i kolegicama snažno su utjecali na moje rano didaktičko i metodičko, ali i znanstveno oblikovanje.

Petar Vuković – U Sveučilišnoj školi predavao sam gramatiku u naprednijim skupinama. Bila je to prilika da se s hrvatskom gramatikom i sam upoznam na puno dublji način nego prije, a upoznao sam i nekoliko generacija sjajnih polaznika, koje je bio užitak poučavati.

Aida Korajac – U Sveučilišnoj školi napravila sam svoje prve poučavateljske korake s hrvatskim kao inim jezikom. Sveučilišna škola bila mi je poligon za profesionalni i osobni rast i razvoj te mjesto ugodnog druženja. Puno smo radili, ali smo se i puno smijali!

Adam Vuk – U Sveučilišnoj školi hrvatskog jezika i kulture radio sam deset godina. Počeo sam bez ikakva iskustva i prve sam godine samo promatrao kako predaju druge iskusne kolegice i kolege da bih nekoliko godina nakon toga i sam počeo predavati u početničkim grupama. Rad u Sveučilišnoj školi donio mi je mnoge prekrasne trenutke, a najviše me ispunjavalo što sam bio dio putovanja svojih studenata. Profesori, kao i njihovi studenti, rastu zajedno i to je iskustvo koje ću nositi sa sobom cijeli život.

Katja Petrović – U Sveučilišnoj je školi bilo moje prvo radno mjesto učitelja hrvatskoga jezika i moram priznati da me ona ‘uništila’ za sva kasnija radna mjesta. Takav krasan kolektiv pun ljubavi, zajedništva i poticanja i međusobno, i prema polaznicima kasnije sam svugdje tražila, ali nikad više nisam uspjela naći. Što znači biti učiteljem nije me naučio fakultet, nego moje kolege u Sveučilišnoj školi i zato ću im zauvijek biti zahvalna. Svako ljeto povratak u Sveučilišnu školu meni je kao povratak kući.

Igor Marko Gligorić – Rad u Sveučilišnoj školi hrvatskoga jezika i kulture na poticaj i poziv Zrinke Jelaska u bitnome je odredio moj profesionalni put. Uvid u jezik iz inojezične perspektive beskrajno je bio koristan u mojemu znanstvenome radu. Iz perspektive primjene znanja Sveučilišna mi je škola omogućila neposredno iskustvo poučavanja različitih tipova inojezičnih govornika te je utjecala na dodatno senzibiliziranje za jezično-kulturna dijasporska hrvanja. U Sveučilišnu sam školu ušao 2011. Radio sam i u Ljetnoj školi i na e-tečajevima, a 2025. postao njezinim voditeljem, što me u bitnome određuje i osobno i privatno.

Martina Plietić – Kamo ćeš za praznike?

Prije četiri godine profesorica Jelaska pitala me želim li još jedan mjesec ljeta ostati u Zagrebu i ospiritirati na Sveučilišnoj školi hrvatskoga jezika i kulture. Nisam oklijevala. Željela sam naučiti više o poučavanju hrvatskoga kao inoga jezika, čime sam se volonterski i bavila. Učila sam od kolega, učila sam od studenata i njihovih pitanja. Bila sam hospitantica, a sada predajem u Školi i na online tečaju HiT-1, na kojem postajemo dio svakodnevice naših učenika. Pratimo njihov napredak iz tjedna u tjedan, no jednako je važna i briga za sve što se našim učenicima u toj svakodnevici događa. Nismo samo uključeni u planiranje godišnjih odmora poput kakve turističke agencije, već postajemo netko kome će se javiti kada u Hrvatsku stignu – a i to je ono što mjesto čini domom.

Mnoga su poznanstva iz Škole i s online tečaja prerasla u prijateljstva. Tražili smo na kartama opustjele zaselke, pretraživali matične knjige i gledali kako se naši učenici (ponovno) zaljubljuju u Hrvatsku. Zbog njihova je i moj pogled na nju danas drugačiji.

Prijepodneva u školi, kave pod pauzama, izleti za vikend i ljetne večeri u Zagrebu postali su dio tradicije kojoj se veselim cijele godine.

Kamo ću za praznike? Ostajem u Zagrebu, dolazi nam cijeli svijet.

► Na svečanoj večeri, 2017.

U Školi su često pomagali i neki studenti koji su obavljali tajničke poslove, a koji su trebali dežurati da stalno netko bude na raspolaganju za bilo što što se može dogoditi tijekom nastave, umnažali su materijale jer su profesori redovito pripremali vlastite materijale za svoju nastavu (budući da su sve skupine bile bar malo drugačije). Tajničke su poslove obavljali po godinu ili nekoliko njih, među ostalima, Ivana Novak (sada Novak Nakir), Dora Novosel (sada Weir), Kristina Balent, Veronika Međeral (sada Bošnjak), Lovre Jelaska, Anamarija Mrkonjić, Marta Bakarić i Lucija Bošnjak.

► Prijam kod predsjednice Kolinde Grabar-Kitarović, 2017.

PREDAVAČI I SURADNICI PROGRAMA KULTURE

Krajem osamdesetih i tijekom devedesetih godina prošloga stoljeća glavni suradnik Hrvatske matice iseljenika i stručni vodič na izletima bio je Pavao Jerolimov, profesor jedne zagrebačke osnovne škole i vrlo aktivni kulturni djelatnik. Njega je krajem 1990-ih naslijedio povjesničar umjetnosti Daniel Premerl, koji je osim izleta polaznike vodio i u obilazak zagrebačkih znamenitosti. Kada se u Školu počelo upisivati sve više polaznika koji nisu (dobro) vladali hrvatskim jezikom, D. Premerl je preuzeo vođenje na engleskome jeziku, dok su hrvatsku grupu vodili također povjesničari umjetnosti Marko Špikić i Danko Šourek.

Daniel Premerl – *Suradivao sam sa Sveučilišnom školom hrvatskog jezika i kulture kao vodič po Zagrebu, Hrvatskom zagorju i Plitvičkim jezerima još od studentskih dana devedesetih godina prošloga stoljeća. Moja sjećanja? Sjećam se da sam upoznao puno zanimljivih polaznika škole sa svih kontinentata. Mahom su to bili potomci hrvatskih iseljenika, no bilo je i stranaca koje je zanimala hrvatska povijest i kultura. Mnogi detalji već pomalo blijede, no pouzdano znam da su se kroz brojne razgovore s polaznicima škole – na pauzama, ručkovima i putovanjima – suoblikovala i moja znanja o zemljama, jezicima i ljudima.*

Uvrštavanjem zasebnih predavanja o hrvatskom identitetu u program Sveučilišne škole hrvatskoga jezika i kulture početkom 2000-ih polaznici su dobili mogućnost ne samo upoznati se s raznim sastavnicama hrvatskoga identiteta, nego i steći dublji uvid u društvene, kulturne i povijesne procese

▲ Pavao Jerolimov s polaznicama Ljetne škole, 1993.

◀ Daniel Premerl s polaznicima na Gornjem gradu, 2019.

koji su oblikovali suvremenu Hrvatsku. Ovo je područje bilo dodijeljeno vrsnim stručnjacima: nekoliko godina zaredom predavanja o hrvatskom identitetu vodio je profesor Vladimir P. Goss, dok je zadnjih dvadeset godina ova tema povjerena profesoru Boži Skoki. Zanimljivo je da je sredinom devedesetih godina prošloga stoljeća Skoko kao mladi novinar za Hrvatsku televiziju pripremao priloge o Školi i njezinim polaznicima, a nekoliko je godina kasnije, kada je postao sveučilišni profesor, preuzeo ulogu predavača. Predavanja o različitim dionicama hrvatske povijesti održavala su se u samoj Školi (Tvrtko Jakovina), te u Hrvatskom memorijalno-dokumentacijskom centru Domovinskog rata (Ante Nazor, Ana Holjevac Tuković, Julija Barunčić Pletikosić, Željka Križe i Ivan Radoš) i Hrvatskom povijesnom muzeju (Ivica Neveščanin, Andreja Smetko, Jelena Roboz Hotko). Sa Školom su nekoliko godina surađivali i oplemenili je svojom umjetnošću glazbenici Lidija Bajuk, Dunja Knebl i Luka Balvan.

- ▲ Ispred zgrade Hrvatskog državnog arhiva u kojoj djeluje Hrvatsko memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata, 2011.

Vladimir P. Goss – *Tijekom tridesetak godina moje vrlo ugodne suradnje s Hrvatskom maticom iseljenika imao sam prilike sudjelovati u širokom spektru Matičinih događanja. Tako sam oko 2000. nekoliko puta predavao u Ljetnoj školi. Bila je to prilika da upoznam „djecu“ iz dijaspore u rasponu od srednjoškolaca do penzionera. Među mojim polaznicima bio je, na primjer, član Zastupničkog doma („Congressman“) Frank MacCloskey, koji je slučajem okolnosti naletio na strašan pokolj Hrvata u Voćinu i od tog časa postao veliki zagovornik Hrvatske u Kongresu SAD – kad je takvih još bilo vrlo malo.*

Polaznici Škole varirali su od vrlo ozbiljnih osoba željnih znanja do nestašne mladosti željne zabave. Trebalo je animirati sve, i to smo nastojali zanimljivim i ne odviše „školničkim“ programom. Među popularnije jedinice brojao se izlet

- ▶ Vladimir P. Goss sa studentima ispred Hrvatskog muzeja naivnih umjetnosti, 2004.

žičarom na Sljeme, štrudl u domu „Grafičar“ i obilazak rudnika Zrinskih; te silazak u Zagreb preko Kraljičinog zdenca uz priče o Crnoj Kraljici, caru Žigmundu, predivan pogled na Zagreb i obilazak Oltara domovine.

Na kraju polagao se ispit koji i nije bilo teško proći jer je većina podosta naučila o domovini svojih pređa. Sjećam se jednog mladića koji mi je odmah rekao da misli da ne zna ništa, ali da se jako dobro zabavljao. Na postavljeno pitanje: „A što ti je bilo najzanimljivije?“ „Archives“ odgovorio je, „na Mirogoju“. Nije baš „archives“ nego, kako znamo, arcades, no i to je bio dokaz da je mladić s interesom promatrao novi svijet oko sebe.

Kolegij je uključivao i koncert vrhunske muzičarke i etnologinje Lidije Bajuk, što je uvijek pozitivno uzburkalo strasti. I meni osobna nagrada jer me od tog vremena uz Lidiju veže iskreno prijateljstvo i plodna znanstvena suradnja.

Nismo stvorili nove kroatiste, ali vjerujem da smo za mnoge od naših polaznika pretvorili Hrvatsku od maglovite fikcije u privlačnu i zanimljivu stvarnost.

Božo Skoko – Uz Sveučilišnu školu hrvatskog jezika i kulture vežu me predivna iskustva punih trideset godina. Kao mladi novinar Programa za dijasporu Hrvatske televizije, sredinom devedesetih godina, redovito sam pratio njezino održavanje i rado snimao razgovore s polaznicima, radeći zanimljive priče i reportaže. Iskreno sam se divio polaznicima i pristupao im s dubokim poštovanjem, jer sam znao da mnogi od njih jako slabo ili nikako ne govore hrvatski jezik, ali su imali snažnu volju i želju upoznati Hrvatsku i njezinu baštinu te naučiti hrvatski jezik. Mnogima je to bio prvi povratak korijenima i upoznavanje zemlje, o kojima su im govorili njihovi djedovi i bake, odnosno roditelji. Dio njih nije imao baš nikakve veze s Hrvatskom, ali su je slučajno otkrili, a ona ih je šarmirala i privukla. Zato su mi njihova znanja, iskustva, komentari i zapažanja bili prava riznica mudrosti i inspiracije za medije, ali i za sve nas u Hrvatskoj. Oni su neke stvari vidjeli od nas bolje i izoštrenije. Divili su se nečemu što se nama činilo svakidašnjim. Upozoravali su nas na bogatstvo, pored kojeg smo prolazili ili mu nismo pridavali neku posebnu pozornost, kao što je primjerice hrvatski način života. Učili su oni od nas, ali smo i mi itekako učili od njih.

Spletom okolnosti od 2005. godine, četiri godine nakon što sam postao asistent na Fakultetu političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu i objavio svoju prvu knjigu Hrvatska – identitet, image i promocija postao sam dio predavača na Školi, zamijenivši legendarnog profesora i mog dragog prijatelja dr. sc. Vladimira Petera Gossa. Obično sam držao uvodno predavanje posvećeno hrvatskom identitetu. Nastojao sam im kroz simbole i elemente našeg identiteta, mentalitet i način života te kratko upoznavanje s poviješću i sadašnjosti, približiti zemlju u koju su došli. Kako su se mijenjale generacije, tako su se mijenjale i teme koje su ih zanimale pa sam nastojao osvježiti prezentacije. A vjerujem da smo se pokazali i inovativnim dvojezičnim predavanjima, kako bi oni koji znaju manje mogli uredno pratiti, a oni koji znaju više provjeravati svoje nijanse hrvatskog jezika.

- ▶ Božo Skoko za HTV radi reportažu o Sveučilišnoj školi, 1998.

Zahvaljujući sjajnoj ekipi koja godinama vodi ovaj, zasigurno jedan od najvrjednijih projekata Hrvatske matice iseljenika i Sveučilišta u Zagrebu, uvijek je vladala obiteljska atmosfera, ali su se poštovali sveučilišni standardi. Uvijek je bilo dovoljno vremena za turističko upoznavanje Hrvatske, ali obveze su se morale riješiti... Posebno mi je bilo zanimljivo čitati njihove završne testove u kojima se vidio napredak, ali i dao iščitati jedinstven pogled na Hrvatsku.

Predavanja na Školi proteklih dvadeset godina obično su mi jedna od zadnjih sveučilišnih obveza prije ljetnog odmora, pa su tako na poseban način davala žig zagrebačkom ljetu. Nakon tih početaka, obično u auli našeg sveučilišta, s pozornošću sam pratio program i putovanja polaznika po Hrvatskoj, jer su mi otkrivala neiscrpnu kreativnost i inovativnost organizatora, ali i ljubav prema Hrvatskoj naših gostiju.

Promatrajući Školu iz znanstvene perspektive čini mi se važnim navesti nekoliko njezinih mistija, koje su postale nezamjenjive. Prije svega ovo je sjajan izraz očuvanja hrvatskog nacionalnog identiteta, posebice jezika u dijaspori, ali i doprinos promociji Hrvatske i njezine kulture. Organizirano učenje hrvatskog jezika, kulture i baštine posebno je važno za nove generacije, odnosno potomke naših iseljenika. Njihovi roditelji žele da im djeca usvoje znanje hrvatskog jezika, povijesti te osnovne odrednice kulturnog i nacionalnog identiteta, a takvo nastojanje uvijek iziskuje puno dodatne energije, napora i vremena. Ovaj program im sve to omogućuje povezano s ljetovanjem u jednoj od najljepših zemalja na svijetu. I tko tome može odoljeti!? Drugi važan segment Škole je promicanje hrvatskog jezika kao stranog jezika. Naime, sve veći broj stranaca redovito putuje u Hrvatsku ili žele poslovati s Hrvatskom pa imaju potrebu učenja i hrvatskog jezika. Organizirano učenje hrvatskog

jezika pomaže im u unaprjeđivanju kulturnih i društvenih interakcija s Hrvatima, ali i širenje jezične kulture. Uz to je posebno važno i stjecanje, odnosno širenje znanja o Hrvatskoj. Iako je Sveučilišna škola hrvatskog jezika i kulture namijenjena prvenstveno mladeži hrvatskog podrijetla i stranim studentima koji žele upoznati Hrvatsku i steći ili proširiti znanje o njoj, uvijek su me oduševljavali polaznici u zlatnim godinama. Svi oni su nakon povratka doma postajali hrvatski „brend ambasadori“ i promotori u svijetu. A koliko znam neke je Škola trajno vezala uz Hrvatsku pa su se stalno vraćali i na kraju uselili... A to je najbolja potvrda važnosti i ljepote ovakvih projekata. Zato biti barem mali kotačić uspjeha ove Škole, osobno mi je neizmjerena čast.

▲ Predavanje profesora Skoke o hrvatskome identitetu, Ljetna škola, 2019.

Kako je kulturni program Škole vrlo sadržajan, raznovrstan i dinamičan, studenti su svake godine imali svoga domaćina. Nebrojeno puta ta osoba nije samo koordinirala provedbu programa na terenu, nego i pomagala studentima prilikom useljenja u studentski dom, odlaska liječniku, nabavke odgovarajućih vozničkih karata, povezivanja s profesorima ili studentima istih ili sličnih smjerova na visokoškolskim ustanovama kako bi polaznik ostvario suradnju i sl. No ono što je posebno lijepo jest da je zajednički provedeno vrijeme tijekom četiri tjedna prepuna aktivnosti stvorilo brojne prekrasne uspomene, ali i prijateljstva za cijeli život. Prvih godina bile su to same voditeljice Matičina dijela programa, prvo Silvija Letica, a zatim Lada Kanajet Šimić, uz potporu nekolicine djelatnika HMI-ja, među ostalima Mirjane Ane-Marie Piskulić, Vesne Kukavica, Snježane Radoš, Gordane Dujić (sada Vuković), Željka Rupića, Draženke Cecelja. Nakon Silvije i Lade tu su važnu ulogu u Školi imale Vlatka Blagus, Dora Novosel (sada Weir), Sara Milavec (sada Budimir Bekan), Mirta Šimaga te Vanja Šimaga.

- ▶ Silvija Letica s polaznicima Zimske škole kod spomenika *Lijepoj našoj*, 1995.

Dora Weir – Prvi sam put kročila u prostorije Sveučilišne škole u Opatičkoj ulici još kao mala petnaestogodišnjakinja koja se došla malo vrzmati oko nogu svih koji su tamo radili. Malo je reći da je okruženje bilo ocharavajuće. Zbornica je bila košnica puna nasmijanih, ali ozbiljnih mladih i malo starijih profesorica, a učenici neobična zbirka ljudi iz svih krajeva svijeta. Već iduće godine vratila sam se kao “potrčko” i ostalo je povijest mojeg odrastanja. Svako ljeto znalo se da uz završavanje srednjoškolskih ili kasnije fakultetskih obaveza četiri tjedna ljeta pripadaju Školi.

Preselila se Škola, a s njom sam se i ja ohrabrila i pitala bih li se mogla upustiti u novu ulogu. Mali “potrčko” postala je “mala” od kulturnog programa. Sveučilišna škola jedna je posebna čarolija. To je mjesto na

◀ Dora Weir s Martinom Stilin na Plitvičkim jezerima, 2008.

kojem se spaja ljubav i entuzijazam onih koji vole Hrvatsku. Tako sam je doživjela kroz osam godina odrastanja u njoj. Od profesorica koje pomno smišljaju program jezika i paze na male detalje kao što su imena grupa, Marije koja zdušno pjeva himnu škole i potiče kreativnost i opuštenost u radu, do Lade koja prebire po programu kako bi se našla raznolika iskustva za studente da im barem na kratko približe bogatstvo naše povijesti i kulture.

Svake godine sam s veseljem iščekivala koje nove ljude i stare prijatelje nanosi put u moju malu Hrvatsku. Rastao mi je i ponos i koristila sam priliku malo upoznati što to moju domovinu čini tako posebnom da je se ne zaboravlja ni onda kada već dvije generacije obitelji žive u dalekom svijetu. Pamtim dobro posjete Velikom Taboru, ozarena lica pri prvom pogledu na Plitvička jezera. Još uvijek me nasmije sjećanje na plesanje uz Cinkuše i Lado. Nikad neću zaboraviti telefonski poziv dviju mladih djevojaka iz Australije koje su javile da kasne. Ušle su u tramvaj koji sam im rekla, no u krivom smjeru. Zaboravile su da mi vozimo po desnoj strani. Sjećam se i mene naivne kako nepredviđeno simultano prevodim na engleski o naivnoj umjetnosti, naravno baš onda kada su nas televizijske kamere došle zapratiti.

Kroz Sveučilišnu školu stekla sam i neka prijateljstva koja još uvijek traju, imala priliku posjetiti i njih u njihovim zemljama i uzvratiti gostoprimstvo u Lijepoj Našoj. Kao šećer na kraju mojeg vremena sa Školom u moj život ušetao je i jedan Sjeverni Irac i u njemu se trajno nastanio. Sada zajedno odgajamo generaciju za koju se nadamo da joj neće zatrebati Sveučilišna škola, no divno je znati da postoji.

▲ Sara Budimir Bekan, izlet na Plitvička jezera, 2018.

Sara Budimir Bekan – Prvi susret sa svakom novom generacijom polaznika Sveučilišne škole u meni je istovremeno budio tremu i znatiželju. Hoće li se jezik “spetljati” dok pokušavam objasniti nešto na standardnom hrvatskom, engleskom ili njemačkom, ali još važnije, hoće li se jezik i mozak oduprijeti tome da ne govore ni engleski ni njemački, a ni “kaj” kako se studenti ne bi zibunili, kako ne bi od mene nešto krivo naučili ili još gore, da me Marija čuje dok “kajkam”? Volim svugdje doći na vrijeme, a prije prvih susreta sa Sveučilištarcima na Cvjetnom pogotovo kasniti ne smijem. Krećem na vrijeme (a i puno ranije jer zagrebački tramvaji su nepredvidivi, a ja imam tremu), dolazim na mjesto susreta i vidim prva, pomalo prestrašena, ali istovremeno i uzbuđena lica. Okupljaju se mlađi, stariji, pričljiviji, šutljiviji, neki već s bilježnicama i puno pitanja, neki ležerniji jer su već otkrili dijelove Zagreba. Ladin poziv “ Jesu li svi pačići na broju?” i krećemo u avanturu zvanu Program kulture. Osim što sam se zahvaljujući Sveučilišnoj školi prisjećala svih gramatičkih pravila hrvatskoga jezika, s velikim sam zadovoljstvom svake godine ponovno otkrivala Zagreb (i okolicu). Iako sam kao Zagrepčanka mislila da puno toga o Zagrebu i Hrvatskoj znam, svake bih godine nešto novo čula na turama po gradu, predavanjima Bože ili Tvrтка ili pak otkrila zbog kreativnih pitanja polaznika Škole. Ovaj “studentski posao” toliko mi je bio drag da sam i u vrijeme van rasporeda kulture nalazila vrijeme za dodatne obilaske za one koji žele znati i doživjeti više, pa tako na nagovor polaznika jedne od generacija koju posebno pamtim Adam Vuk i ja započinjemo tradiciju vikend penjanja na Sljeme. Posebno pamtim i izlete na Plitvice i u Hrvatsko zagorje na kojima sam s Marijom i Ines voditeljica zbora u autobusu dok svakom novom vozaču moramo otkrivati da CD player i dalje postoji i da Marija ima CD s posebnim pjesmama. “Za dobra stara vremena” svira puno, puno, puno puta, studentima više ne treba ni papir s tekstem. Približava se svečana večera na kojoj svi iznenađeno i oduševljeno komentiraju kako profesori plešu i pjevaju, s Marijom sam opet voditeljica zbora, a i plesnog ansambla.

▼ Tajne Griča, 2015.

I dok se iz ovih nešto starijih i nešto zrelijih cipela prisjećam dobrih starih vremena u Sveučilišnoj školi, osim osmijeha i nostalgije osjećam zahvalnost zbog prilike da kroz ovaj program učim o svom gradu, zemlji, ljudima i komunikaciji (kad je lako i kad je teško) i upoznam puno prekrasnih polaznika i profesora.

Bilo bi dobro vidjeti ih opet :)

◀ Mirta Šimaga sa studentima na Sljemenu, 2021.

Mirta Šimaga - Program Sveučilišne škole hrvatskog jezika i kulture obilježio je moje studentske dane na najbolji mogući način. Do sudjelovanja u programu nisam shvaćala koliko su hrvatska kultura i hrvatski jezik voljeni od strane ljudi diljem svijeta. Polaznici škole su me nerijetko iznenadili razinom znanja jezika na prvom danu upoznavanja, a njihov sam napredak gledala kroz svako službeno i neslužbeno druženje. S mnogim sam studentima ostala u kontaktu i nakon nekoliko godina od njihovog sudjelovanja u programu, a bivši mi se polaznici Škole nerijetko jave prilikom svojih ponovnih posjeta Zagrebu i Hrvatskoj. Od spontanih kava nakon predavanja, do svećanih večera i avantura po Plitvičkim jezerima upoznala sam mnoštvo zanimljivih ljudi različitih kulturoloških pozadina, usavršavala svoje znanje engleskog i talijanskog jezika te se učila organizacijskim i komunikacijskim vještinama. Susrete sa studentima sam s veseljem iščekivala, a nevjerojatno je koliko se grupa stranaca može povezati i zblížiti unutar samo nekoliko tjedana. Svaka je generacija studenata bila drugačija te su se njihov način i intenzitet druženja međusobno razlikovali, no smatram kako su svi, ili bar većina, završili Školu s boljim znanjem predivnog i teškog hrvatskog jezika i s većim razumijevanjem hrvatske kulture. Dobili su bolji pojam značaja sastanaka na kavi, ljubavi prema sportu, uživanja u hrani, izlascima, koncertima i muzejima, te raznolikost našeg predivnog kraja. Iz razgovora sa studentima zaključila sam kako Sveučilišna škola hrvatskog jezika i kulture pruža iskustvo koje se ne može dobiti u drugim školama hrvatskog jezika – kombinacija interaktivne nastave i bogatog programa kulture rezultira učenjem jezika kroz svakodnevni život, što je studentima predstavljalo dodatan poticaj za njegovanje svojeg znanja i nakon završetka Škole.

SUSRETI U HRVATSKOJ MATICI ISELJENIKA

Sveučilišna škola godinama je započinjala susretom u Hrvatskoj matici iseljenika, međusobnim upoznavanjem organizatora, profesora i studenata, podjelom rasporeda i materijala, razgovorom i provjerom znanja. Najopušteniji i najveseliji dio uvijek je bila radionica upoznavanja u kojoj se voditelji, profesori i studenti upoznaju na interaktivni i zabavni način. To je prilika da se sazna tko što voli jesti, kada je tko rođen, koji sport voli, ima li brata ili sestru, što u Hrvatskoj najviše voli i sl. Voditeljice naših radionica upoznavanja bile su Iva Milley, Sara Milavec (sada Budimir Bekan) i Grozdana Lajić Horvat.

- ▶ Prijam polaznika Zimske škole u Hrvatskoj matici iseljenika, 1991.

- ▼ Dobrodošlica ravnatelja HMI-ja Ante Belje, 1994.

- ◀ Ljetna škola, 2018.

- ▼ Prvi susreti i međusobno upoznavanje

DODJELE DIPLOMA

Kako je dobro... učiti hrvatski jezik u Sveučilišnoj školi!

Iako je program Ljetne škole jedan od najintenzivnijih u Hrvatskoj, svaki dan 5-6 sati nastave u Školi uz dosta zadaća te uz program kulture u popodnevnim i večernjim satima, ipak polaznici gotovo uvijek komentiraju da su im četiri tjedna u Školi brzo proletjela, a neki su i predlagali da bi bilo lijepo da traje i šest tjedana. Kao i u svakoj pravoj Školi dani su ispunjeni rješavanjem leksičkih i gramatičkih zadataka, a katkad i ponekom frustracijom ili ljutnjom zbog brojnih nastavaka, padeža, novih riječi..., ali i zabavom i smijehom, tako da na kraju svi odlaze sretnih i zadovoljnih lica, a većina i s diplomama u rukama kao pisanim tragom uspješnoga završetka programa.

Osim boljega poznavanja hrvatskoga jezika, ono što svima zauvijek ostaje su i lijepa sjećanja na prekrasna druženja i poznanstva. Svake se godine nakon dodjele diploma opraštamo uz našu himnu *Za dobra stara vremena* sa željom da se opet sretnemo.

▼ Ljetna škola, 2000.

▲ Ponosni polaznici sa zasluženim diplomama

ZA DOBRA STARA VREMENA

Marija Bošnjak – *Kako je pjesma Za dobra stara vremena, autora glazbe Rajka Dujmića i tekstopisca Steve Cvikića, postala himnom naše Škole? Točno prije 25 godina imala sam skupinu polaznika koji nisu bili baš razgovorljivi i među kojima nije bilo previše interakcije. Prva dva tjedna pokušavala sam na razne načine to promijeniti i potaknuti polaznike da se što više služe hrvatskim, što nije baš bilo uspješno, a onda sam odlučila pokušati s nekom pjesmom. Naravno da mi je prva pala na pamet pjesma bez koje ne može proći ni jedno druženje. I nakon te pjesme sve se okrenulo naglavačke, jedan je polaznik pjesmu preveo na engleski, napravili su svoju koreografiju, skupina je postala neprepoznatljiva, a sve to zahvaljujući tim trima minutama trajanja pjesme. To me potaklo da svake godine, osim ostalih pjesama, svaka skupina treba naučiti pjesmu Za dobra stara vremena, a koju bismo onda uvijek pjevali u autobusu do Plitvica, Hrvatskoga zagorja, na svečanoj večeri, na dodjeli diploma... Zato smo je i odlučili prozvati himnom Škole, a 2007. dobili smo i usmeno dopuštenje Rajka Dujmića da pjesmu možemo zvati himnom naše Škole. Naime, te godine imali smo polaznicu koja je osobno poznavala gospodina Dujmića i kada je vidjela da mi je ta pjesma posebno draga, priredila mi je u dogovoru s ostalim polaznicima najveće rođendansko iznenađenje u životu koje je organizirala u tajnosti – njegovo gostovanje u Školi.*

Koliki utjecaj ima ova pjesma na sve naše polaznike, pokazuje činjenica da nerijetko dobivam poruke bivših polaznika koji mi javljaju da su na nekom koncertu, vjenčanju, utakmici čuli baš 'našu himnu'.

- ▼ U društvu s glazbenikom Rajkom Dujmićem, 2007.

▶ Mala škola hrvatskoga jezika i kulture, 2025.

ODJECI I UTJECAJI SVEUČILIŠNE ŠKOLE

► Erasmus, 2010.

► Erasmus, 2014.

Kako je već navedeno, naziv Sveučilišna škola hrvatskoga jezika i kulture ustalio se kao sinonim za Ljetnu školu. Stoga se u nekim dijelovima teksta kada se govori o Sveučilišnoj školi misli samo na Ljetnu školu, a katkad na sve programe u njezinu sastavu. To je vidljivo i iz izjava samih suradnika koji govore o svojem iskustvu i utjecaju Sveučilišne škole na njihove živote, a koji su većinom predavali samo u Ljetnoj školi. No pojavom i drugih programa, proljetnih i jesenskih tečajeva za studente na razmjeni, pokretanjem *online* tečajeva željelo se naglasiti da je Sveučilišna škola hrvatskoga jezika i kulture krovni naziv za sve te programe koji se održavaju u njezinu sastavu: Ljetna škola, Zimska škola, Proljetna škola, Jesenska škola, Internetski tečaj HiT-1, Individualni e-tečaj Hej.

Iskustvo rada u Školi potaklo je mnoga istraživanja, tako da je Škola iznjedrila i prve monografije, knjige, radove, časopise, skupove i sl. koji se bave ovladavanjem inojezičnim hrvatskim. Osim toga Škola je okupila nove mlade kroatiste od kojih su mnogi tijekom godina postali vrsni jezični stručnjaci za inojezični hrvatski u Hrvatskoj i izvan nje, a mnogi od njih autori su prvih diplomskih, magistarskih i doktorskih radova na temu inojezičnoga hrvatskoga.

Osim Ljetne škole koja se održava u kontinuitetu, na poticaj Ureda za međunarodnu suradnju Sveučilišta u Zagrebu održano je i nekoliko jesenskih i proljetnih škola hrvatskoga kao inoga jezika za studente na međunarodnoj razmjeni. Studentska razmjena na Sveučilištu u Zagrebu odvija se kroz niz programa (Erasmus, bilateralna razmjena, CEEPUS, Erasmus Mundus...). Tijekom nekoliko jesenskih i proljetnih škola program su pohađali studenti sa sveučilišta iz Francuske, Mađarske, Makedonije, Nizozemske, Njemačke, Poljske, Kazahstana, Kirgistana, Tadžikistana, Uzbekistana, Brazila, Butana, Alžira, Bangladeša, Egipta, Filipina, Indije, Indonezije, Tajlanda...

Dugogodišnja suradnja Sveučilišta u Zagrebu i Hrvatske matice iseljenika dovela je i do izrade prvoga početnoga sveučilišnoga e-tečaja u Hrvatskoj, nazvanoga HiT-1, koji se dvaput godišnje održava od proljeća 2011. godine. E-tečaj HiT-1 proširio je znanstvene interese suradnika Škole, tako da se objavljuje i sve više radova koji se bave e-učenjem i e-poučavanjem inojezičnoga hrvatskoga.

Već nakon završetka prvoga proljetnoga e-tečaja HiT-1 2011. godine polaznici su željeli nastaviti učiti hrvatski. Budući da nije postojao e-tečaj za razine više od početničke, pokrenut je u jesen iste godine i Individualni e-tečaj Hej za sve one koji žele nastaviti učiti hrvatski jezik nakon završenoga e-tečaja HiT-1, odnosno za sve one čija je razina znanja hrvatskoga viša od početničke. Na samome početku e-tečaj Hej pohađali su samo bivši polaznici HiT-a, no uskoro su ga počeli pohađati i svi ostali zainteresirani polaznici.

Uspješna organizacija i provedba Sveučilišne škole, kao i interes hrvatskih zajednica diljem svijeta za sličnim programom namijenjenim djeci potakli su 1992. godine Matičinu djelatnicu Silviju Letica i njezina suradnika Pavla Jerolimova pokrenuti Malu školu hrvatskoga jezika i kulture iz koje su se kasnije razvili i brojni drugi programi. Također, zahvaljujući suradnji Hrvatske matice iseljenika sa stručnjacima iz kruga Sveučilišne škole, pokrenuo se Tečaj za mlade useljenike/povratnike kao i suradnja na provedbi programa HOLA namijenjenoga hrvatskim zajednicama u Latinskoj Americi.

Po uzoru na Sveučilišnu školu na Sveučilištu u Mostaru oblikovan je Sveučilišni program za učenje hrvatskoga jezika i kulture. Nastava se organizira u nekoliko nastavnih skupina prema broju, znanju i interesima polaznika. Program se sastoji od nekoliko vrsta tečajeva: intenzivni, semestralni, kratki. Učenje hrvatskoga jezika obogaćeno je kulturnim programom i izletima koji omogućuju polaznicima upoznati kulturu i tradiciju Hrvata u Bosni i Hercegovini.

RADOVI I SPOZNAJE PROIZAŠLI IZ SVEUČILIŠNE ŠKOLE HRVATSKOGA JEZIKA I KULTURE⁷

Iz iskustva i rada u nastavi Sveučilišne škole razvili su se brojni projekti, znanstvene i stručne knjige, članci, gramatike, priručnici, rječnici, skripte s aktivnostima i zadacima za nastavu i sl., kao i nove spoznaje i pogledi na hrvatski jezik.

Profesorica Jelaska zaslužna je i za stvaranje hrvatskoga nazivlja ovoga novoga znanstvenoga područja. Upravo je 2005. godine nastala prva monografija o inojezičnome hrvatskome Hrvatski kao drugi i strani jezik (Jelaska i sur. 2005) koja sadrži veliki broj znanstvenih i stručnih članaka o ovladavanju hrvatskim kao inim jezikom. Tada se hrvatski kao ini jezik nazivao hrvatski kao drugi i strani jezik po uzoru na engleski naziv *second and foreign language*. No s vremenom se pokazalo da taj engleski naziv nije dovoljno precizan ni sveobuhvatan pa je upravo Z. Jelaska (2007) osmislila hrvatski naziv *ini jezik* koji je nadređenica za sve one jezike (strani, drugi, nasljedni, predački, srodni) kojima pojedinac ovladava, a koji mu nisu materinski i glavni jezik sporazumijevanja. Profesorica Jelaska zaslužna je i za stvaranje raznih drugih hrvatskih naziva ovoga novoga znanstvenoga područja. Osmislila je i naziv *ovladavanje inim jezikom* (SLA) umjesto engleskoga naziva *Second Language Aquisition* (SLA) koji je također nadomjestio neprikladnosti engleskoga naziva jer naziv ovladavanje inim jezikom podrazumijeva i učenje (engl.

⁷ Preuzeto iz članka Bošnjak, M., Kanajet Šimić, L. (2022) Sveučilišna škola hrvatskoga jezika i kulture: od Ljetne škole do Hrvatskoga internetskoga tečaja HiT-1, u I. Marković, I. Nazalević, I. M. Gligorić (ur.) *Riječi o riječi i Riječi*, Zbornik u čast Zrinki Jelaska, Zagreb: Disput, 143-157

language learning) i usvajanje jezika (engl. *language acquisition*), odnosno naziv ovladavanje nadređeni je pojam koji je uveden radi razlikovanja ta dva pojma (Jelaska 2007: 93). Naziv je brzo prihvatila anglistica Marta Medved Krajnović i uvrstila ga u podnaslov svoje prve knjige (Medved Krajnović 2010).

Jedna od prvih suradnica profesorice Jelaska i njezina prva asistentica Lidija Cvikić u svojoj knjizi *Hrvatski kao ini jezik – odabrane teme*, objavljenoj 2016. godine, kao početak i razvoj zanimanja za hrvatski kao ini jezik kao samostalne znanstvene teme navodi upravo 2005. godinu kada kreće ozbiljniji istraživački pristup ovom području inojezičnoga hrvatskoga (Cvikić 2016: 12). Knjiga donosi pregled nekih od najvažnijih znanstvenih projekata, monografija, radova i sl. koji su se bavili hrvatskim kao inim jezikom, a koji je, kao što autorica simbolično objašnjava u predgovoru knjige, od istraživačke teme postao istraživačko područje.

U Sveučilišnoj školi prvu je svoju primjenu imao i novi pristup poučavanja padežima koji se razlikuje od tradicionalnih načina namijenjenih izvornojezičnim govornicima hrvatskoga jezika. Naime, padežni sustav jedan je od najsloženijih te predstavlja veliki problem za inojezične učenike, posebno za one koji u svojim jezicima nemaju padeže ili se padeži izražavaju na drugačiji način. Već u prvome skriptnome izdanju svoje gramatike na engleskome jeziku *Basic Croatian Grammar* (Jelaska 1996)⁸ namijenjene početnicima, ali i nasljednim govornicima koji uče hrvatski kao ini jezik, Z. Jelaska pristupa obradi padeža na drugačiji način od tradicionalnoga te daje prijedlog za novi poredak u poučavanju prema načelima čestote, gramatičkoga položaja, značenjske određenosti i isticanja obličnih jednakosti i razlika, odnosno predlaže sljedeći poredak: nominativ, akuzativ, lokativ, dativ, instrumental i genitiv (Bošnjak 2022). Upravo iskustvo iz nastave i nove spoznaje proizašle iz sve većega broja istraživanja pokazali su da je takav pristup najprimjereniji i najučinkovitiji u nastavi hrvatskoga kao inoga jezika, a tome su dokaz i udžbenici objavljeni nakon 2005. godine u kojima se pojavljuje novi poredak i način obrade padeža koji je predložila Z. Jelaska, npr. u udžbeniku M. Čilaš-Mikulčić i suradnika (2006) *Hrvatski za početnike* 1 poredak je padeža NALDIGV (Bošnjak 2022).

Sveučilišna škola zaslužna je i za novi pristup vrednovanju znanja. Naime, tijekom završnoga ispitivanja jedne Jesenske škole koju su pohađali samo studenti na razmjeni iz Makedonije, pokazalo se da dotadašnji način ocjenjivanja s dvjema ocjenama nije dovoljno dobar, tj. jedna ocjena za slušanje i govorenje, a druga za čitanje i pisanje. Stoga je profesorica Jelaska u suradnji sa svojim suradnicama osmislila i ustrojila novi način ocjenjivanja za sve četiri jezične djelatnosti: slušanje, govorenje, čitanje i pisanje. Ovakav je novi način ocjenjivanja svih četiriju djelatnosti uveden u Školu i do danas je zadržan jer je posebice olakšao ocjenjivanje govornika srodnih jezika, ali i nasljednih govornika.

⁸ *Basic Croatian Grammar* (Jelaska 1996) izlazila je u sve proširenijih deset izdanja do 2012. godine, dok nije konačno tiskana kao knjiga (Jelaska 2015).

Mladi su nastavnici zajedno s voditeljicom izradili mnoge materijale za učenje hrvatskoga u Biblioteci Kroatini koji su većinom bili izdavani kao skripte, leksičke, gramatičke, izgovorne i druge, od kojih su neke posve nove, originalne vrste priručnika.

Napravljena je i *Glagolnica* – skripta s popisom od 5100 hrvatskih glagola temeljem nove podjele na vrste, njih ukupno deset: *Croatian Verbs* (Jelaska 2003, 2005, 2007). U njoj je navedeno 100 primjera konjugacijskih paradigma, pomoću kojih su polaznici lakše mogli naučiti konjugaciju glagola.

Napravljena je i nova vrsta rječnika *MORKO – Hrvatski višejezični morfološki rječnik* (Jelaska, Cvikić 2003). Taj temeljni višejezični rječnik obuhvaća oko 2400 najčešćih hrvatskih riječi s prijevodima na engleski (prijevod Jasna Novak Milić), njemački (Adriana Tomašić, Iva Cikojević, Željka Macan), francuski (Tomislava Bošnjak, Nina Rendulić), španjolski (Maša Musulin), talijanski (Gordana Dobravac), švedski (Jasna Novak Milić).

Jasna Novak Milić napravila je prve skripte s lekcijama za početnike kojima se služilo u nastavi: *Znam hrvatski* (1999) i *Kako se kaže...* (2001). Lidija Cvikić napravila je radnu bilježnicu za početnike (2003).

Suradnice Sveučilišne škole Marija Bošnjak i Lidija Cvikić napisale su leksički priručnik za početno učenje *Hrvatski u malom prstu 1*, pokratom HRUMP (2012), koji se sada može skinuti na stranicama izdavača Hrvatskoga filološkoga društva⁹. Uz taj je udžbenik nastalo nekoliko e-rječnika za engleski, talijanski, njemački, španjolski, slovački, poljski (također se mogu naći na poveznicama u okviru Biblioteke KROATINI), te francuski.

PRVI MEĐUNARODNI ZNANSTVENI SKUP HRVATSKOGA KAO INOGA JEZIKA¹⁰

Godina 2005. zaista je bila prekretnica za proučavanje i poučavanje hrvatskoga kao inoga jezika jer je, osim objavljivanja prve knjige, održan i Prvi međunarodni znanstveni skup o hrvatskome kao drugome i stranome jeziku – I. HIDIS koji je slijedom iskustva u nastavi Sveučilišne škole te znanstveno-istraživačkoga rada pokrenula Zrinka Jelaska sa svojim najbližim suradnicima. Prvi je HIDIS održan u Zagrebu 14. i 15. listopada 2005. godine u organizaciji Odjela za kulturu hrvatskoga jezika Hrvatskoga filološkoga društva s Hrvatskom maticom iseljenika kao suorganizatorom i Sveučilištem u Zagrebu kao pokroviteljem. Organizaciju skupa potpomogli su i Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Matica hrvatska i Školska knjiga. Predsjednica Organizacijskoga odbora bila

⁹ https://hfiloloskod.hr/wp-content/uploads/2013/02/Hrvatski_u_malom_prstu.pdf

¹⁰ Preuzeto iz članka Bošnjak, M., Kanajet Šimić, L. (2022) Sveučilišna škola hrvatskoga jezika i kulture: od Ljetne škole do Hrvatskoga internetskoga tečaja HiT-1, u I. Marković, I. Nazalević, I. M. Gligorić (ur.) *Riječi o riječi i Riječi*, Zbornik u čast Zrinki Jelaska, Zagreb: Disput, 143-157

◀ 1. HIDIS, 2005.

je Zrinka Jelaska, a predsjednik Programskoga odbora čuveni hrvatski jezikoslovac Josip Silić. Pokretanje ovakvoga skupa u znanstvenim je i stručnim krugovima naišlo na odobravanje i potporu, što je potvrdila i sama brojka od 64 izlagača, budući da do tada nije bilo specijaliziranoga skupa koji se bavi upravo tim područjem, a interes, istraživanja i spoznaje na tu temu bili su se već naveliko razvili (Gulešić Machata, Novak Milić, Udier 2006).

HIDIS se bavi poučavanjem i proučavanjem hrvatskoga onih koji ga uče kao neizvorni govornici te na jednome mjestu okuplja najrazličitije struč-

◀ 8. HIDIS, 2023.

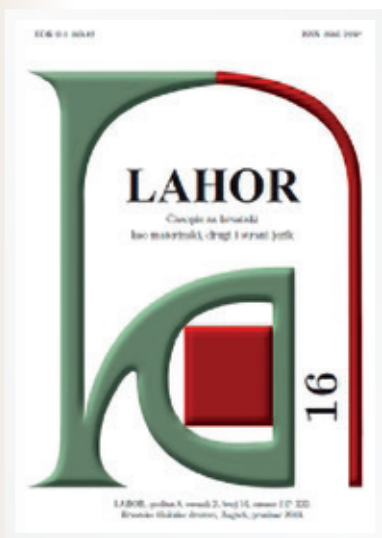

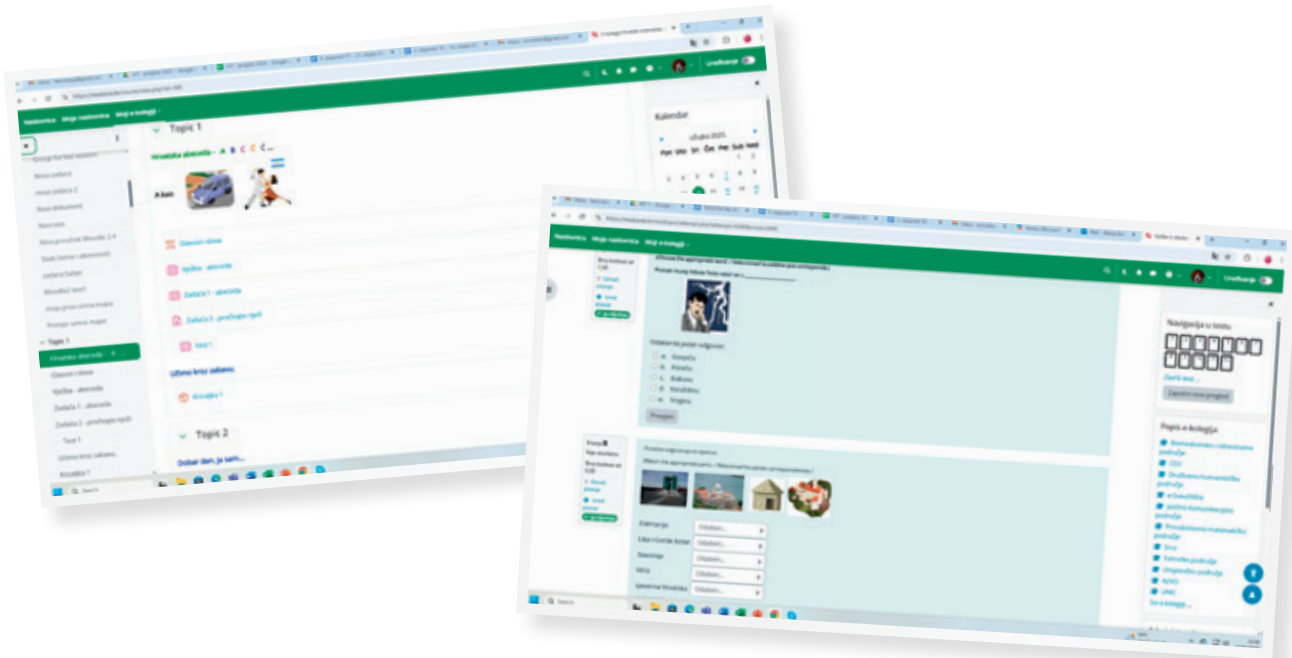
► 9. HIDIS, 2025.

njake koji se bave tim interdisciplinarnim područjem. Do danas je održano devet HIDIS-a, koji je u međuvremenu prilagodio svoj naziv u Međunarodni znanstveni skup Hrvatski kao ini jezik – HIDIS, u organizaciji Odjela za kulturu hrvatskoga jezika i Odjela za hrvatski kao ini jezik (koji je osnovala Zrinka Jelaska) Hrvatskoga filološkoga društva te u suradnji Hrvatske matice iseljenika i Odsjeka za kroatistiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

PRVI ČASOPIS ZA HRVATSKI KAO INI JEZIK

Iste godine kada je održan I. HIDIS profesorica Jelaska pokrenula je i Lahor, časopis za hrvatski kao materinski, drugi i strani jezik, jedini časopis koji je od početka usmjeren (i) na hrvatski kao ini jezik. „Lahor je, kako mu piše u prvome broju, začet 2005., a rođen 2006. godine kao najmlađi zakoniti član obitelji Hrvatskoga filološkoga društva. Dugo nije bilo časopisa koji bi se osim hrvatskim kao materinskim bavio i hrvatskim kao inim jezikom: stranim, drugim, nasljednim jezikom pa su ga mnogi priželjkivali ili samo sanjali, a kad su čuli da je u nastajanju, s (ne)strpljenjem su ga iščekivali. Mnogi su se spremili za njegov dolazak te ni uz kakvu ili simboličnu naknadu osmislili mu likovni i grafički izgled (zahvaljujemo još jednom Mirjani Kos za lijepi logotip s naslovnice), recenzirali radove (besplatno!), pripremili rubrike. Odbrali su mu ime, dugo su ga birali, anketom u kojoj su budući članovi obitelji i porodice glasali koja im se od ponuđenih kratica najviše sviđa. Pobijedio je Lahor, nastao od lingvistička analiza hrvatskoga. Poslije je to podrijetlo bilo zaboravljeno i Lahor je postao Lahor, uklopio se među svoje kao prava riječ.“ (Jelaska 2010: 253). Trenutno je časopis u mirovanju.

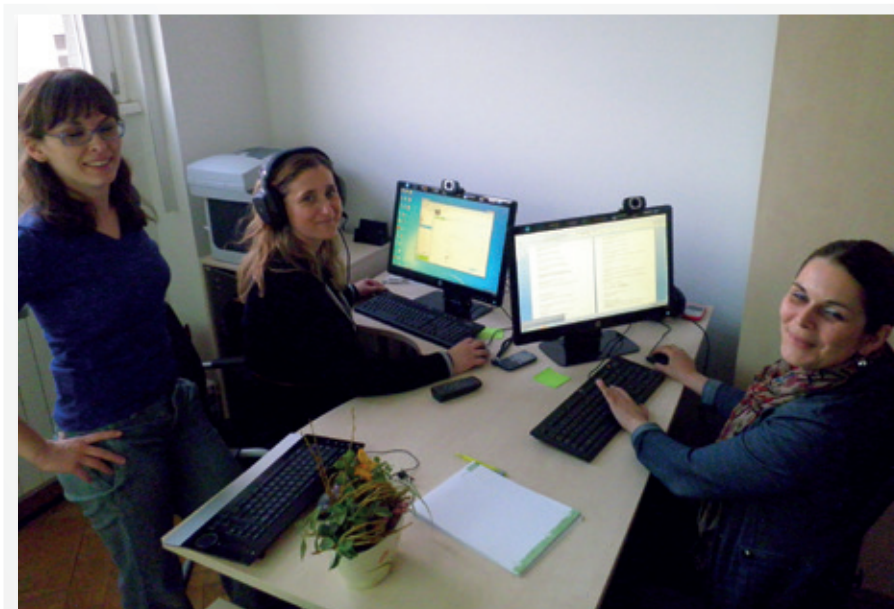

HRVATSKI INTERNETSKI TEČAJ HIT-1

Dugogodišnja suradnja Sveučilišta u Zagrebu i Hrvatske matice iseljenika dovela je i do izrade prvoga početnoga sveučilišnoga e-tečaja u Hrvatskoj koji se dvaput godišnje održava od proljeća 2011. godine. Njega je na poticaj Danire Bilić¹¹, tadašnje ravnateljice Hrvatske matice iseljenika te njezine suradnice Lade Kanajet Šimić, prijavio kao projekt tim suradnika Škole na čelu s voditeljicom Škole. Od početka smo surađivali s kolegama iz Sveučilišnoga računskoga centra Srce, ravnateljem Zoranom Bekićem i voditeljicom Centra za e-učenje Sandrom Kučina-Softić. Srce je upravo tih godina osnovalo Centar za e-učenje koji pruža potporu svim članovima akademske zajednice, pa je za potrebe e-tečaja HiT-1 nadgradilo postojeću inačicu Moodlea dvama modulima potrebnima za učenje jezika: modulom za snimanje zvuka i modulom za interaktivne igre, organizirao radionice za osposobljavanje stručnoga tima (Cvikić, Bošnjak, Kolaković 2012), a svih ovih godina pruža i stalnu tehničku podršku te je HiT-1 jedan od njihovih najdugovječnijih e-projekata učenja jezika (Bošnjak 2023). Na početku nazvan e-tečaj hrvatskoga kao inoga jezika u Hrvatskoj tečaj poslije dobiva naziv Hrvatski internetski tečaj HiT-1.

Naime, slijedom stalne interakcije s pojedincima, ustanovama i hrvatskim zajednicama izvan Republike Hrvatske te izražene potrebe za učenjem hrvatskoga *online*, posebice onih koji ne mogu doći na postojeće tečajeve ili im je to učenje u sredinama u kojima žive ograničeno, Hrvatska matica iseljenika je od ožujka do rujna 2008. godine provela upitnik o potrebama učenja hrvatskoga kao inoga jezika, s naglaskom na ispitivanje zainteresiranosti za učenje na daljinu. Ispitanici su odgovarali na ukupno deset pitanja kako bi se saznali dob i

¹¹ Danira Bilić (r. Nakić) tri je godine proglašavana najboljom košarkašicom Europe, a uvrštena je i u Fibinu Kuću slavnih.

► Autorice HiT-a Zrinka, Marija i Lidija u uredu u Zvonimirovoj ulici, 2012.

spol zainteresiranih polaznika, razina znanja hrvatskoga jezika, način na koji su ovladali hrvatskim, motivacija za učenjem, kao i željeni načini učenja. Odgovori su se automatski prikupljali u bazu podataka te je tijekom navedenih mjeseci zaprimljeno 737 odgovora koji su poslužili kao građa za analizu potreba.

Raspon godina ispitanika bio je od 6 do 79, a najviše je ispitanika bilo u dobi između 25 i 29 godina te 30 i 34 godine što se i očekivalo jer se radi o populaciji koja inače najviše sudjeluje i u klasičnim jezičnim programima. Najviše je sudionika ankete bilo iz Južne Amerike (44%), potom Europe (34%) te iz Sjeverne Amerike (18%). Kao razloge učenja hrvatskoga jezika više od polovice sudionika (58%) navelo je da se želi uklopiti u hrvatsko društvo jer se osjećaju Hrvatima, a obitelj i prijatelje navelo je njih 54%, dok se 17% ispitanika izjasnilo da im je znanje hrvatskoga potrebno radi posla. Istraživanje je pokazalo da je potreba za učenjem hrvatskoga jezika veća od ponude; da postoji potreba za e-učenjem hrvatskoga; da ispitanici žele interaktivno učenje; da postoji potreba za tečajem prvoga stupnja te da ispitanici žele formalni dokaz (svjedodžba, diploma i sl.) poznavanja hrvatskoga jezika (Cvikić, Jelaska i Kanajet Šimić 2010).

Na temelju rezultata ankete stručna je skupina u sastavu Zrinka Jelaska (voditeljica projekta), Lidija Cvikić (stručna savjetnica), Marija Bošnjak i Zrinka Kolaković (stručne suradnice) započela s izradom tečaja. Rad na izradi trajao je u razdoblju od svibnja 2009. do kraja 2010. godine tijekom kojega je stručna skupina odredila jezično-komunikacijske ishode, oblikovala silab tečaja, izradila strukturu nastavnih cjelina te jezične, kulturološke i komunikacijske materijale za sedam nastavnih cjelina zajedno s vježbama i zadacima za njihovu provjeru. Za sve su nastavne cjeline samostalno izrađeni i pripadajući multimedijalni sadržaji (videoisječci, audiosnimke, interaktivne jezične aktivnosti). Cjelokupni su sadržaj autorice unijele u sustav za e-uče-

nje MoD (prilagođeni Moodle), a sav posao na izradi tečaja obavljen je u skladu s hodogramom aktivnosti na projektu (Cvikić i Kanajet Šimić 2012).

Za likovno oblikovanje nastavnih cjelina zaslužan je Mislav Tomašinjak, a Gordana Dobravac i Maša Musulin zaslužne su za prijevode na engleski, odnosno španjolski jezik.

Izradu tečaja u svim njegovim fazama financirala je Hrvatska matica iseljenika. Donacijom Zaklade Adris pametnom pločom i računalima sa slušalicama opremljen je tadašnji ured iz kojega se jednim dijelom održavala nastava uživo (Zvonimirova 8 – zgrada u kojoj je do potresa 2020. godine bio smješten Ured za međunarodnu suradnju Sveučilišta u Zagrebu), kao i izrađen dio silaba za višu razinu. Vrijednost HiT-a prepoznali su Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih RH koje je financijski pomoglo u izradi, no osim toga je na tri godine (od 2013. do 2016. godine) zaposlilo Mariju Bošnjak kao prvu e-lektoricu hrvatskoga kao inoga jezika, a od 2019. godine Marija Bošnjak stalno je zaposlena kao e-lektorica na e-tečaju HiT-1 na Sveučilištu u Zagrebu. Središnji je državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske od 2015. do 2024. godine podupirao tečaj u obliku semestralnih stipendija. Od 2022. Sveučilište u Zagrebu dodjeljuje stipendije za HiT-1 hrvatskim potomcima iz Južne Amerike.

Koliko našim stipendistima iz iseljeničtva znači stipendija i mogućnost učenja jezika svojih predaka, može se zaključiti iz njihovih izjava koje su preuzete iz sveučilišnih novina *Universitas*,¹² br. 173, 25. ožujka 2024. godine.

Jesús Tomás Fluss Sirich iz Argentine – *Stipendija je bez sumnje bila jedan od najboljih načina za učenje hrvatskoga jezika. Iako jezik može biti težak za naučiti, nastavnici su bili jako entuzijastični i pomogli su mi puno. Nakon tečaja došao sam u Hrvatsku i već sam pomalo govorio, svi koje sam sreo, a posebno moja rodbina, bili su iznenađeni koliko dobro mogu govoriti na hrvatskom. Stoga velika hvala Sveučilištu u Zagrebu na ovoj prilici, e-tečaju HiT-1 koji me pripremio za moj dolazak i život u Hrvatskoj.*

Bernardo Pehar iz Urugvaja – *Bio sam jako uzbuđen prije nego sam trebao započeti e-tečaj HiT-1 jer je učenje hrvatskoga jezika oduvijek bio jedan od mojih najvećih snova, stoga sam bio vrlo zahvalan Sveučilištu u Zagrebu na ovoj prilici. Očekujem da će ovaj tečaj biti početak puta prema tom snu da ću moći govoriti jezikom svoga oca, bake i djeda te da ću se na taj način još više približiti svojim korijenima.*

Jesús Tomás Fluss Sirich nakon završetka HiT-a dobio je stipendiju Središnjega državnoga ureda za Hrvate izvan RH za učenje hrvatskoga u Hrvatskoj te je nastavio učiti jezik tijekom dva semestra u Dubrovniku.

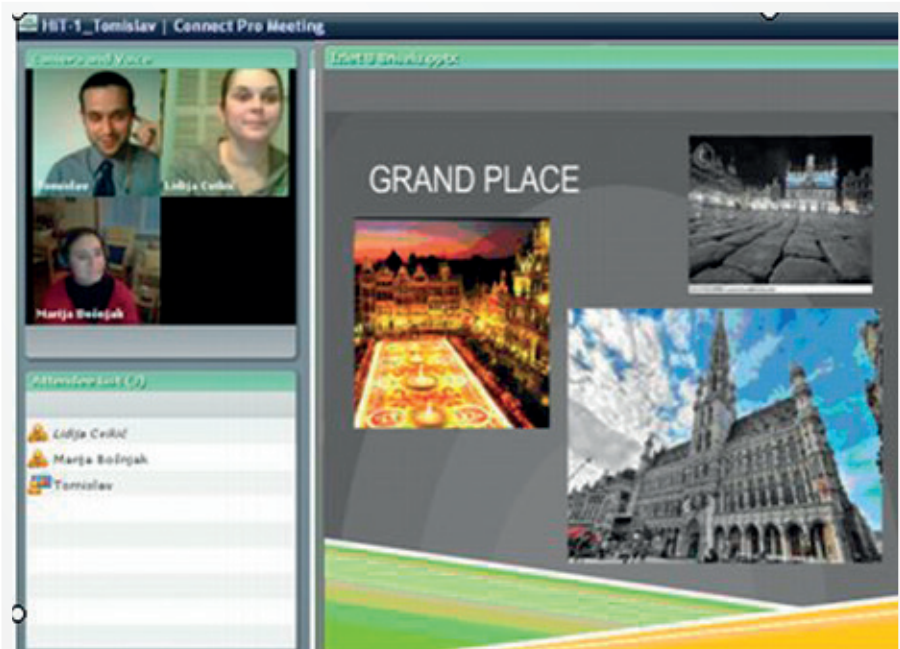
▲ Jesús Tomás Fluss Sirich, proljetni HiT-1, 2023.

▼ Bernardo Pehar, proljetni HiT-1, 2024.

¹² Universitas je zajednički medijski projekt Sveučilišta u Zagrebu i Sveučilišta u Splitu, obrađuje teme iz područja znanosti, visokoga obrazovanja i kulture, a izlazi jednom mjesečno kao posebni prilog u *Jutarnjem listu*, *Slobodnoj Dalmaciji*, *Novome listu* i *Večernjem listu*.

- ▶ Tomislav Šikić s profesoricama Marijom i Lidijom na usmenom ispitu, 2012.

E-tečaj HiT-1 provodi se dva puta godišnje (proljetni i jesenski semestar), sastoji se od sedam nastavnih cjelina za ovladavanje kojih polaznici imaju na raspolaganju ukupno dvanaest tjedana, a u čemu im pomažu iskusni nastavnici. Nastava je interaktivna, a pristup učenju jezika individualiziran te uključuje i obvezna 24 individualna sata s nastavnicima pomoću platforma za videokonferencije koju su tijekom prvih semestara uz glavnu e-lektoricu Mariju Bošnjak, provodile Lidija Cvikić i Zrinka Kolaković. Nekoliko semestara kasnije pridružila im se i kolegica Maša Musulin, zadnjih godina nastavu drži i Igor Marko Gligorić, a od jesenskoga semestra 2024. godine zbog povećanja broja polaznika, pa samim time i povećanja broja sati nastave uživo, nastavu održava i Martina Pliestic koja predaje i u Ljetnoj školi. Nastavnici su do sada održali više od 10 000 sati nastave uživo.

Nastavu uživo nije lako organizirati jer polaznici dolaze iz svih dijelova svijeta, iz različitih vremenskih zona (od -9 do +12 sati u odnosu na Hrvatsku), no s obzirom na njezinu važnost, nastava se održava od 6 ili 7 sati ujutro do 22, a ponekad i do 23 sata navečer kako bi se za sve polaznike našli odgovarajući termini (Bošnjak 2014). Autorice i suradnice tečaja u svim svojim radovima o e-tečaju HiT-1 naglašavaju da se nastava uživo pokazala jednim od najvažnijih dijelova programa e-tečaja HiT-1 iz više razloga (npr. Bošnjak i Landsman Vinković 2015, Bošnjak i Kanajet Šimić 2019, Bošnjak i Kolaković 2022). Prvi je onaj jezični jer je izravna i redovita komunikacija s nastavnikom i drugim učenicima od presudne važnosti za usvajanje i razvijanje vještina govorenja i razgovaranja. Drugi je razlog psihološke prirode jer redovitim pohađanju nastave, motiviranosti i uspješnom završetku tečaja uvelike pridonosi međudjelovanje nastavnika i učenika (Bošnjak i Kanajet Šimić 2017).

Koliko je nastava uživo važna potvrđuju i mišljenja polaznika iznesena u završnoj anonimnoj evaluaciji tečaja, a navodimo samo nekoliko njih (Bošnjak 2022):

- P1:** *Osim aktivnosti u e-sustavu obožavao sam nastavu uživo. Moje drage profesorice učinile su je zabavnom prilagođavajući je mojoj razini razumijevanja i znanja, pobrinule su se da u potpunosti „iskoriste“ moje komunikacijske vještine. Bez nastave uživo ovaj tečaj ne bi bio isti.*
- P2:** *Jako sam voljela nastavu uživo, bila je jako važan dio tečaja i veselila sam joj se. Nakon svakoga sata s profesorima osjećala sam da znam više.*
- P3:** *Veselio sam se nastavi sa svojim profesoricama. Iako sam se ponekad osjećao umorno nakon dugog radnog dana, tijekom i nakon sata osjećao sam se ispunjeno i motivirano. Jako mi se sviđjelo što su nastavu uživo prilagođavale mojim potrebama i interesima. Proveli smo puno vremena „gradeći“ moj rječnik i razgovarajući o gramatičkim, ali i o svakodnevnim temama. Hvala vam!*
- P4:** *Uz ovaj tečaj na kraju svake lekcije i na kraju svakoga sata uživo osjećao sam se sretno i ostvareno. Zahvaljujući ovome tečaju, osjećam se samouvjerenije u govoru i čitanju na hrvatskome. Ovo je moj treći tečaj hrvatskoga jezika i bio je najbolji koji sam dosad pohađao. Promovirat ću ga među našim iseljenicima u Južnoj Americi.*
- P5:** *Mislim da je ovo sjajan tečaj. Ima znatno više materijala nego što sam očekivala od online tečaja, a s obzirom da sam imala nastavu uživo dvaput tjedno – osjećala sam se kao da sam bila na nastavi u razredu.*

Osim pisanih komentara u evaluacijama, koliko je važna nastava uživo našim polaznicima pokazuje i činjenica da većina njih nije propustila gotovo ni jedan sat. Bilo je onih koji su se javljali s koncerta, iz vlaka, iz taksija, s poslovnoga ručka, s putovanja, s plaže, a neki su se morali zbog vremenskih razlika buditi u četiri ujutro ili ići spavati u ponoć, ali su se ‘žrtvovali’ samo kako ne bi propustili sat. Iz toga se očitava još jedna prednost *online* učenja, a to je da ga ni prostor ni vrijeme ne mogu ograničiti, može se sudjelovati na nastavi bilo gdje i bilo kada, važno je imati dobar internet, a ni loš internet ne sprječava održavanje nastave. Čak i ako veza ‘pukne’ nekoliko puta tijekom sata, ne obraća se pažnja na to, nego se nastavlja dalje s nastavom kao da se ništa nije dogodilo. Svi polaznici ističu u svojim završnim evaluacijama da je tečaj odlično napravljen i organiziran, da ima dovoljno sadržaja za rad u e-sustavu te da je on jednostavan za korištenje, ali da kvaliteti tečaja uvelike doprinosi nastava uživo. Neki su izjavili da im sati uživo znače više od psihoterapije jer je to nešto što rade za sebe, posebno tijekom pandemije, a mnogi ma je od njih tjedno virtualno putovanje u Hrvatsku barem dijelom nadomjestilo nemogućnost stvarnoga dolaska u Lijepu Našu. Sati uživo nisu samo posvećeni gramatici, ponavljanju riječi, oni su kao i sam jezik mnogo više od toga, stoga su tjedna druženja često ispunjena smijehom, pijuckanjem kave,

▲ Susret s Terezijom i Elizabeth Kalmar iz Kolumbije, stipendisticama Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan RH, 2016.

razgovorom o kulturi, glazbi, tradiciji, često se razmjenjuju recepti, pa polaznici šalju fotografije svojih kremšnita, međimurskih gibanica, fritula...¹³

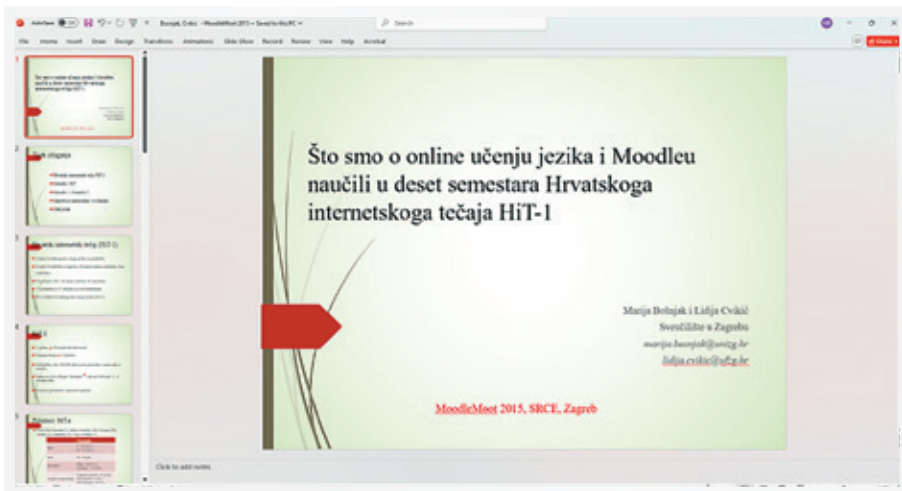
Raduje nas i što smo od 427 polaznika do sada imali priliku upoznati njih 60-ak tijekom njihova posjeta Zagrebu. Ti su susreti jako emotivni, ali i zanimljivi jer se po prvi put vidimo uživo i u cijelosti.

Od proljetnoga probnoga tečaja 2011. do kraja 2025. održan je trideset i jedan semestar nastave, a tečaj je pohađalo 427 polaznika iz 60 zemalja (Alžir, Argentina, Australija, Austrija, Belgija, Bolivija, Brazil, Čile, Danska, Ekvador, Engleska, Finska, Francuska, Filipini, Grčka, Gruzija, Gvatemala, Hong Kong, Hrvatska, Indonezija, Indija, Irska, Italija, Japan, Jordan, Južna Afrika, Južna Koreja, Kanada, Katar, Kina, Kolumbija, Kostarika, Latvija, Litva, Luksemburg, Mađarska, Malta, Malezija, Nizozemska, Norveška, Novi Zeland,

Njemačka, Panama, Paragvaj, Peru, Poljska, Portugal, Rusija, Sjeverna Irska, Škotska, Španjolska, Švedska, Švicarska, Tajland, Turska, Ukrajina, Urugvaj, Venezuela, Zambija, Wales) s različitih kontinenata: Australija, Novi Zeland, Afrika, Južna Amerika, Sjeverna Amerika, Europa, Azija.

Do sada je tečaj pohađalo oko 60% nasljednih i 40% stranih učenika u dobi od 17 do 80 godina, ali najviše u dobi od 25 do 45 godina. Program je uspješno završilo čak 91% polaznika (odustalo je od programa samo 4% polaznika, 4% nije polagalo završni ispit, a 1% ispit nije položilo).

Polaznici koji polože i pismeni i usmeni ispit dobivaju diplomu Sveučilišne škole hrvatskoga jezika i kulture Sveučilišta u Zagrebu koju potpisuju rektor Sveučilišta u Zagrebu i voditelj Škole te dvojezični i dvokulturni prijepis ocjena (raspon od 2D do 5A+), koje su sažeti prikaz njihova rada i postignuća (Bošnjak i Jelaska 2016). Posebno se ocjenjuje usmeni, a posebno pismeni ispit.

¹³ Dvadeset semestara HiT-a, časopis Matica, br. 7, srpanj 2020.

e-tečaja HiT-1 2011. godine jer su polaznici željeli nastaviti učiti hrvatski. Budući da nije postojao e-tečaj za razine više od početničke, u jesen iste godine organiziran je Individualni e-tečaj Hej koji se provodi i danas. Hej se sastoji od 10 sati nastave uživo pomoću platforma za videokonferenciju bez aktivnosti u e-sustavu MoD, bez ispitivanja i ocjenjivanja.

Na samome početku e-tečaj Hej pohađali su samo bivši polaznici HiT-a, no uskoro su ga počeli pohađati i svi ostali zainteresirani polaznici čija je razina znanja hrvatskoga viša od početničke. Do kraja 2025. godine pohađalo ga je 127 polaznika iz 34 zemlje (Albanija, Australija, Austrija, Belgija, Brazil, Češka, Čile, Francuska, Grčka, Hong Kong, Hrvatska, Indonezija, Italija, Japan, Kanada, Kina, Mađarska, Makedonija, Nizozemska, Norveška, Njemačka, Peru, Poljska, Portugal, Rumunjska, Rusija, SAD, Slovenija, Španjolska, Švedska, Švicarska, Ujedinjeni Arapski Emirati, Ukrajina, Velika Britanija). Neki su polaznici pohađali po nekoliko paketa (4 polaznika više od 10 paketa, 12 više od 5 paketa), tako da je do kraja 2025. godine održano 350 paketa nastave, odnosno održano je više od 3500 sati nastave uživo.

Među polaznicima e-tečaja Hej 65 je bivših polaznika HiT-a, 15 bivših polaznika Ljetne škole, a 47 je potpuno novih polaznika. Zanimljivo je da je 9 polaznika pohađalo sva tri programa obuhvaćena Sveučilišnom školom, odnosno pohađali su e-tečaj HiT-1, Individualni e-tečaj Hej te Ljetnu školu.

Što o e-tečajevima HiT-1 i Hej i o iskustvu e-učenja misle neki od polaznika navodimo u nastavku.

Sergio Fernandes de Lima rođen je u Brazilu, ali već nekoliko godina živi i radi kao profesor engleskoga jezika u Hong Kongu. Baka s očeve strane podrijetlom je iz Slavonije, a Sergio je već nekoliko puta posjetio Hrvatsku pa smo se imali prilike upoznati i uživo. U listopadu 2025. godine dobio je hrvatsko državljanstvo, a uskoro se želi i preseliti u Hrvatsku. E-tečaj HiT-1 pohađao je u jesenskome semestru 2015. godine, a već od siječnja 2016. godine pohađao je i e-tečaj Hej.

▼ Sergio i Marija tijekom susreta u Zagrebu, 2016.

Sergio Fernandes de Lima – *Most. Ključ. Iskra.* Sve su mi to predstavljali online tečajevi hrvatskoga koje nudi Sveučilišna škola hrvatskog jezika i kulture. Odrastajući u Brazilu, Hrvatsku sam poznao jedino kroz ulomke života u Slavoniji iz priča koje mi je pričala baka. Kao potomak hrvatskih iseljenika, osjećao sam snažnu potrebu da hrvatsku kulturu doživim na dubljoj razini, ali to nije bilo moguće bez poznavanja jezika. Tečajevi HiT-1 i Hej omogućili su mi da premostim tu prepreku. Prijateljski nastrojeni, profesionalni i obrazovani nastavnici naučili su me daleko više od samog jezika – bili su most koji me povezao s mojom baštinom, ključ koji je otključao riznicu naše prelijepo kulture, a iskra koju su zapalili, sada je vatra koja i dalje gori dok nastavljam s učenjem.

Andrei Jerkovich rođen je u Sjedinjenim Američkim Državama, ali već nekoliko godina živi s obitelji u Londonu. Otac je podrijetlom s otoka Hvara, kamo Andrei odlazi svako ljeto. E-tečaj HiT-1 pohađao je u jesenskome semestru 2020. godine, a od proljeća 2021. pohađa e-tečaj Hej.

Andrei Jerkovich – *Kad razmišljam o pitanju “što mi je nastava hrvatskoga jezika značila”, shvaćam koliko mi je pomogla! Ne govorim savršeno, ali ono što sam mogao naučiti je sjajno.*

Pohađanje nastave na e-tečajevima Sveučilišta u Zagrebu, prvo HiT-a, a sada Hej-a, pomoglo mi je poboljšati vladanje jezikom u svim područjima: od čitanja i pisanja do razumijevanja i govorenja. No tečajevi hrvatskoga značili su mi puno više od poboljšanja jezičnih vještina.

Bolje poznavanje hrvatskoga donijelo mi je i mnoge druge koristi: dublju povezanost s obitelji i Hrvatima općenito; bolje razumijevanje hrvatske kulture i veći interes za praćenje hrvatskih vijesti, sporta i aktualnih događanja u zemlji; pomoglo mi je u sporazumijevanju i sklapanju poslova kad sam u Hrvatskoj; motiviralo me na prijavu za hrvatsko državljanstvo; potaknulo me da učim i svoju djecu koju sam također upisao na tečaj hrvatskog jezika.

Teško je pronaći tako kvalitetnu nastavu hrvatskog i zbog toga sam vrlo zahvalan što sam naišao na tečajeve HiT i Hej. Kao potomka Hrvata koji živi u iseljničtvu, sati hrvatskoga koje sam pohađao približili su me zemlji mojih predaka.

Fumi Kato rođena je, živi i radi u Japanu. Nema hrvatsko podrijetlo, a ljubav prema Hrvatskoj počela je prvo preko nogometa, ali se nakon prvoga posjeta Hrvatskoj to zanimanje, ne samo za nogomet nego za sve što je hrvatsko, još više produbilo. Nekoliko je puta posjetila Zagreb i Hrvatsku. Kao i Andrei i Sergio, i Fumi je naša dugogodišnja polaznica, no za razliku od njih, Fumi je pohađala i Ljetnu školu, tako da je ona jedna od 9 polaznika koji su pohađali sva tri programa koji su sastavni dio Sveučilišne škole hrvatskoga jezika i kulture. E-tečaj HiT-1 pohađala je u proljetnome semestru 2016. godine, od rujna 2016. pohađa e-tečaj Hej, dok je u Ljetnu školu došla 2019., stoga je Fumi jedna od polaznica naših programa s najdužim stažom.

Fumi Kato – *Nakon što sam posjetila Hrvatsku i oduševila se njezinom ljepotom i kulturom, silno sam željela naučiti i jezik. Odlučila sam početi s tečajem HiT-1 koji predstavlja vrlo strukturiran online tečaj, mješavinu samostalnog učenja i razgovora s nastavnice, gdje osnovno znanje hrvatskog možete graditi korak po korak.*

Po završetku tromjesečnog tečaja upisala sam se na Hej, individualnu online nastavu koja je prilagođena interesima i znanju svakog pojedinog učenika. Uz napredniji stupanj gramatike nastavnik bira materijale prema interesu svakog studenta (u mom slučaju balet, nogomet...) što mi je pomoglo da koristim gramatiku u stvarnom životu.

Pohađala sam i Ljetnu školu u Zagrebu, intenzivan i zahtjevan program s dosta zadaća za vježbu kod kuće. Do kraja škole osjećala sam da se moje poznavanje jezika značajno poboljšalo, a mnogobrojne aktivnosti u okviru

▲ Andrei Jerkovich tijekom nastave uživo, 2025.

▼ Jedan od susreta Fumi i Marije u Zagrebu, 2025.

MALA ŠKOLA HRVATSKOGA JEZIKA I KULTURE I DRUGI PROGRAMI

Uspjeh i važnost Sveučilišne škole potaknuli su Silviju Leticu i njezina suradnika Pavla Jerolimova pokrenuti ljetni program namijenjen mlađem uzrastu. Stoga su osmislili i 1993. godine prvi put organizirali Malu školu hrvatskoga jezika i kulture za djecu i mlade u dobi od 9 do 14 godina. Pojmom *mala* nije se željelo ukazati na veličinu, tj. trajanje programa, već na uzrast polaznika u odnosu na Sveučilišnu *veliku* školu.

Mala škola je jedini program takve vrste u Republici Hrvatskoj, a podrazumijeva jezične i kreativne radionice te sportske i zabavne aktivnosti koje su sve podjednako zastupljene u procesu ovladavanja hrvatskim jezikom i poznavanja drugih sastavnica hrvatskoga identiteta, a provode ga učitelji hrvatskoga kao inoga jezika, lutkarski, dramski i plesni pedagozi, kineziolozi te drugi stručnjaci (Jerolimov, Kanajet Šimić, 2018). Rad škole, kao i posebna atmosfera desetodnevnoga boravka u dječjem odmaralištu na moru te međusobno druženje i sklapanje cjeloživotnih prijateljstava mladih polaznika i njihovih voditelja riječima i slikom prikazani su u monografiji *Spomenak* (2012) koja je obuhvatila prvih dvadeset godina djelovanja. Od 1993. do 2025. ovaj je jedinstveni program okupio 1946 djece iz 44 europske i preocean-ske zemlje (Argentina, Australija, Austrija, Belgija, Bosna i Hercegovina, Brazil, Bugarska, Crna Gora, Češka, Čile, Danska, Finska, Francuska, Grčka, Hrvatska, Irska, Italija, Kanada, Katar, Kosovo, Kuvajt, Luksemburg, Mađarska, Makedonija, Meksiko, Nizozemska, Norveška, Njemačka, Oman, Poljska, Rumunjska, Sjedinjene Američke Države, Slovačka, Slovenija, Srbija, Španjolska, Švedska, Švicarska, Turska, Ujedinjeni Arapski Emirati, Ujedinjeno Kraljevstvo/Velika Britanija, Škotska i Sjeverna Irska, Venezuela) te 121 voditelja različitih radionica.

No, vrijednost Male škole ne mjeri se samo u brojkama, već i u dosezima koje je imala kroz razne programe koji su iz nje proizašli. Naime, slijedom iskustva s provođenjem Male škole te njezina uspjeha i popularnosti, kao i iskazanoga interesa hrvatskih zajednica da se sličan program ponudi školama u njihovim sredinama, Hrvatska matica iseljenika osmislila je nekoliko novih programa.

◀ Mala škola hrvatskoga jezika i kulture, 2018.

- ▶ Hrvatski dani u Chicagu, 2007.

Matičini Hrvatski dani za djecu, mlade, učitelje i roditelje provodili su se krajem 1990-ih te od 2004. do 2009. u mnogobrojnim hrvatskim sredinama diljem svijeta (Švedska, Švicarska, Slovačka, Makedonija, SAD, Australija). Po-drazumijevali su jezične i kreativne radionice za djecu te radionice za učitelje, uz popratni program multimedijalne izložbe, filmskog kutića, kratkih scenskih uprizorenja, izložbe nastavnih materijala, tematskih susreta, razgovora i sl. Posljednjih godina, točnije 2017. – 2019., u organizaciji Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske te partnerstvu Hrvatske matice iseljenika, Agencije za odgoj i obrazovanje, Ministarstva znanosti, obrazovanja i mladih, Ministarstva vanjskih i europskih poslova i drugih institucija provedene su radionice i seminar za učenike i učitelje u Kanadi, SAD-u i Australiji, a od 2025. je započeo novi ciklus održavanjem programa u Kanadi.

Također, u novije su doba Hrvatski dani dobili svoj nastavak i nadopunu u programima Putujuća škola i Igračka u srcu. Želeći, uz učenje i njegovanje hrvatskoga jezika, potaknuti i razvoj stvaralaštva i kreativnosti djece i mladih uz učenje i promociju hrvatske tradicijske kulture te međusobno umrežavanje i povezivanje s domovinom Hrvatskom, Hrvatska matica iseljenika je 2018. u suorganizaciji sa Zakladom hrvatskih studija u Sydneyu i Hrvatskom

- ▶ Igračka u srcu u Boki kotorskoj, 2019.

školom u Bostonu započela provoditi multimedijalni program naziva Igračka u srcu (inspirirana hrvatskom tradicijskom kulturom), namijenjen hrvatskim školama, katoličkim misijama, društvima i udrugama te drugim relevantnim institucijama izvan Hrvatske. Prvonagrađeni radovi u kategorijama likovnih, fotografskih, video i literarnih radova dio su mobilne multimedijalne izložbe koja je prvo bila predstavljena u Zagrebu, a narednih se godina zajedno s prikladnim radionicama počela prikazivati u zainteresiranim sredinama te je do sada održana u Crnoj Gori, Italiji, Mađarskoj i Rumunjskoj.

Program Putujuća škola namijenjen je djeci pripadnicima hrvatske nacionalne manjine u 12 europskih zemalja, kao i pripadnicima drugih hrvatskih zajednica u svijetu, a zajednički ga provode Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske i HMI. Dosad se uspješno održao u Sjevernoj Makedoniji, Sloveniji i Italiji.

Kako bi se susreti s učiteljima i djecom nastavili i nakon realiziranih programa (Male škole, Hrvatskih dana,...), a također i iskoristile dobre strane uporabe informacijskih i komunikacijskih tehnologija u učenju i poučavanju, 2008. godine je u HMI-ju nastala ideja o jedinstvenom portalu u cilju pružanja stručne pomoći, međusobnoga razmjenjivanja znanja i iskustva, pružanja različitih informacija o Hrvatskoj i sl. Rezultat ideje bio je 2011. godine pokrenuta mrežna stranica *hrID* – Hrvatski izvan domovine na kojoj se mogu pronaći mnogobrojni materijali, aktivnosti i ideje za ovladavanje hrvatskim jezikom te organiziranje i provođenje nastave. Namijenjena je nastavnicima hrvatskoga izvan domovine, učenicima, roditeljima te svima zainteresiranima za različite informacije o Hrvatskoj. Od travnja 2017. stranica ima i svoju Facebook inačicu, kao nadogradnju istoimene mrežne stranice te obje služe kao *online* riznica materijala za nastavu inojezičnoga hrvatskoga.

Najnoviji rezultat djelatnosti proizašlih iz Male škole je priručnik pod nazivom *Sasvim drukčiji jezik* – Dramske i lutkarske scenske igre s tekstovima za ovladavanje i poučavanje hrvatskoga kao inoga jezika, autorica Diane Čosić, Livije Krofin, Grozdane Lajić Horvat, Sare Milavec i Lade Kanajet Šimić, koji je objavljen sredinom 2023., a povodom obilježavanja 30. godišnjice Male škole hrvatskoga jezika i kulture. Priručnik se bavi neformalnim oblicima poučavanja i ovladavanja hrvatskim kao inim jezikom. Budući da sadrži i dramske i lutkarske scenske igre, osim svoje primarne namjene, on donosi saznanja koja su općenito primjenjiva u području lutkarske i dramske pedagogije. Uz kombinaciju teorijskoga i praktičnoga pristupa ovim temama, knjiga sadrži i izbor od 40 igrokaza nastalih u Matičinoj Maloj školi namijenjenih hrvatskoj nastavi u inozemstvu, pripremnoj nastavi hrvatskoga jezika u Hrvatskoj, redovitoj nastavi hrvatskoga jezika kao i lutkarskim i dramskim skupinama. Priručnik je i višefunkcionalan jer su igre, vježbe i tehnike navedene u tekstovima posebno označene i povezane s pojmovnikom i QR kodom koji vodi na zasebnu mrežnu stranicu s objašnjenjima. Knjiga ima i svoju englesku inačicu s igrokazima na hrvatskome jeziku (Kanajet Šimić 2024).

▲ Putujuća škola u Moliseu, 2024.

▶ Plitvička jezera, 2014.

DODATAK

LITERATURA

- Bošnjak, Marija (2023). HiT-1 i MoD vode uspješan suživot već 14 godina. *MoodleMoot Hrvatska 2023*. Zagreb: Sveučilišni računski centar (SRCE).
- Bošnjak, Marija (2022). *Rječnički razvoj inojezičnih učenika hrvatskoga na početnome e-tečaju*. Doktorski rad. Zagreb: Filozofski fakultet.
- Bošnjak, Marija (2014). Norma e-lektora hrvatskoga kao inoga jezika: proučavanje slučaja e-tečaja HiT-1. *Lahor: časopis za hrvatski kao materinski, drugi i strani jezik*, 18, 129-151.
- Bošnjak, Marija, Cvikić, Lidija (2012). *Hrvatski u malom prstu 1 – leksički priručnik za početno učenje hrvatskoga kao inoga jezika na kratkim intenzivnim tečajevima*, Zagreb: Hrvatsko filološko društvo
- Bošnjak, Marija, Jelaska, Zrinka (2016). Strani i nasljedni učenici na e-tečaju. U: Sanda Lucija Udier i Kristina Cergol Kovačević (ur.). *Metodologija i primjena lingvističkih istraživanja: Zbornik radova s međunarodnoga znanstvenog skupa Hrvatskoga društva za primijenjenu lingvistiku održanoga od 24. do 26. travnja 2015. godine u Zadru* (str. 427-440). Zagreb: Srednja Europa i HDPL.
- Bošnjak, Marija, Kanajet Šimić, Lada (2022). Sveučilišna škola hrvatskoga jezika i kulture: od Ljetne škole do Hrvatskog internetskog tečaja HiT-1. U: Ivan Marković, Iva Nazalević Čučević i Igor Marko Gligorić (ur.). *Riječi o riječi i Riječi: Zbornik u čast Zrinki Jelaska* (str. 143-157). Zagreb: Disput.
- Bošnjak, Marija, Kanajet Šimić, Lada (2019). Dvadeset semestara Hrvatskoga internetskoga tečaja HiT-1. U: Kukavica, Vesna (ur.). *Hrvatski iseljenički zbornik 2020: 59-67*. Zagreb: Hrvatska matica iseljenika.
- Bošnjak, Marija, Kanajet Šimić, Lada (2017). Inojezični hrvatski u virtualnome svijetu: dvanaest semestara Hrvatskoga internetskoga tečaja HiT-1. U: M. Sopta, V. Lemić, M. Korade, I. Rogić, M. Perić Kaselj (ur.). *Hrvatska izvan domovine: zbornik radova predstavljenih na Drugom hrvatskom iseljeničkom kongresu u Šibeniku* (str. 653-660). Zagreb: Centar za istraživanje hrvatskoga iseljeničtva i Centar za kulturu i informacije Maksimir.
- Bošnjak, Marija, Kolaković, Zrinka (2022). The HiT-1 e-course: ten years of successfully teaching and learning Croatian as a foreign, second and heritage language. *DiSlaw: Didaktik slawischer Sprachen* 2(1): 57-72.
- Bošnjak, Marija, Landsman Vinković, Mirela (2015). Croatian and German as a foreign language in a virtual environment – advantages and disadvantages. U: Kužić, Tina i sur. (ur.). *The 8th International Language Conference on The Importance of Learning Professional Foreign Languages for Communication between Cultures: 18-26*. Zagreb: University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences.
- Cvikić, Lidija (2016). *Hrvatski kao ini jezik – odabrane teme*. Zagreb: Hrvatsko filološko društvo.
- Cvikić, Lidija, Bošnjak, Marija, Kolaković, Zrinka (2012). Hrvatski kao ini jezik u računalnome okružju – glotodidaktička promišljanja. U: Marica Čilaš Mikulić, Antonio-Toni Juričić i Sanda Lucija Udier (ur.). *Savjetovanje za lektore hrvatskoga kao inoga jezika, 1. zbornik radova: 97-106*. Zagreb: Ffpress.
- Cvikić, Lidija, Kanajet Šimić, Lada (2012). Mogućnosti uporabe suvremenih tehnologija u nastavi hrvatskoga jezika. U: Ante Bežen, Milan Bošnjak (ur.). *Hrvatska nastava u inozemstvu: priručnik za učiteljice i učitelje* (str. 197-203). Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta i Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Čilaš Mikulić, Marica, Gulešić Machata, Milvia, Pasini, Dinka, Udier, Sanda Lucija (2006). *Hrvatski za početnike 1*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.

- Čosić, Diana, Kroflin, Livija, Lajić Horvat, Grozdana, Milavec, Sara, Kanajet Šimić, Lada (2023). *Sasvim drukčiji jezik: Dramske i lutkarske scenske igre s tekstovima za ovladavanje i poučavanje hrvatskoga kao inoga jezika*. Zagreb: Hrvatska matica iseljenika.
- Goll, Nenad. Tečaj hrvatskoga u Čileu. (1980. 30/10). *Matica: mjesečna revija Hrvatske matice iseljenika*, str. 9.
- Goll, Nenad. Matica's Winter School. (1988. 38/1-2). *Matica: mjesečna revija Hrvatske matice iseljenika*, str. 7.
- Greblo, Mirjana. Summer School. (1980. 30/9). *Matica: mjesečna revija Hrvatske matice iseljenika*, str. 32.
- Gulešić Machata, Milvia, Novak Milić, Jasna, Udier, Sanda Lucija (2006). HIDIS - Prvi znanstveni skup o hrvatskome kao drugome i stranome jeziku. *Lahor: časopis za hrvatski kao materinski, drugi i strani jezik* 1(1), 111-127. Dostupno na <https://hrcak.srce.hr/10896>
- Jelaska, Zrinka (2007). Ovladavanje jezikom: izvornojezična i inojezična istraživanja. *LAHOR: časopis za hrvatski kao materinski, drugi i strani jezik*, 3, 86-99.
- Jelaska, Zrinka i sur. (2005). *Hrvatski kao drugi i strani jezik*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
- Jelaska, Zrinka (1996, 2001, 2003...). *Basic Croatian Grammar, Part 1: Sounds, Forms, Word Classes*. Skriptna izdanja. Zagreb: Sveučilišna škola hrvatskoga jezika i kulture.
- Jerolimov, Pavao, Kanajet Šimić, Lada (2017). Četvrt stoljeća Male škole hrvatskoga jezika i kulture. U: Vesna Kukavica (ur.). *Hrvatski iseljenički zbornik 2018* (str. 55-67). Zagreb: Hrvatska matica iseljenika.
- Kanajet Šimić, Lada (2024). Uloga Hrvatske matice iseljenika u očuvanju hrvatskoga jezika i kulture. Zagreb: *Međunarodna znanstveno-stručna konferencija Škole hrvatskoga jezika i kulture u prekomorskim zemljama uz obilježavanje 50 godina osnivanja hrvatskih izvandomovinskih škola Amerike i Kanade (HIŠAK-CSAC)*.
- Kanajet Šimić, Lada (2020). Jezik kao integracijsko sredstvo očuvanja identiteta. U: Vesna Kukavica (ur.). *Hrvatski iseljenički zbornik 2021* (str. 53-63). Zagreb: Hrvatska matica iseljenika.
- Kanajet Šimić, Lada (ur.) (2013). *Spomenak - Monografija Male škole hrvatskoga jezika i kulture (1993.-2012.)*. Zagreb: Hrvatska matica iseljenika.
- Medved Krajnović, Marta (2010). *Od jednojezičnosti do višejezičnosti: Uvod u istraživanja procesa ovladavanja inim jezikom*. Zagreb: Leykam International.
- Vujović, Predrag. Ljetna škola MIH i Sveučilišta Kansas (SAD) (1988. /9). *Matica: mjesečna revija Hrvatske matice iseljenika*, str. 11.

RECENZIJE

Rukopis i prilozi za monografiju *Povjestice* Marije Bošnjak i Lade Kanajet Šimić o Sveučilišnoj školi hrvatskoga jezika i kulture te drugim Matičinim programima u kojemu se uči(o) hrvatski jezik vrlo je zanimljivo, čitljivo i sadržajno raznoliko djelo kojim je predstavljena njihova povijest i sadašnjost. Autorice su se potrudile dati bitne podatke, ali i pribaviti izjave mnogih bivših sudionika u programima te slikovnim priložima pokazati razgranatost i utjecaj tih programa i na učenike, ali i na učitelje hrvatskoga u njihovoj karijeri. *Povjestice* pokazuju kako je Škola u kojoj su radile glavninu njezina postojanja postala sjajan primjer predstavljanja hrvatskoga jezika i kulture te povezivanja potomaka hrvatskoga iseljeničtva s domovinom svojih roditelja, ali i predstavljanja hrvatskoga jezika, kulture, kao i samih suradnih ustanova i drugih stranih studenata i polaznika. Budući da su ljetni i zimski programi, kao i e-tečajevi, bili prvi takvi društveni programi koji su nudili stručno poučavanje hrvatskoga jezika i terensko sudjelovanje u raznolikom bogatstvu hrvatske kulturne ponude, ova je knjiga i svojevrsan spomenik toga uspjeha obju suradnih ustanova.

Tekstovi su pisani biranim stilom, dovoljno jednostavnim da će ga s radošću čitati i bivši i budući polaznici. Priložene izjave zadovoljnih i zahvalnih sudionika donose ljudsku stranu priče upotpunjenu lepršavim fotografijama koje su zabilježile mnoge sretne trenutke i njih i drugih sudionika. Autorice su se potrudile spomenuti i izravno, a još više neizravno pohvaliti velik broj suradnika Sveučilišne škole nimalo ne ističući vlastiti trud u njezinu uspjehu, koji je izrazito velik.

Činjenica da je programe Sveučilišne škole pohađalo skoro dvije tisuće polaznika, a u njezin rad bilo uključeno znatno više od stotinu ljudi (samo je u jezičnoj nastavi spomenuto osamdeset i sedam ljudi), od kojih su neki bili, a neki su danas poznati i bitni akademski, kulturni ili politički djelatnici u Hrvatskoj i izvan nje, već sama pokazuje o kakvu je veliku uspjehu Sveučilišta u Zagrebu i Hrvatske matice iseljenika riječ. Iz teksta se čita i zahvalnost mnogim drugim ustanovama i suradnicima, od onih uglednih do (svojedobno) najmanjih.

Vjerujem da će ova knjiga biti svjedočanstvo uspjeta posla mnogih ljudi koji su se trudili poučavati hrvatski jezik i kulturu te predstavljati i nuditi mnogo od njihova bogatstva i ljepota. Time će biti i izvrstan promidžbeni proizvod koji će svi uključeni, od čelnika obju ustanova do svih koji su u njoj radili bilo koliko i bilo kada, moći s ponosom darivati svima zainteresiranim, poglavito hrvatskomu iseljeničtvu.

Stoga sa zadovoljstvom preporučujem da se ova knjiga dviju autorica objavi.

Dr. sc. Zrinka Jelaska,
voditeljica Sveučilišne škole hrvatskoga
jezika i kulture od 1993. do 2024.

Povjestice, monografiju Sveučilišne škole hrvatskoga jezika i kulture, autorica Marije Bošnjak i Lade Kanajet Šimić, pročitala sam doslovno u jednom dahu. Za nekoga tko je u radu Sveučilišne škole sudjelovao od njezinih ranih dana, *Povjestice* su poput davno zametnutog, a potom pronađenog spomenara. Sa svakom stranicom podsjećaju na ljude i događaje, na izrečeno i neizrečeno, na osjećaj pripadnosti, prijateljstvo i kolegijalnost, na anegdote i mnoge zaboravljene detalje koje su autorice brižno izvukle iz dokumenata i arhiva, novinskih članaka i privatnih fotoalbuma.

Svatko tko je nakon mnogo godina pokušao unijeti kakav-takav red u kutiju prepunu razbacanih fotografija i dokumenata zna koliki je to posao. Autorice su učinile upravo to, ali i mnogo više: djeliće priča o Sveučilišnoj školi, o ljudima koji su je stvarali i onima koji su u njoj učili, pretvorile su u cjelovitu priču koja i onima koji o Školi ne znaju ništa uspijeva prenijeti što je ona bila i što jest.

A Sveučilišna škola nije samo ljetni jezični program za odrasle. Ona je mjesto susreta generacija, dijaspore, stranaca i domaćih, prostor u kojem se susreću kulture kako bi učile i promicale hrvatski jezik. Ona je rasadnik ideja, ishodište discipline hrvatskoga kao inoga jezika i mjesto koje je oblikovalo brojne znanstvenike i stručnjake. Utjecala je na mnoge živote, u profesionalnom i osobnom smislu, a brojnim je polaznicima pomogla pronaći i dio vlastitog identiteta.

Povjestice će sve koji su na bilo koji način sudjelovali u radu Škole podsjetiti na davno proživljene trenutke, stečena iskustva i prijateljstva. Drugima će poslužiti kao vrijedan dokument vremena i svjedočanstvo jednog dugovječnog i iznimnog projekta. No prije svega, poziv su čitatelju da prepozna i ono izrečeno između redaka – vrijednosti koje su Sveučilišnu školu oduvijek činile posebnom: prijateljstvo, mentorstvo, požrtvovnost, kolegijalnost i inovativnost.

Povjestice su zaustavljeni trenuci koji od zaborava čuvaju projekt mnogo veći od jezičnog tečaja – projekt iz kojeg se može naučiti kako stvoriti i voditi program koji je onima koji su ga stvarali i onima koji su kroz njega prolazili dao priliku prepoznati i razviti vlastite potencijale.

Dr. sc. Jasna Novak Milić,
predavačica u Sveučilišnoj školi
hrvatskoga jezika i kulture

Monografije su u nas obično posvećene zaslužnim pojedincima, značajnim ustanovama, a one znanstvene relevantnim znanstvenim temama. Stoga činjenica da pred sobom imamo monografiju koja je, primarno, posvećena jednom sveučilišnom programu daje naslutiti da je riječ o nečem zaista posebnom. Knjiga *Povjestice* monografija je Sveučilišne škole hrvatskoga jezika i kulture, programa učenja hrvatskoga jezika i kulture za studente i mladež kojima je hrvatski ini jezik, a kojom se obilježavaju tri važne obljetnice: 45 godina prve ljetne škole hrvatskoga jezika koju je organizirala Hrvatska matica iseljenika, 35 godina zajedničkoga programa Sveučilišta u Zagrebu i Hrvatske matice iseljenika i 15 godina online tečaja hrvatskoga jezika HiT-1. Urednice monografije, Marija Bošnjak (Sveučilište u Zagrebu) i Lada Kanajet Šimić (Hrvatska matica iseljenika) sudjeluju u organizaciji i provedbi programa Sveučilišne škole hrvatskoga jezika i kulture gotovo od njezina samoga početka. Zato je njihov autorski i urednički glas u ovoj monografiji jedinstven. To je glas onih koji su Sveučilišnu školu gradili, s njome profesionalno rasli, u nju ulagali – znanje, energiju, entuzijazam, razumijevanje i ljubav. Te su vrijednosti utkane u same temelje Sveučilišne škole, a vidljive su iz svake stranice ove monografije. Entuzijazam i energija prema učenju i poučavanju; razumijevanje za svakoga pojedinca sudionika programa, njegovih potreba, ciljeva, nedoumica, prepreka; ljubav prema hrvatskome jeziku, hrvatskoj kulturi i tradiciji, hrvatskoj domovini. Sve to, i još mnogo više, čini ovaj program jedinstvenim i dugovječnim jer što bi drugo, osim duboko ukorijenjenih vrijednosti i zajedništva pojedinaca koji su im predani, održalo Školu bez zgrade i zaposlenih profesora, program bez klasičnih udžbenika, nastavu koja izlazi iz tradicionalnih okvira?

Monografija *Povjestice* ne prikazuje samo povijest jednoga programa. U njoj je prikazana i novija prošlost ustanova koje Sveučilišnu školu organiziraju jer se u monografiji navode rektori, prorektori i stručni suradnici Sveučilišta u Zagrebu koji su podupirali rad Sveučilišne škole, niz sveučilišnih profesora više zagrebačkih fakulteta koji su sudjelovali u njezinoj provedbi, ravnatelji i zaposlenici Hrvatske matice iseljenika koji su brinuli o kulturnome dijelu programa. Monografija u mnogim svojim dijelovima uvid je i u prošlost našega iseljništva. Osobnim svjedočanstvima polaznika Škole vidljiv je njezin utjecaj i značaj na život pojedinca, ali i iseljeničke zajednice. Posebno su dirljive one priče koje pokazuju kako je u Sveučilišnu školu bilo uključeno više generacija iste obitelji.

No, možda najveće značenje ova monografija ima za područje jezikoslovne kroatistike. Svakome tko ju pozorno pročita, postat će jasno da je znanstveno i stručno područje hrvatskoga kao inoga jezika izrastalo iz Sveučilišne škole. Gradilo se upornim i predanim radom njezinih nastavnika, njihovom željom za znanjem, nastojanjem da polaznicima Škole omoguće da što jednostavnije i učinkovitije ovladaju hrvatskim jezikom. U tome neizmjernu ulogu, i zaslugu, ima profesorica Zrinka Jelaska. Više od tri desetljeća voditeljica Sveučilišne škole bila je mnogo više od toga. Bila je znanstvenica, nastavnica, pokretačica, poticateljica, organizatorica, provoditeljica, nerijetko i tješiteljica. U znanstvenome i stručnome smislu uvijek u skladu sa znanstve-

nim spoznajama, no uvijek kreativno i izvan ustaljenih tradicionalnih okvira. Kada se danas osvrnemo na 35 godina Sveučilišne škole, u temeljima njezina programa prepoznat ćemo sve ono što je danas norma, a prije tri je desetljeća bilo novo i drugačije. Sve je to iscrpno dokumentirano u ovoj monografiji.

I na kraju, monografija *Povjestice* ostaje kao trajan spomen kako se vrijednost nekoga programa ne mjeri samo pokazateljima poput broja polaznika, trajanja ili ostvarenih ishoda učenja, već vrijednostima na kojima počiva i ljudima koji u njemu sudjeluju i daju mu smisao.

Prof. dr. sc. Lidija Cvikić,
predavačica u Sveučilišnoj školi
hrvatskoga jezika i kulture

ŽIVOTOPISI AUTORICA

Marija Bošnjak rođena je u Širokom Brijegu. Hrvatski jezik i književnost diplomirala je na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, a na istome je fakultetu na PDS Glotodidaktika doktorirala na temu *Rječnički razvoj inojezičnih učenika hrvatskoga na početnome e-tečaju*.

Nekoliko godina bila je zaposlena kao učitelj hrvatskoga jezika i književnosti u trima osnovnim zagrebačkim školama, izvodila je nastavu hrvatskoga kao stranoga jezika u šest veleposlanstava, a od 1998. suradnica je *Sveučilišne škole hrvatskoga jezika i kulture* gdje predaje hrvatski kao ini jezik na svim razinama. Sudjelovala je u izradi prvoga e-tečaja hrvatskoga kao inoga jezika u Hrvatskoj *HiT-1*, a od proljeća 2011. drži nastavu na istome e-tečaju, kao i na Individualnome e-tečaju *Hej* na različitim razinama. Kao vanjska suradnica nekoliko je godina izvodila nastavu na Odsjeku za zapadnoslavenske jezike i književnosti Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu te na Učiteljskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Bila je zaposlena u Ministarstvu znanosti, obrazovanja i mladih na e-tečaju *HiT-1* kao lektor koordinator organiziranja e-učenja hrvatskoga jezika i književnosti za studente stranih sveučilišta na Sveučilištu u Zagrebu, a od 2019. zaposlena je na Sveučilištu u Zagrebu na istome tečaju kao e-lektor hrvatskoga kao inoga jezika.

U središtu je istraživačkoga interesa M. Bošnjak (e-)poučavanje i (e-)učenje inojezičnoga hrvatskoga o čemu je sama ili u suautorstvu objavila više od dvadeset radova i sudjelovala na brojnim međunarodnim i domaćim znanstvenim skupovima o hrvatskome jeziku. Objedinila je i uredila radne materijale iz Ljetne škole te redovito priređivala leksičke i gramatičke skripte za nastavu na različitim razinama učenja od 2010. godine, a u suautorstvu je objavila leksički priručnik za početno učenje hrvatskoga kao inoga jezika na kratkim intenzivnim tečajevima *Hrvatski u malome prstu 1*.

Kao vanjski suradnik istraživač sudjelovala je na tri znanstvena projekta, dva međunarodna i tri stručna projekta. Kao pozvani predavač sudjelovala je na stručnim seminarima i radionicama za učitelje u organizaciji Agencije za odgoj i obrazovanje i MZOM-a.

Pri MZOM-u bila je članica nekoliko radnih skupina za izradu nastavnih programa za učenje inojezičnoga hrvatskoga, a pri Nacionalnome centru za vanjsko vrednovanje bila je članica radne skupine za izradu ispitnoga kataloga i ispita za hrvatski kao ini jezik na razini B2.

Lada Kanajet Šimić rođena je u Zagrebu, gdje je diplomirala kroatistiku na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Predavala je hrvatski jezik u jednoj zagrebačkoj osnovnoj školi. Tijekom toga razdoblja bila je mentorica za studente kroatistike Filozofskoga fakulteta u Zagrebu, suautorica udžbenika i vježbenice za hrvatski jezik za 5. razred osnovne škole te recenzentica stručne knjige iz područja metodike nastave jezika. Sudjelovala je na državnim razinama smotre raznorodnoga umjetničkog stvaralaštva mladih *LiDraNo* te se stručno usavršavala pohađajući dramske radionice za učitelje u organizaciji Učilišta Zagrebačkoga kazališta mladih „Zvezdana Ladika”.

U Hrvatskoj matici iseljenika radi od 1997., najprije kao stručna savjetnica za školstvo, a od 2007. kao rukovoditeljica Odjela za obrazovanje, znanost i šport. Organizira i provodi razne tradicionalne programe Odjela, kao što je *Sveučilišna škola hrvatskoga jezika i kulture* i *Mala škola hrvatskoga jezika i kulture*, za koju je izradila silabus i vježbenice za sve razine učenja, kao i nove programe i aktivnosti vezane uz učenje hrvatskoga kao inoga jezika te očuvanje hrvatskoga identiteta u Hrvatskoj i inozemstvu (tečajevi, škole, radionice, mrežna stranica *hrID*, multimedijalne izložbe i dr.). Koordinirala je izradom prvoga e-tečaja hrvatskoga jezika u Republici Hrvatskoj – *Hrvatskoga internetskog tečaja HiT-1*, koji se održava u suorganizaciji Sveučilišta u Zagrebu, Sveučilišnoga računskog centra SRCE i Hrvatske matice iseljenika. Suautorica je i urednica inovativnoga priručnika *Sasvim drukčiji jezik – Dramske i lutkarske scenske igre s tekstovima za ovladavanje i poučavanje hrvatskoga kao inoga jezika* koji se bavi neformalnim oblicima poučavanja i ovladavanja hrvatskim kao inim jezikom.

O toj specifičnoj tematici metodike hrvatskoga jezika i kulture, kao i o ostalim izazovima učenja i poučavanja inojezičnoga hrvatskog, izlaže na znanstvenim skupovima, okruglim stolovima i stručnim savjetovanjima te objavljuje u Matičinoj periodici.

(...) Autorice su se potrudile dati bitne podatke, ali i pribaviti izjave mnogih bivših sudionika u programima te slikovnim priložima pokazati razgranatost i utjecaj tih programa i na učenike, ali i na učitelje hrvatskoga u njihovoj karijeri. *Povjestice* pokazuju kako je Škola u kojoj su radile glavninu njezina postojanja postala sjajan primjer predstavljanja hrvatskoga jezika i kulture te povezivanja potomaka hrvatskoga iseljeničtva s domovinom svojih roditelja... Budući da su ljetni i zimski programi, kao i e-tečajevi, bili prvi takvi društveni programi koji su nudili stručno poučavanje hrvatskoga jezika i terensko sudjelovanje u raznolikom bogatstvu hrvatske kulturne ponude, ova je knjiga i svojevrsan spomenik toga uspjeha obiju suradnih ustanova... Vjerujem da će ova knjiga biti svjedočanstvo uspješna posla mnogih ljudi koji su se trudili poučavati hrvatski jezik i kulturu te predstavljati i nuditi mnogo od njihova bogatstva i ljepota.

Dr. sc. Zrinka Jelaska, voditeljica Sveučilišne škole hrvatskoga jezika i kulture od 1993. do 2024.

(...) *Povjestice* će sve koji su na bilo koji način sudjelovali u radu Škole podsjetiti na davno proživljene trenutke, stečena iskustva i prijateljstva. Drugima će poslužiti kao vrijedan dokument vremena i svjedočanstvo jednog dugovječnog i iznimnog projekta. No prije svega, poziv su čitatelju da prepozna i ono izrečeno između redaka – vrijednosti koje su Sveučilišnu školu oduvijek činile posebnom: prijateljstvo, mentorstvo, požrtvovnost, kolegijalnost i inovativnost.

Povjestice su zaustavljeni trenuci koji od zaborava čuvaju projekt mnogo veći od jezičnog tečaja – projekt iz kojeg se može naučiti kako stvoriti i voditi program koji je onima koji su ga stvarali i onima koji su kroz njega prolazili dao priliku prepoznati i razviti vlastite potencijale.

Dr. sc. Jasna Novak Milić, predavačica u Sveučilišnoj školi hrvatskoga jezika i kulture

Monografije su u nas obično posvećene zaslužnim pojedincima, značajnim ustanovama, a one znanstvene relevantnim znanstvenim temama. Stoga činjenica da pred sobom imamo monografiju koja je, primarno, posvećena jednom sveučilišnom programu daje naslutiti da je riječ o nečem zaista posebnom... No, možda najveće značenje ova monografija ima za područje jezikoslovne kroatistike. Svakome tko ju pažljivo pročita, postat će jasno da je znanstveno i stručno područje hrvatskoga kao inoga jezika izrastalo iz Sveučilišne škole. Gradilo se upornim i predanim radom njezinih nastavnika, njihovom željom za znanjem, nastojanjem da polaznicima Škole omoguće da što jednostavnije i učinkovitije ovladaju hrvatskim jezikom. U tome neizmjerne ulogu, i zaslugu, ima profesorica Zrinka Jelaska... Kada se danas osvrnemo na 35 godina Sveučilišne škole, u temeljima njezina programa prepoznat ćemo sve ono što je danas norma, a prije tri je desetljeća bilo novo i drugačije. Sve je to iscrpno dokumentirano u ovoj monografiji.

Prof. dr. sc. Lidija Cvikić, predavačica u Sveučilišnoj školi hrvatskoga jezika i kulture

(...) Zahvaljujući sjajnoj ekipi koja godinama vodi ovaj, zasigurno jedan od najvrjednijih projekata Hrvatske matice iseljenika i Sveučilišta u Zagrebu, u Školi je uvijek vladala obiteljska atmosfera, ali su se poštovali sveučilišni standardi... Promatrajući Školu iz znanstvene perspektive, čini mi se važnim navesti nekoliko njezinih misija, koje su postale nezamjenjive. Prije svega, ovo je sjajan izraz očuvanja hrvatskoga nacionalnog identiteta, posebice jezika u dijaspori, ali i doprinos promociji Hrvatske i njezine kulture. Organizirano učenje hrvatskoga jezika, kulture i baštine posebno je važno za nove generacije, odnosno potomke naših iseljenika. Njihovi roditelji žele da im djeca usvoje znanje hrvatskoga jezika, povijesti te osnovne odrednice kulturnoga i nacionalnoga identiteta, a takvo nastojanje uvijek iziskuje puno dodatne energije, napora i vremena. Ovaj program im sve to omogućuje povezano s ljetovanjem u jednoj od najljepših zemalja na svijetu. I tko tome može odoljeti!?

Prof. dr. sc. Božo Skoko, predavač u Sveučilišnoj školi hrvatskoga jezika i kulture

ISBN 978-953-8403-09-5

9 789538 403095

